

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Elnöke

Ügviratszám: DH-8664-17/2010.

Tárgy: piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása és kötelezettségek előírása (1. piac)

HATÁROZAT

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Elnöke (a továbbiakban: Elnök) „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*”, elnevezésű kiskereskedelmi piac azonosítására, az érintett piacon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, azon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, illetve a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók jogszabályban meghatározott kötelezettség előírására hivatalból indított eljárásában

m e g á l l a p í t o t t a ,

hogy a fenti piacon három elkülönült érintett piac azonosítható:

1. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a Magyar Köztársaság területének az elektronikus hírközlő hálózatok azonosítóinak felosztási tervéről szóló, a 170/2009.(VIII.28.) Korm. rendelettel módosított 164/2005.(VIII. 16.) Korm. rendelet (továbbiakban: ANFT) 1. sz. mellékletének 2.1.3 pontja¹ alapján meghatározott, 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú körzeteiben (továbbiakban: **1. sz. érintett piac**).
2. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a Magyar Köztársaság területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú körzeteiben (továbbiakban: **2. sz. érintett piac**).
3. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a Magyar Köztársaság területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 29. hívószámú körzetében (továbbiakban: **3. sz. érintett piac**).

Az érintett piacok mind a lakossági, mind a nem lakossági hozzáférések vonatkozásában egybeesnek.

---

¹ A számozási körzethez tartozó települések listáját lásd a Hatóság www.nmhh.hu honlapjáról elérhető, a jogelőd NHH honlapjának az „Azonosítógazdálkodás”, „Nyilvántartások”, „Azonosítógazdálkodási nyilvántartás”, „Földrajzi számok” rovatában.

A fenti három érintett piacon

jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató

mind a lakossági, mind a nem lakossági érintett piacokon:

1. Az 1. sz. érintett piacokon a Magyar Telekom Nyrt.-t (székhely: 1013 Budapest, Krisztina krt. 55.; cg.: 01-10-041928)
2. A 2. sz. érintett piacokon az Invitel Távközlési Zrt.-t (székhely: 2040 Budaörs, Puskás T. u. 8-10.; cg.: 13-10-040575)
3. A 3. sz. érintett piacokon a UPC Magyarország Telekommunikációs Kft-t (székhely: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30-36., cg.: 01-09-366290).

- a) Az 1. és 2. sz. érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a DH-16173-41/2007. számú határozatban kirótt, az Eht. 109. § szerinti „előfizetői szolgáltatások díjával kapcsolatos kötelezettségek” körében a 109. § (1) bekezdés a) pontja szerinti indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalmát

módosítom,

a 3. sz. érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató vonatkozásában pedig

előírom

oly módon, hogy amennyiben a hozzáférési díjak emelkedése a megelőző egy éves időszakhoz viszonyítva (piaconként külön-külön, az aggregált árindexszel mérve) 2009-ben, illetve a további évek mindegyikében az éves fogyasztói árindex mértékét meghaladja, az indokolatlanul magas árat jelent, ezért a fogyasztói árindex mértékét meghaladó díjnövelést megtiltom. A 2009-et követő években jelen kötelezettséget naptári évenként kell teljesíteni.

A rendelkező rész a) pontjában foglalt kötelezettség teljesítését jelen határozat Függelékében foglalt módszertan alapján, a Központi Statisztikai Hivatal által a 2009. és a további évekre ténylegesen megadott (mért) fogyasztói árindexszel összevetve, hatósági ellenőrzési eljárás keretében fogom vizsgálni.

- b) Az 1. és 2. sz. érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a DH-16173-41/2007. számú határozatban kirótt kötelezettségek körében

fenntartom,

a 3. sz. érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatóra vonatkozóan pedig

előírom

az Eht. 109. § szerinti „előfizetői szolgáltatások díjával kapcsolatos kötelezettségek” körében a 109. § (1) bekezdés c) pontja szerinti „egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének” tilalmát. Jelen határozat értelmében az egyes felhasználók, előfizetők² indokolatlan megkülönböztetésének minősül különösen:

---

² A határozat e kötelezettség hatályát az Eht. 188.§ 26. pontja szerinti (a természetes és jogi személyeket is tartalmazó) felhasználó fogalmára terjeszti ki.

Ha a b) pont szerint kötelezett szolgáltató (továbbiakban: Szolgáltató) valamely határozott idejű előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt kezdeményezett megszüntetését vagy az előfizetőnek a határozott idejű előfizetői szerződés keretében igénybe vett díjsomagról a határozott idő letelte előtti más díjsomagra történő váltását olyan egyoldalúan kikötött jogi feltételhez, vagy olyan gazdasági feltételhez köti, amely a Szolgáltató ezen szerződés teljesítésére fordított költségével vagy az általa a teljesítés során nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos.

A Szolgáltató jelen kötelezettséget a hatályban lévő előfizetői szerződések esetében is alkalmazni köteles.

A rendelkező rész b) pontjában foglalt kötelezettség a Szolgáltatót a határozat közlését követő naptól terheli.

- c) Az 1. és 2. sz. érintett piacokon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatókra a DH-16173-41/2007. számú határozatban kirótt kötelezettségek körében

fenntartom,

a 3. sz. érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató vonatkozásában pedig

előírom

a közvetítőválasztás szolgáltatás Eht. 111. §-a szerinti tartalommal történő nyújtását.

Amennyiben jelen határozat jogerőre emelkedését követően bármely kötelezett szolgáltató tekintetében jogutódlás következik be, akkor a kieső ügyfél helyébe a polgári jog szerinti jogutódja(i) lép(nek), és a jogelődre jelen határozatban megállapított kötelezettségek ezen jogutódo(ka)t terhelik.

Egyetemes (általános) jogutódlás esetén a jogelődöt jelen határozat alapján terhelő valamennyi kötelezettség annak a jelen határozatban meghatározott céljához, jellegéhez és tartalmához igazodva terheli a jogutódlással létrejött szolgáltató(ka)t.

Amennyiben jelen határozatban jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató a tevékenysége végzésének feltételeit a felek akaratelhatározása alapján harmadik személy szolgáltató(k)ra átruházza (ügyleti vagy egyedi jogutódlás), úgy ezen harmadik szolgáltató(k) a korábbi jelentős piaci erejű szolgáltató jogutódjának minősül(nek), és terheli(k) a jogelőd jelentős piaci erejű szolgáltatót terhelő valamennyi kötelezettség(ek), a jelen határozatban meghatározott tartalommal.

Jelen határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A határozat felülvizsgálata a határozat közlésétől számított 15 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, az Elnökhöz 3 példányban benyújtott keresettel kérhető.

A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincsen.

Indokolás

A hatósági eljárást a Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa (a továbbiakban: Tanács) indította meg (Eht. 14. § (1) c) pont), a Hatóság Eht. 10. § f. pontjával megállapított hatáskörében.

A hatósági eljárás folyamatában a Tanács vonatkozó hatósági hatásköre a 2010. évi LXXXII. tv. 41. § (2) bekezdése alapján 2010. augusztus 11. napján az Elnökhöz került. A 2010. évi LXXXII. tv. 1. §-a alapján a törvény hatályba lépésével 2010. augusztus 11. napján létrejött az Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, amely a Nemzeti Hírközlési Hatóság jogutódja (15. §, a továbbiakban együttesen: Hatóság). Ebből következően a folyamatban lévő hatósági eljárásban 2010. augusztus 11. napjától az Elnök járt el vonatkozó hatósági hatáskörében. A hivatkozott jogszabályváltozás alapján a határozat indokolásában a tényállás történetleírásában a Tanács szerepel 2010. augusztus 11.-ig, mivel a vonatkozó eljárási cselekményeket tényszerűen a Tanács gyakorolta, majd az új közigazgatási szerv megalakulását követően végzett eljárási cselekmények vonatkozásában az Indokolásban az Elnök, mint a fenti hatáskört gyakorló szerv került feltüntetésre.

Az Elnök – eleget téve az Eht. 57. § (1) bekezdésében foglaltaknak – az Eht. 14. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az Eht. 10. § f) pontjában foglalt hatáskörében eljárva ismételen lefolytatta az Eht. 52-57. § rendelkezései szerinti, a piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítására és kötelezettségek előírására, hatályban tartására, valamint módosítására irányuló eljárását. Az Elnök a tárgyi eljárás során az Eht., a 8/2009. (X.9.) IHM rendelettel módosított 16/2004. (IV.24.) IHM rendelet³ (továbbiakban: R.), valamint az Európai Unió Bizottsága által kiadott bizottsági iránymutatások (így különösen a 2002/C 165/03⁴ sz. Iránymutatás, a továbbiakban: Iránymutatás) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások alapján, valamint a korábbi piacelemzési eljárások során kikristályosodott jogalkalmazói gyakorlat szerint járt el.

A Tanács a piacelemzési eljárás lefolytatása érdekében az Eht. 52. § (2) bekezdése, valamint a 151. § (1) és (2) bekezdései alapján 30 napos határidő tűzésével 2008. június 2. napján a DH-18927-1/2008. ill. DH-18927-2/2008. sz. határozataival, 2009. április 16. napján pedig a DH-14078-1/2009, DH-14087-2/2009 ill. DH-14078-3/2009. sz. határozataival adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő a Hatóság által nyilvántartott valamennyi aktív, helyhez kötött telefon szolgáltatást nyújtó szolgáltató (a továbbiakban „**Szolgáltatók**”) számára. A Szolgáltatókat terhelő adatszolgáltatási kötelezettség meghatározására a piacelemzési eljárást megelőző, annak eredményes lefolytatása érdekében megindított, az adatszolgáltatás mellett a megismert adatok feldolgozását és értékelését is magában foglaló piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében került sor, melynek során a Hatóság a felügyelt piac szerkezete, a piacon jelenlévő piaci szereplők közötti viszonyrendszer, az általuk nyújtott szolgáltatások vonatkozásában szerzett olyan információkat, adatokat és tapasztalatokat, melyek alapján a felügyelt piac érdemi vizsgálata körében megalapozottabb döntést hozhatott.

Az adatszolgáltatás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacokon a köztudomású tények alapján az összes,

---

³ 16/2004. (IV.24.) IHM rendelet a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során alkalmazandó alapelvekről

⁴ Commission Guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications and services.

gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően vizsgálatra kerültek a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” elnevezésű kiskereskedelmi piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl.: Általános Szerződési Feltételekben, statisztikákban) hozzáférhető adatok, a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információk, az IRG és az ERG nyilvánosan elérhető honlapjain foglaltak, valamint a Hatóság saját nyilvántartásainak adatai.

Az adatszolgáltatás eredményeként a Tanács összesítette, és rendszerbe foglalta a Szolgáltatóktól beérkezett adatokat. A piacelemzési eljárásban a tényállás tisztázása körében az eljáró hatóság az ekként előállított adattáblákat alkalmazta az eljárás eredményeként meghozott döntések és megállapítások kellő megalapozásához.

Az ekként rendelkezésére álló adatok összességében kerültek értékelésre és a Tanács megállapította, hogy az előző piacelemzési eljáráshoz hasonlóan továbbra is indokolt az R melléklete szerinti piacok közül a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” elnevezésű kiskereskedelmi piac elemzését elvégezni. A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként tisztázásra került a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők köre, és a Tanács megállapította, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik az adott piacon ténylegesen szolgáltatást nyújtanak. A Tanács a piacelemzési eljárás megindításáról 2009. november 12-i végzésében értesítette az ügyfeleket.

Az adatszolgáltatás összesített adatain túl az eljárásban felhasználásra került a Központi Statisztikai Hivatal által létrehozott Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (a továbbiakban: **OSAP**) hírközléssel összefüggő elemzései is. Ezek általában az OSAP 1707 számú „A távközlési tevékenység évközi adatai” elnevezésű statisztikáira támaszkodnak. Felhasználta továbbá a Hatóság által gyűjtött Vezetékes havi gyorsjelentést, valamint a Szonda Ipsos 2006-2009. évi piackutatási anyagait.⁵ Ugyancsak felhasználta azokat a Hatóság megbízása alapján a TÁRKI-ITHAKA piackutató cég által 2008-ban végzett piackutatási eredményeket⁶ amelyek a fix-mobil helyettesíthetőség körében az alábbi elemzéseket tartalmazzák:

- A bekapcsolt vezetékes fővonalak száma (1. ábra)
- Az aktív mobil előfizetések számának alakulása (2. ábra)
- Bekapcsolt fővonalak számának változási üteme (3. ábra)
- SIM-kártyák számának relatív változása (4. ábra)
- A vezetékes és mobil telefontal rendelkező háztartások aránya (5. ábra)
- Háztartások telefon ellátottsága (6. ábra)
- A vezetékes és mobil hozzáférés megítélése (7. ábra)

Ugyancsak az OSAP adatok alapján került megállapításra az a tény is, hogy a helyi hurok teljes átengedésére vonatkozó nagykereskedelmi piac helyzete az eltelt idő alatt nem gyakorolt számottevő befolyást a hozzáférési piacokra (12. táblázat).

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel

---

⁵ A Szonda Ipsos „Távközlési szolgáltatások lakossági használata, 2009, I. „háztartás” 2009. március

⁶ TÁRKI, „Távközlési szolgáltatások lakossági használata, 2008”, Háztartási tanulmány és Egyéni tanulmány, 2009 április.

rendelkező szolgáltatók azonosításával és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásával kapcsolatos eljárásokban. E kötelezettségének megfelelően a Tanács tárgybani eljárása során a Gazdasági Versenyhivatallal (a továbbiakban: GVH) együttműködött, egyeztetette a kiküldendő kérdőíveket, az alkalmazott módszertant, valamint a határozattervezetet. Ennek során a versenyhatóság szakmai álláspontját megismerte. Az együttműködés részletei a Határozat Indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

A határozattervezetre a 2010. április 16-a és május 7-e között megszervezett Nemzeti Konzultáció során beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait ezen Határozat Indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását követően, az Eht. 65. § (1) bekezdése alapján a Tanács a tárgybani határozatának tervezetét részletes indokolással együtt 2010. június 21-én megküldte az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak, miután a határozattervezetben foglaltak hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre. A tagállamok közötti kereskedelmet érintő intézkedések olyan intézkedések, amelyek közvetlen, vagy közvetett, tényleges vagy potenciális befolyást gyakorolhatnak a tagállamok közötti kereskedelem áramlására oly módon, amely az egységes piac akadályát képezheti. Ezek közé olyan intézkedések tartoznak, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a más tagállamokban található üzemeltetőkre, vagy felhasználókra, így például, amelyek a más tagállamok felhasználóira érvényes árakat érintik.

Az Elnök jelen Határozatát az Európai Bizottság és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságok által a tervezetekre tett észrevételek figyelembevételével hozta meg.

A részletes indokolásra, illetve a megküldésre vonatkozó szabályokra irányadóak az Európai Bizottságnak a „piacelemzés eredményeinek a Bizottsághoz való eljuttatásával (notifikáció) kapcsolatos eljárásról, a kapcsolatos határidőkről és a Bizottsággal való konzultáció módjáról” szóló, 2008. október 15-én kiadott ajánlásában [C(2008) 5925final] foglaltak. Ezen eljárás részletei e Határozat Indokolásának „D” fejezetében kerülnek kifejtésre.

A piacelemzés egy több, egymásra épülő szakaszból álló közigazgatási eljárás. Az Eht. 52. § (1) bekezdése szerint az Elnök azonosítja a piacokat; elemzi az azonosított piacokon fennálló versenyt, illetve annak hatékonyságát és amennyiben azokon a verseny nem kellően hatékony, azokat érintett piacnak nyilvánítja, majd azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, illetve szolgáltatókat, továbbá a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, illetve szolgáltatókra az Eht. XIII-XIV. fejezetében foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt, versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, a jelen piacelemzési eljárást megelőzően megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt. Eljárása során az Elnök a versenyjog vonatkozó szabályai, valamint az IHM tájékoztatóban meghatározottak szerint, a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével járt el.

Az eljárás első lépéseként azonosítotásra kerültek a szolgáltatási piacok, ill. azok földrajzi kiterjedése a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” kiskereskedelmi piac vizsgálatából kiindulva.

A piacok meghatározását követő szakaszokban – az indokolásban foglaltak szerint – elvégzésre került az adott piacon fennálló verseny, illetve annak hatékonyságának elemzése, a földrajzi piacok meghatározása, majd az érintett földrajzi piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kijelölése, végül Eht-ben meghatározott körben kötelezettségek előírása.

Az Elnök tárgybani eljárásban a döntése meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzést az indokolás „A” fejezete tartalmazza az alábbiak szerint:

- I. Az adott piac meghatározása és érintettségének megállapítása
- II. Piacelemzés, JPE szolgáltatók azonosítása
- III. Kötelezettségek kirovása.

Az Elnök a jelen Határozat indokolása „A” fejezetének III. része szerinti lefolytatott vizsgálatok alapján a jelentős piaci erejűként azonosított szolgáltatókra a rendelkező rész szerinti, az Eht.-nak a „Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kötelezettségeit a kiskereskedelmi szolgáltatási piacokon” című XIII. fejezetében meghatározott az Eht. 111. § szerinti közvetítőválasztás kötelezettséget továbbra is fenntartja, valamint az Eht. 109. § szerinti „előfizetői szolgáltatások díjával kapcsolatos kötelezettségek” körében a 109. § (1) bekezdés a) pontja szerinti indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalmát, továbbá c) pontja szerinti „az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetése” tilalmát fenntartja.

Az Elnök a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” elnevezésű kiskereskedelmi piac esetében – tekintettel az R. mellékletében szereplő meghatározásra – egy határozatban rendelkezett mind a lakossági, mind a nem lakossági hozzáférési részpiacra vonatkozólag. Azokban az esetekben, ahol az elemzésben a két részpiac tekintetében különbségek adódtak, az Elnök azt megfelelően feltüntette határozatában.

A jogorvoslati jogosultság az Eht. 46. § (1) bekezdésén és 47. § (1) bekezdésén alapul.

A. fejezet

I. Piacmeghatározás és a piac érintettségének megállapítása

I.1. A Piacmeghatározás menete

A piacmeghatározás során a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” piac vizsgálatából indultam ki, figyelemmel az R. mellékletének 1. pontjára.

A piacmeghatározás során meghatároztam a szolgáltatások pontos tartalmát és elvégeztem a piac azonosítását a jogszabályokban meghatározott fogalmakat alapul véve.

Megvizsgáltam továbbá a szolgáltatók kiskereskedelmi piaci viselkedését befolyásoló tényezőket, különös tekintettel a helyettesítés kérdéseire.

A vizsgált szolgáltatási piac meghatározása után került sor az egyes, azonos versenyfeltételekkel rendelkező földrajzi piacok határainak meghatározására, amelynek során elsősorban a hálózatok által lefedett terület nagyságát vizsgáltam.

A piacok meghatározása után megvizsgáltam, hogy a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” kiskereskedelmi piac érintett piacnak tekinthető-e a Magyar Köztársaság területén.

I.2. Jogszabályi fogalmak

A „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” kiskereskedelmi piac vizsgálatához a kiindulási alapot az Eht. 188. §-ban szabályozott fogalmak, valamint a 118/2008. (V.8.) Korm. rendelettel, a 10/2003. (VI.27.) és a 4/2004. (III.24.) IHM rendeletekkel módosított, 3/2002. (I.21.) MeHVM rendeletnek a távbeszélő szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező távközlési szolgáltató által nyújtott távbeszélő szolgáltatás díjairól, valamint az egyetemes távközlési szolgáltatással kapcsolatos díjsomagokról (továbbiakban: Díjrendelet.) 2. § (1) bek. *b)* és *c)* pontjában leírt fogalmak jelentették.

I.3. A szolgáltatás tartalmi meghatározása

A vizsgált piacok azonosításának első lépéseként elvégeztem a bejelentett szolgáltatások vizsgálatát. Ennek során megvizsgáltam a tárgyi piacnak megfelelő, a jogi előírásoknak megfelelően teljesítő (pl. a szolgáltatás bejelentések, Általános Szerződési Feltételek, Szolgáltatási Jegyzék számok figyelembe vétele), a piacon ténylegesen nyújtott és igénybe vehető szolgáltatásokat.

A „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” kiskereskedelmi piachoz tartozó szolgáltatásokat alapvetően az határozza meg, hogy az a helyhez kötött, nyilvános telefonhálózat (Eht. 188. § 42. és 87. fogalom) elérését szolgálja, az „előfizetői szolgáltatás” jogszabályi fogalmának (Eht. 188. § 25. fogalom) megfelel, valamint az előbbi piacot az „egyéni előfizető” jogszabályi fogalmának (Eht. 188. § 10. fogalom) megfelelő felhasználók, míg az utóbbi piacot a nem egyéni (üzleti) előfizető fogalmának megfelelő felhasználók veszik igénybe.

Mindezek alapján megállapítottam, hogy a vizsgált piacokon a bejelentett szolgáltatás jellemzői az alábbiak:

- a) A szolgáltatást a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” megnevezésű piacon lakossági és nem lakossági (üzleti, intézményi) előfizetők részére nyújtják.
  - b) A szolgáltatás helyhez kötött előfizetői hozzáférési ponton érhető el.
  - c) A szolgáltatások köre az alábbi alapvető funkciókat tartalmazza:
    - ca) hozzáférés létesítése és üzembe helyezése meghatározott földrajzi helyen;
    - cb) képesség telefonhívások indítására és fogadására;
    - cc) telefonhívások fogadása a belföldi és nemzetközi nyilvános telefonhálózat többi előfizetőjétől a hozzáférés ANFT-ben meghatározott, helyhez kötött vagy azt helyettesítő hívószáma alapján;
    - cd) a hozzáférés fenntartása és hibaelhárítás jogszabályokban⁷ meghatározott minőségi követelmények szerint;
- továbbá esetenként pl. a következő, nem alapvető szolgáltatások nyújtásának lehetősége:
- ce) díjmentes segélyhívások az ANFT-ben meghatározott segélyhívó számok hívásával;
  - cf) alapsávi (modemes) adatátviteli hívások fax üzenetek, Internet elérés stb. érdekében;
  - cg) egyéb, az Általános Szerződési Feltételekben meghatározott havidíjas előfizetői szolgáltatások és telefon használati feltételek igénybevételének lehetősége;
  - ch) egyéb nem forgalmi jellegű szolgáltatások az Általános Szerződési Feltételek és az előfizető egyedi szerződése szerint.
- d) Az előfizetői hozzáférések típusai műszaki megvalósításuk szerint – többek között – a következők lehetnek:
    - da) analóg külön vonalú vezetékes,
    - db) analóg ikervonalú vezetékes,
    - dc) rádiós helyi hurokkal (RLL) megvalósított,
    - dd) mobil hálózati állandóhelyű, Home Zone típusú,
    - de) ISDN alapsebességű,
    - df) ISDN primer sebességű és egyéb nyálábolt digitális,
    - dg) kábeles műsorelosztó hálózaton létrehozott,
    - dh) lakóparki (alközponton keresztül nyújtott) telefon,
    - di) szélessávú vezetékes (DSL) vonalú,
    - dj) szélessávú állandóhelyű rádiós,
    - dk) bérelt vonali,
    - dl) fényvezető

hozzáférés.

A fentiek közül új generációs hozzáférési hálózatok (NGA, New Generation Access) részének nevezhetők a di), dj) és dl) alpontban megjelölt hozzáférések.

Ezekre a hozzáférésekre jellemző, hogy a hozzáférési és felhordó szakaszokon VoIP alapú csomagkapcsolt hangátvitel történik, a PSTN hálózathoz megfelelő átjárókon

---

⁷ Az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet 11-13. §-ai, az elektronikus hírközlési szolgáltatás minőségének a fogyasztók védelmével összefüggő követelményeiről szóló 229/2008. (IX.12.) Korm. rendelet 3.-4. §-a.

keresztül kapcsolódnak, amelyek a csomagkapcsolt összeköttetéshez áramkör-kapcsolt további szakaszokat csatlakoztatnak, vagy a telefonhálózat többi, ANFT hívószámmal hívható VoIP előfizetőjét és szolgáltatásait IP alapú hálózaton keresztül érik el

A KTV telefon hozzáférések az esetek többségében a szolgáltató tulajdonát képező „set-top-box”-okon keresztül lehetővé teszik hagyományos analóg telefonkészülék csatlakoztatását, ami megkönnyíti az előfizetők áttérését régi analóg hozzáférésről KTV hozzáférésre. Emiatt – az előfizetői interfész szempontjából – a KTV telefon hozzáférés nem nevezhető NGA hozzáférésnek.

A szélessávú és a fényvezetős telefon hozzáférés előfizetői interfésze viszont már valóban NGA jellegű, mert ahhoz előfizetői végberendezésként az előfizető PC-je vagy VoIP telefon készüléke csatlakozik.

A KTV telefonok rendszerint földrajzi hívószámot kapnak, az igénybevétel helye meghatározott és így a hozzáférési piacnak mindenképpen a részét képezik. Ez a körülmény azt is alátámasztja, hogy a KTV telefonok megjelenése az infrastruktúra-alapú versenyt erősíti.

A fényvezetős hozzáférésekről ugyancsak elmondható, hogy helyük meghatározott és így földrajzi hívószám használatára jogosultak. Számuk egyelőre csekély, de dinamikus növekedésükre mindenképpen számítani kell.

- e) A szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos díjak részben egyszeri díjak, részben előre fizetendők, a szolgáltatásnyújtás időtartamával arányos mértékben (havi díj). A szolgáltatásban benne foglalt funkciók igénybevételéért [a fenti ce), cg) funkciók kivételével] a havidíjon felül további díjat nem kell fizetniük az előfizetőknek. A díjfizetés jogszabály szerint részletezett számla alapján történik.

Megállapítottam, hogy a piac technológia-semleges vizsgálata ellenére a különféle technológiák sajátosságai miatt az azokhoz kötődő szolgáltatások tartalma kisebb eltéréseket mutat. A különböző technológiájú hozzáférések eltérő szolgáltatás-tartalma alapján a két vizsgált részpiacon belül az 1. sz. táblázatnak megfelelően részpiacok állapíthatók meg:

1. sz. táblázat: A helyhez kötött hozzáférési piacok részpiacai a d) alpontban felsorolt esetekben

Részpiac	Lakossági piac	Nem lakossági piac
Analóg különvonalú hozzáférés	+	+
Analóg ikervonalú hozzáférés	+	
Rádiós helyi hurok (RLL) hozzáférés	+	+
„Home Zone” mobil hálózati hozzáférés	+	
ISDN BRA alapsebességű hozzáférés	+	+
ISDN PRA és egyéb nyalábolt digitális		+
Kábeles műsorelosztó hálózati hozzáférés	+	+
Lakóparki alközponti hozzáférés	+	
Szélessávú vezetékes (DSL) hozzáférés	+	+
Szélessávú rádiós hozzáférés	+	+
Bérelt vonali hozzáférés	+	+
Fényvezetős (FTTH) hozzáférés	+	+

- I.3.1. Az analóg különvonalú vezetékes hozzáférésről megállapítottam, hogy az a I.3. ca)...ch) pontokban felsorolt szolgáltatásoknak teljes körét biztosítja, így az mind a lakossági, mind a nem lakossági hozzáférési piac részét képezi.
- I.3.2. Megállapítottam, hogy az ikervonalú vezetékes hozzáféréseken nyújtott szolgáltatások köre az I.3.1. pont szerinti analóg különvonalú hozzáférés szolgáltatásainál csupán annyiban szűkebb, hogy az ikertárs forgalmának függvényében a szolgáltatások rendelkezésre állása az üzemidőre vetítve nem 100%-os. Tekintettel arra, hogy ez a fajta hozzáférés csak a lakossági piacon fordul elő, továbbá a 2008. évi piackutatási adatok szerint az ikervonalak száma marginális (0,16%⁸), az ilyen hozzáféréseken nyújtott szolgáltatásokat a lakossági hozzáférési piac részének tekintem.
- I.3.3. Megállapítottam, hogy a rádiós hozzáféréseken nyújtott szolgáltatások, melyeket GSM technológia alkalmazásával, vagy más önálló (pl. DECT szabvány szerint működő) rádiós pont-pont vagy pont-multipont eszközökkel nyújtanak, tartalmukat tekintve csak annyiban szűkebbek az I.3.1. pontban tárgyalt analóg hozzáférésnél, hogy
- ha az előfizető távmásolót vagy egyéb adatátvitelt is kíván használni, GSM hozzáférés esetén a szolgáltató további hívószámot ad, vagy a kihelyezett adaptert megfelelő szoftverrel látja el telefax, ill. adatátviteli célú hívásokhoz,
  - a kihelyezett adó-vevő adapter állandó áramfogyasztása miatt az előfizetők kompenzációt kapnak a számlázott díjakból.
- Álláspontom szerint ezek a korlátozások a lakossági és nem lakossági piacokon nyújtott alapvető telefon szolgáltatásokat nem befolyásolják, így ez a részpiac a lakossági és nem lakossági hozzáférési piac részét képezi⁹.
- I.3.4. A mobil rádiótelefon hálózaton, mobil végberendezés használatával nyújtott ún. „Home Zone” (HZ) szolgáltatás, amely lehetővé teszi, hogy az előfizető abban a mobil rádiótelefon hálózati cellában, amely hivatott az állandó tartózkodási helyén (lakásában, irodájában) a rádiótelefon szolgáltatás nyújtására, a helyhez kötött tarifákhoz közeli díjért telefonáljon a helyhez kötött hálózat előfizetői felé, helyhez kötött hívószám választásával, valamint lehetővé teszi, hogy helyhez kötött földrajzi hívószámára érkező hívásokat a cellán belül díjmentesen fogadjon. Ez gyakorlatilag olyan elrendezés emulációjának tekinthető, amikor egy helyhez kötött telefon előfizető zsinór nélküli telefonjával úgy veheti igénybe a szolgáltatást, hogy az előfizetői hozzáférési ponttól (a falicsatlakozótól) esetenként több 10 m távolságra van. Az Európai Bizottság a hozzáférési piac II. körös piacelemzési határozatának notifikációja során, 2007.08.03-án kelt levelében a következő észrevételt tette:

„A Bizottság megjegyzi, hogy Magyarországon megjelentek a mobilszolgáltatók által nyújtott home-zone szolgáltatások. Az NHH arra a következtetésre jutott, hogy – legalábbis a piacelemzés időtávján belül - ezek a szolgáltatások nem tartoznak a kiskereskedelmi hozzáférési piachoz, anélkül, hogy a keresleti helyettesítési tesztet

---

⁸ Forrás: Szonda Ipsos 2008. évi lakossági piackutatása

⁹ A használt végberendezés az esetek többségében egyszerű CB analóg telefon készülék, tehát az interfész megegyezik az analóg telefonvonalával. Ez is alátámasztja, hogy az adott technológiájú hozzáférés része a piacnak.

elvégezte volna. Ez a megállapítás mindazonáltal nem befolyásolja az JPE-vel rendelkező szolgáltatók azonosítását. Ettől függetlenül a Bizottság felhívja az NHH-t, hogy a végleges intézkedésben vizsgálja meg részletesebben a helyhez kötött hozzáférés és a mobil szolgáltatók által nyújtott konvergencia szolgáltatások közötti helyettesítés kérdéskörét, figyelembe véve a szolgáltatások használatát és az árakat, (különös tekintettel arra, hogy az előfizető tud-e váltani az előfizetési díj kismértékű de jelentős növekedése esetén). Továbbá a Bizottság felhívja az NHH-t, hogy a fenti szolgáltatások fejlődését kísérelje figyelemmel.”

Emiatt 2009-ben a helyhez kötött telefon piacok kérdőívét – egyszerűsített formában – a hatóság megküldte a mobil szolgáltatóknak is, amelyek közül a Vodafone¹⁰ szolgáltatott adatokat HZ szolgáltatásáról. A HZ szolgáltatás igénybevevője segélyhívásokat is kezdeményezhet, azonban hozzáférésein faxhívásokat nem tud kezdeményezni ill. fogadni, továbbá szélessávú szolgáltatásokat is csak korlátozásokkal vehet igénybe. Tekintettel arra, hogy a szolgáltatás csak földrajzilag meghatározott helyen, a bázisállomás körzetében vehető igénybe, a mobil rádiótelefon technológia ellenére funkcionálisan kielégíti az I.3. fejezet elején szereplő ca)...cd) pontokban leírtakat, továbbá nincs lényeges díjszabási különbség a más helyhez kötött hozzáférésekhez képest, a HZ szolgáltatást a hozzáférési lakossági piac részének tekintem¹¹.

- I.3.5. Az ISDN-BRA hozzáférésekről megállapítottam, hogy az a felsorolt szolgáltatásoknak teljes körét biztosítja, így az mind a lakossági, mind a nem lakossági hozzáférési piac részét képezi. A többletszolgáltatások (pl. két beszélgetés egy fizikai vonalon, nagyobb sáv szélességű Internet hozzáférés, kényelmi szolgáltatások stb.) a piac belső fejlődését segítik elő, amit jellemez az ISDN-BRA hozzáférések növekvő részaránya.
- I.3.6. Az ISDN-PRA (primer sebességű, max. 2,048 kbit/s) hozzáférésekről megállapítottam, hogy a felsorolt szolgáltatásoknak teljes körét biztosítja, de mivel az az egyéni/lakossági hozzáférések között nem fordul elő, csak a nem lakossági hozzáférési részpiac részét képezi. A többletszolgáltatások (elsősorban a beválasztás, a többszörös hívószám stb.) az előfizetői alközpontok korszerű üzemeltetése, valamint a hívásközpontok („call center”-ek) kiszolgálása szempontjából nyújtanak előnyöket.
- I.3.7. Megállapítottam, hogy a bejelentett nyilvános telefonszolgáltatásokon belül, a vezetékes/kábeles műsorelosztó hálózaton (KTV) nyújtott telefonszolgáltatás, melyet a szolgáltatók előfizetők részére nyújtanak, az I.3. ca)...ch) pontokban leírt teljes szolgáltatási kört csak bizonyos megszorítással nyújtják. Ez elsősorban abból áll, hogy nemcsak az előfizetői helyiségen belüli „set-top box” elnevezésű csatlakozó adapter, hanem a többi aktív hálózati elem működése is függvénye az erősáramú tápáramellátásnak, ami különösen kritikus segélyhívás esetén. Tekintettel azonban arra, hogy ezt a körülményt a szolgáltatók Általános Szerződési Feltételeikben feltüntetni kötelesek és ezért cserébe a szolgáltatók

---

¹⁰ Otthon Classic és Otthon Classic Plus csomagok.

¹¹ A HZ szolgáltatásra a 2007. évi piacelemzés notifikációja során az Európai Bizottság külön felhívta a Hatóság figyelmét.

hálózatukon belül az ingyenes hívás lehetőségét biztosítják, valamint figyelembe véve a mobil rádiótelefon szolgáltatást, mint az előfizetők túlnyomó többségénél rendelkezésre álló alternatív segélyhívási lehetőséget, úgy döntöttem, hogy a kábeles műsorelosztó hálózati telefon hozzáférést a tárgyi piac részének tekintem.

I.3.8. A lakóparkok nyilvános telefon hozzáférésekkel történő ellátásánál számos példa mutatja, hogy azt egy kisebb vállalkozás korszerű alközpont felhasználásával oldja meg, ahol a nyilvános távbeszélő hálózatból érkező hívások beválasztás útján, kezelő közreműködése nélkül jutnak el a hívott lakóparki előfizetőhöz, míg a kimenő hívások közvetlenül, a kézibeszélő felemelésével kezdeményezhetők. Ezek a hozzáférések azonban leszűkítik a fenti, I.3. ca)...ch) pontokban felsorolt szolgáltatások körét a következők szerint:

- mivel a lakóparki szolgáltató¹² beékelődik a valódi nyilvános telefonszolgáltató és az előfizető közé, kis piaci erejénél fogva nem veheti igénybe a közvetítőválasztás szolgáltatását
- ugyanezen körülmény miatt az előfizető nem élvezheti a teljes vagy részleges hurokátengedés előnyeit sem.

Mivel az azonosított szolgáltatások többi vonatkozásában¹³ a lakóparki alközponti szolgáltatás azokat a jövőben teljesíteni köteles, úgy döntöttem, hogy az azon belül nyújtott hozzáférési szolgáltatást is a tárgyi lakossági piac részének tekintem.

I.3.9. A szélessávú vezetékes (DSL) és szélessávú rádiós hozzáférésről megállapítottam, hogy amennyiben kielégíti az I.3. pont ca)...cd) alpontjában felsorolt ismérveket, az a piac részének tekinthető amennyiben a szolgáltatók adatközlése szerint a szolgáltatás igénybevétele meghatározott földrajzi helyen történik. Esetenként azonban a szélessávú telefont a szolgáltató nomadikus szolgáltatásként¹⁴ nyújtja.

A nomaditás a szolgáltatás nyújtásának és igénybevételeének azon képessége, hogy az előfizetői/felhasználói készülék a hálózat bármelyik helyhez kötött előfizetői végpontján csatlakozhat a hálózathoz ezen csatlakozási pont kommunikáció közbeni változtatási lehetősége nélkül, tehát helyhez kötötten, miközben a szolgáltatás változó csatlakozási pontú igénybevétele nem igényli a szolgáltatási jogviszony változtatását. Ennek megfelelően a nomaditásban lehetséges, (de nem szükségszerű) a barangolás (roaming), azonban nem lehetséges a hálózati végpontok közötti, szolgáltatás nyújtása alatt történő átléptetés (hand-over).

A nomadikus beszédcélú szolgáltatás fogalmára a már idézett kormányrendelet a következő definíciót alkotta:

„Nomadikus beszédcélú szolgáltatás: olyan beszédcélú elektronikus hírközlési szolgáltatás, amely a hívások kezdeményezése és fogadása

---

¹² Lakóparki nyilvános alközponti szolgáltatást ténylegesen végző (s nem pusztán viszonteladó) szolgáltató, melynek tevékenysége megfelel az Eht. jogszabályi előírásainak.

¹³ Pl. számhordozhatóság.

¹⁴ Amelynek ismérve a „21” kezdetű hívószám, lásd a 170/2009. (VIII.28.) Korm. rendelettel módosított 164/2005. (VIII.16.) Korm. r. 1/A §. 5. pontját.

céljából a szolgáltatást nyújtó hálózatok tetszőleges hozzáférési pontján elérhető, azaz a szolgáltatáshoz való hozzáférés nincs egy adott hozzáférési ponthoz rendelve, azonban a szolgáltatás igénybevétele során a hozzáférési pont nem változtatható.”¹⁵

A fenti definíciókhoz hozzá kell tenni, hogy ezeknek a nomád előfizetőknek az elérése – bárhol is csatlakozzanak a nyilvános telefon hálózathoz – mindig ugyanazzal a hívószámmal történik (ez az a „21” előszámú hívószám, amelyet a Hatóság kioszt a nomadikus előfizetők részére).

A nomadításnak fenti definíciója nem határozza meg a nomadítás határait, tehát ha a nomadikus előfizető hozzáférést csak valamely területen, pl. a szolgáltató hálózatán belül változtathatja, akkor is nomadikusnak minősül.

Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a nomadikus előfizetők nem változtathatják meg önkényesen hozzáférésüket, mert azt a jelenleg is hatályos ÁSZF-jük szerint csak a szolgáltató hozzájárulásával tehetik meg. Nomadikus szolgáltatásaik igénybevételi módját az ÁSZF-jükben nem definiálták és az ilyen szolgáltatás igénybevételéhez szükséges interfész-bejelentést az Eht. 82. § előírásai szerint nem tették meg. A szolgáltatók tehát a „21”-es számmezőbe eső hívószámokat a helyhez kötött hívószám helyettesítéseként használják. Egyébként a tárgyalt piac a hozzáférési szolgáltatások piaca és a nomadítás idézett definíciója is világosan mutatja, hogy a nomadikus hívószámmal jellemezhető előfizetők is a helyhez kötött hozzáférés szolgáltatásait veszik igénybe. A fentiek alapján a nomadikus hívószámú telefon hozzáféréseket a piac részének tekintem, helyük pedig az előfizetői szerződésben szereplő, a hozzáférés helyét megjelölő cím alapján azonosítható.

- I.3.10. A bérelt vonali hozzáférést, ha az helyhez kötött hangszolgáltatás érdekében létesült, a hozzáférési piac részének tekintem, attól függetlenül, hogy a bérelt vonal bérleti díját az előfizető közvetlenül, vagy a telefon szolgáltató egyedi előfizetői szerződésébe beépítve fizeti, amennyiben a bérelt vonalon keresztül megvalósított hozzáférés az alapvető funkcionális jellemzőket [lásd a fejezet elején a ca)...cd) pontokat] nem befolyásolja. Természetesen a bérelt vonal sávzélessége, valamint átviteli tulajdonságai (pl. beszédkódolás) hatással lehetnek egyes kiegészítő szolgáltatásokra (pl. modemes adatátvitel).
- I.3.11. A fényvezetős előfizetői hozzáférést (FTTH), amennyiben azon telefon hangszolgáltatás történik, a piac részének tekintem akkor is, ha a hangszolgáltatás a nyújtott egyéb szolgáltatások (Internet elérés, IPTV, VoD stb.) mellett kis hányadot képvisel. Feltétele ennek csupán az, hogy a nyújtott beszédcélú hozzáférési szolgáltatás kielégítse a fejezet elején ca)...cd) alpontokban leírt minimális funkcionális jellemzőket.

A fentiek alapján úgy döntöttem, hogy valamennyi, az 1. sz. táblázatban szereplő technológiájú hozzáférés a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefon hozzáférés lakossági és nem lakossági felhasználók számára” piac részét képezi.

---

¹⁵ 170/2009. (VIII.28.) Korm. rendelettel módosított 164/2005. (VIII.16.) Korm. r. 1/A §. 5. pontja.

I.4. A tárgyi piactól való esetleges eltérés indokoltságának vizsgálata

Az Iránymutatás 9. pontjának harmadik francia bekezdése szerint nemzeti sajátosságok által indokolt esetben a hatóság az Ajánlásban megadott termék- és szolgáltatási piacoktól eltérő releváns országos, vagy országosnál kisebb földrajzi piacokat is meghatározhat.

Megvizsgáltam, hogy vannak-e olyan, a nemzeti sajátosságok által indokolt esetek, amelyek miatt a meghatározott tárgyi piacoktól való eltérés válhat szükségessé. A tárgyban jelzett kiskereskedelmi piacokkal kapcsolatosan az alábbi, különböző elektronikus hírközlési piacok összevonására, valamint szolgáltatási részpiacok más piacokhoz való átcsoportosítására vonatkozó alapvető lehetőségeket vizsgáltam.

I.4.1. A nyilvános telefonállomások szerepe a hozzáférési piacokon

- a) A szolgáltatók adatállományukban külön kezelik és nyilvántartják a nyilvános telefonállomásokat (a továbbiakban nyilvános állomás). Ugyanakkor az Eht. 188. § ide vonatkozó 88. pont szerinti fogalmából nem derül ki, hogy ezek a nyilvános állomások a lakossági vagy a nem lakossági piachoz tartoznak-e, vagy esetleg mindkettőhöz. A Bizottság Ajánlása, illetve más releváns EU dokumentumok explicit módon nem érintik a nyilvános állomások kérdéskörét a piacelemzés vonatkozásában.
- b) A nyilvános állomások létesítése és üzemeltetése nyilvánvalóan részét képezi a nyilvános telefonhálózathoz való helyhez kötött hozzáférés piacának. Figyelembe kell venni azonban, hogy a felhasználók a nyilvános állomások használatáért hozzáférési díjat nem fizetnek; a hozzáférés fenntartásának költségeit a szolgáltató általában az egyéb hozzáféréshez képest magasabb forgalmi díjából fedezi.
- c) Ugyanakkor a szolgáltatás meghatározásából kiindulva szükséges megjegyezni, hogy a segélyhívások díjtalan kezdeményezése, valamint a hívások fogadása a nyilvános állomásokon kielégíti az azonosított szolgáltatási piac ismérveit.

Megfontoltam, hogy

- a nyilvános telefonállomásoknál a használatnak nem kell nyilatkoznia arról, hogy lakossági vagy nem lakossági minőségben telefonál-e;
- ugyanakkor a nyilvános telefonállomások kötelező aránya csak az egyetemes szolgáltatásra vonatkozó követelmények között szerepel (Eht. 117. § *b*) pont); az egyetemes szolgáltatás pedig elsősorban a lakossági felhasználók érdekeit szolgálja;
- a tapasztalat azt mutatja, hogy a használat a nyilvános állomást rendszerint gazdasági tevékenységi körükön kívüli esetekben veszik igénybe.

A fentiek miatt megállapítottam, hogy a nyilvános állomások, azok létesítése és a hozzáférési szolgáltatások meghatározása szerinti használata, valamint az ezzel kapcsolatban befolyó bevétel a lakossági hozzáférési piac részét képezik.

I.4.2. A hozzáférési és a forgalmi szolgáltatások kiskereskedelmi piacainak szétválasztása

A korábbi Ajánlás¹⁶ külön kiskereskedelmi piacként jelöli meg a hozzáférési, illetve a forgalmi szolgáltatások piacát. Az előfizetők által fizetett díjak jellemzően két kategóriába tartoznak: forgalomtól függő (hívásdíj, kapcsolási díj) és forgalomtól független (bekapcsolási egyszeri díj, előfizetési havidíj) díjak lehetnek.

---

¹⁶ Commission Recommendation 2003/311/EC.

A szétválasztást azonban az újabb díjsomagok megnehezítik. A részben, vagy egészben lebeszélhető előfizetési díjknál jellemző, hogy az előre fizetett összeg ellenében a szolgáltatók nem csak hozzáférést, hanem – az előre fizetett előfizetési díj bizonyos hányadáig – forgalmi szolgáltatást is nyújtanak. Az ilyen díjsomagok igénybe vétele esetében a hozzáférési és a forgalmi szolgáltatás bizonyos mértékig összemosódik. Tekintettel azonban arra, hogy az I.3. pontban meghatározott hozzáférési szolgáltatás elválaszthatatlan részét képezi a hozzáférés a telefon használati feltételeihez is [lásd a cd) alpontot], úgy döntöttem, hogy az előfizetési díjak lebeszélhető része a forgalmi piacokon veendő figyelembe, de a jelen határozatban a teljes előfizetési díjak tekintendő az árbevétel alapvető elemének.

Ugyanakkor a közvetítőválasztás és a behívókártyás szolgáltatások terjedése arra mutat, hogy a hozzáférési és a forgalmi szolgáltatások más-más szolgáltatótól is igénybe vehetők. A szolgáltatások tehát ezekben az esetekben *elkülönülő* jellegűek.

Az eljáró hatóság a korábbi években az adatbekérések során nemcsak az előfizetési díjkból származó árbevételt, hanem azt az árbevételt is kérte, amellyel az előfizetési díjakat csökkenteni kellett a ténylegesen lebeszélte forgalmi kedvezmények összegével. Így az előfizetési díjakban foglalt forgalmi kedvezmények elvileg elválaszthatóvá váltak, ami a forgalmi piacok elemzése során válhatott fontossá. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a díjsomagok igen változatos formában tartalmazhatnak forgalmi kedvezményeket; egyik esetben átalánydíjként, más esetekben lebeszélhető előfizetési díjként, ami az értékelést megnehezíti. Fentiek miatt a 2007-es és a 2008-as árelenőrzések adatbekérőiben a Hatóság már nem kért ilyen szétválasztást.

A szolgáltatók díjsomag-képzési politikájától függetlenül **megállapítottam, hogy a hozzáférési és a forgalmi szolgáltatások piacainak szétválasztása – egyezően az R. mellékletében foglaltakkal - indokolt, ezeket a továbbiakban külön piacnak tekintem.**

I.4.3. Az egyetemes szolgáltatások szerepe

Megvizsgáltam, hogy szükséges-e az egyetemes szolgáltatások tekintetében elkülönült kiskereskedelmi piac elhatárolása.

Az egyetemes szolgáltatás elsősorban a lakossági felhasználók érdekeit szolgálja, a tapasztalat szerint túlnyomórészt lakossági felhasználók veszik igénybe. Az egyetemes szolgáltatás szabályozása jogilag zárt rendszert alkot. Az Eht. 117–125. §-ai szabályozzák az egyetemes szolgáltatás jogintézményét. Az Eht. 188. § 11. pontjában meghatározott fogalom szerint az „Egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatás: az elektronikus hírközlési szolgáltatások Eht-ben meghatározott készlete, amely meghatározott minőségben, a Magyar Köztársaság területén bárhol, minden felhasználó számára megfizethető ár ellenében igénybe vehető.” Megállapítható, hogy az egyetemes szolgáltatás igénybevevői a hozzáférés tekintetében az I.3. pontban felsorolt szolgáltatásokat (eltekintve a technológia következtében felmerülő esetleges kisebb korlátozásoktól) teljes választékukban igénybe vehetik.

Az egyetemes szolgáltatás körében a szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli. Az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatással kapcsolatos egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 8/2010. (IV.21.) MeHVM rendelet törölte a 3/2002. (I.21.) MeHVM rendelet díjmegállapításra vonatkozó követelményeit (12.§)¹⁷.

---

¹⁷ 3/2002. (I.21.) MeHVM rendelet a távbeszélő-szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező távközlési szolgáltató által nyújtott távbeszélő-szolgáltatás díjairól, valamint az egyetemes távközlési szolgáltatással kapcsolatos díjsomagokról.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy az egyetemes szolgáltatás keretében nyújtott azon hozzáférés, amelyet lakossági felhasználók részére nyújtanak, megfelel a bejelentett szolgáltatás fogalmának, jóllehet arra – a fogyasztók érdekeinek védelmében – további jogszabályi előírások vonatkoznak, ennek ellenére nem indokolt az egyetemes szolgáltatások külön piacként való meghatározása a lakossági hozzáférési piac elemzése során.

I.5. Helyettesítés vizsgálata

A hozzáférési piacon vizsgáltam a lehetséges keresleti és kínálati helyettesítést. Az esetleges helyettesítési lehetőségek mindemellett befolyásolják a vizsgált piac határait is.

A helyettesítési lehetőségek felmérése során elsősorban a funkcionális azonosságokat ill. eltéréseket, a piacutatás által feltárt használati szokásokat, az áttérés korlátait és az árakat vizsgáltam.

I.5.1. Keresleti helyettesítés

A keresleti helyettesítés lehetővé teszi a hatóság számára azon helyettesíthető termék vagy termékskála meghatározását, amelyekre a fogyasztók könnyen válhatnak egy relatív áremelkedés esetén. A más szolgáltató által versenytársként nyújtott, tartalmilag azonos telefonszolgáltatást – amennyiben az az adott területen elérhető – az I.3. pont értelmében a vizsgált piac részének tekintetem, így annak a helyettesíthetőségét külön nem vizsgáltam. A kiskereskedelmi szinten lehetséges keresleti helyettesítés vizsgálata során megvizsgáltam, hogy elméletileg mely szolgáltatások jöhetnek szóba a korábban meghatározott bejelentett szolgáltatás helyettesítőjeként. Ebből kiindulva a következő, a fogyasztók számára hozzáférhető keresleti helyettesítési lehetőségeket vizsgáltam meg:

- mobil rádiótelefon hozzáférés,
- Internet telefon (Internet Telephony): Internet hálózaton keresztül történő hozzáférés a nyilvános telefonhálózathoz,
- bérelt vonal révén megvalósuló hozzáférési lehetőség a nyilvános telefon hálózathoz.

A vizsgálatok során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy ezek a helyettesítési lehetőségek hatást gyakorolnak-e a kiindulási piacok, tehát a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” kiskereskedelmi piacok határaitra.

I.5.1.1. Helyhez kötött telefon hozzáférés helyettesítése mobil rádiótelefon hozzáféréssel

Az EU Bizottság által ajánlott egyik módszer a keresleti és kínálati helyettesítés mérésére, ezen keresztül az érintett szolgáltatási piac és földrajzi piac meghatározására a hipotetikus monopolista teszt¹⁸ (a továbbiakban: **HM teszt**). Elvettem a hozzáférési vezetékes kiskereskedelmi piacokon a HM teszt alkalmazásának lehetőségét, tekintettel arra, hogy e piacokon a vizsgált időszakban (2001-2008) az árak szabályozottak voltak¹⁹.

---

¹⁸ Tájékoztató 40. pont

¹⁹ 3/2002.(I.21.) MeHVM rendelet a JPE szolgáltatók kiskereskedelmi „ársapka” jellegű szabályozásáról, melynek hatályát a 4/2004. (III.24.) IHM rendelet az egyetemes szolgáltatások díjaira szűkítette; a 30/2001.(XII.23.) MeHVM rendelet az Internet elérési díjakról; valamint a Tanács DH-664-69/2005. (2005.02.14.), DH-664-71/2005. (2005.02.14.), DH-16173-40/2007. (2007.09.13.) számú piacelemzési határozatai.

A szabályozott piaci árak elvileg nem teszik lehetővé az EU Bizottság által - a keresleti és kínálati helyettesítés mérésére – ajánlott HM teszt alkalmazását. A magyarországi kiskereskedelmi árak 2001-2008 közötti szabályozásának „célja nem a költségalapú árak, hanem egy megfizethető ajánlat biztosítása” volt, így „nem feltételezhető, hogy versenyképes szinten vannak, és nem is szolgálhatnak a HM teszt alkalmazásának kiindulópontjaként.”²⁰

A helyettesítés lehetőségének mérlegelésekor a következő tényezőket vizsgáltam:

- Funkcionális egyezőségek és különbözőségek.
- Áttérési, váltási nehézségek.
- Vezetékes – mobil penetráció, háztartások telefon ellátottsága.
- Telefonálási szokások, használati, technológiai attitűdök.
- Új lehetőségek, Internet használat, komplex díjsomagok, üzleti szolgáltatások.
- Helyettesítési felmérések, telefonálási költségek, árrugalmasság.

I.5.1.1.1 Funkcionális egyezések és különbségek

Megvizsgáltam a helyhez kötött telefon hozzáférés helyettesíthetőségét mobil rádiótelefon hozzáféréssel. Ennek során áttekintettem a bejelentett szolgáltatás egyes összetevőit, valamint a szolgáltatás igénybevételének egyéb körülményeit. A vizsgálat eredményeképpen megállapítottam, hogy a bejelentett szolgáltatás alapvető funkcionális összetevői²¹ teljesíthetők mobil rádiótelefon hozzáférés igénybevétele esetén is. Ugyanakkor egyes nem alapvető funkciókat a mobil telefon nem képes nyújtani (pl. díjmentes segélyhívási lehetőség, alapsávi (modemes) adatátviteli hívások fax üzenetek, Internet elérés stb. érdekében).

I.5.1.1.2 Áttérési, váltási lehetőségek

A helyhez kötött telefon mobil rádiótelefonnal való helyettesítésének lényeges akadályai a következők:

- Számhordozhatóság megoldatlansága. A kétféle hálózat között az eltérő számozási rendszer és egyéb okok miatt egyelőre nem valósítható meg a hívószám hordozása.
- Közvetítőválasztás lehetőségének hiánya. Kötelezettség hiányában a különböző hívásirányokba történő közvetítőszolgáltatási szolgáltatás sem vehető igénybe a mobilszolgáltatásoknál.
- Árarányok, ártényezők. A vezetékes telefonkészülékek önálló piaci ára alatta marad a mobil készülékek önálló piaci árának és előbbiek jóval ritkábban cserélődnek, mint a folyamatos fejlődésben lévő mobil végberendezések. A mobil szolgáltatók a végberendezések magas árából úgy adnak engedményt, hogy az árkülönbséget az esetek jelentős részében 1-2 éves határozott idejű szerződéssel igyekeznek kiegyenlíteni előfizetőik részére és ezt a különbséget forgalmi díjaikból fedezik. A mobil és a vezetékes telefonálás ára, összköltsége közötti arányok változtak, a költségek közti eltérés csökkent az elmúlt évek során, azonban még mindig nem elhanyagolható.

---

²⁰ Tájékoztató 28. lábjegyzete.

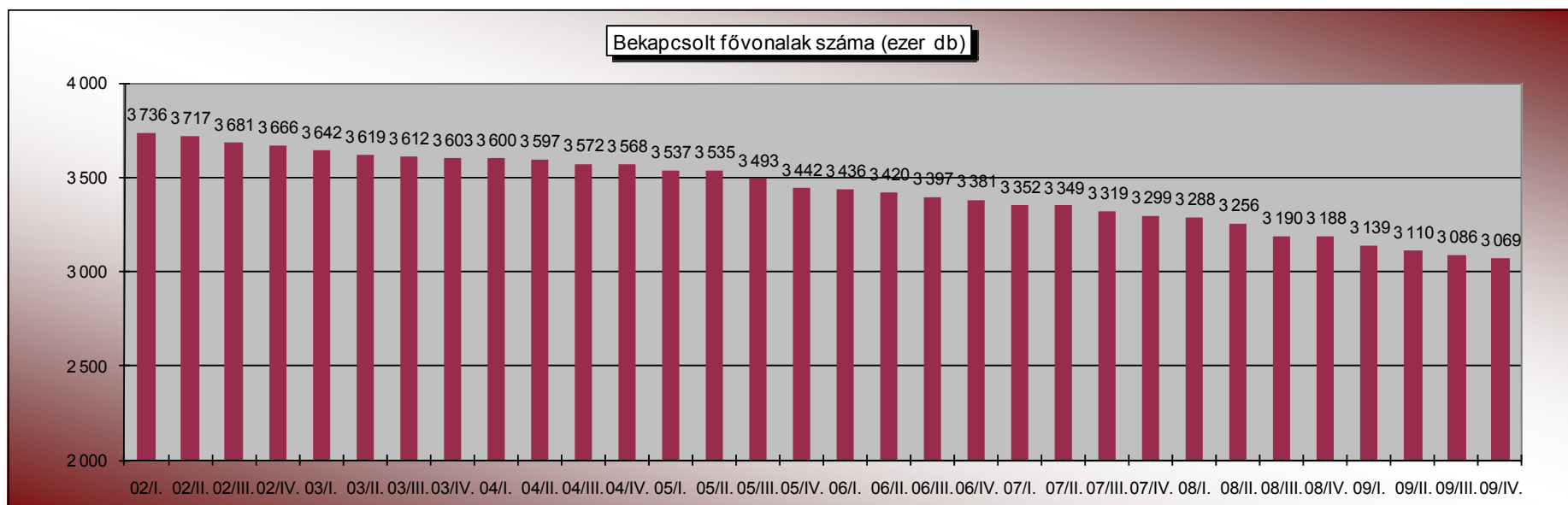
²¹ Lásd az I.3. pont ca)...cd) alpontjait.

- Hűség szerződések visszatartó ereje, a készülék leszerelésének nehézsége. A határozott idejű szerződéssel igénybe vehető díjsomagok határozott idő eltelte előtti felmondását, illetve az előfizetőnek ezen díjsomagokról történő más díjsomagra való váltását néhány szolgáltató olyan indokolatlan feltételek támasztásával akadályozza meg, amelyekkel elérhető, hogy a hozzáférést döntő többségben csak tőlük igénybe venni tudó előfizető a hosszabb távú előfizetési jogviszonyból még lényegesen jobb ajánlat esetén sem tud szabadulni, megakadályozva ezzel az új szolgáltatók hozzáférési piacra történő belépését, néha még a közvetítőválasztás igénybevételét is. A vezetékes előfizetési szerződés felbontása esetén a kérelemnek a szolgáltatóhoz való eljuttatása utáni 30. nap múlva történik meg a leszerelés. Ezek az időbeli veszteségek, hűség szerződések, kötbérek nyilvánvalóan nem képesek megakadályozni az esetleges fix – mobil váltást de együttes hatásuk jelentősen megnehezítheti azt.

I.5.1.1.3 Vezetékes – mobil penetráció, háztartások telefon ellátottsága

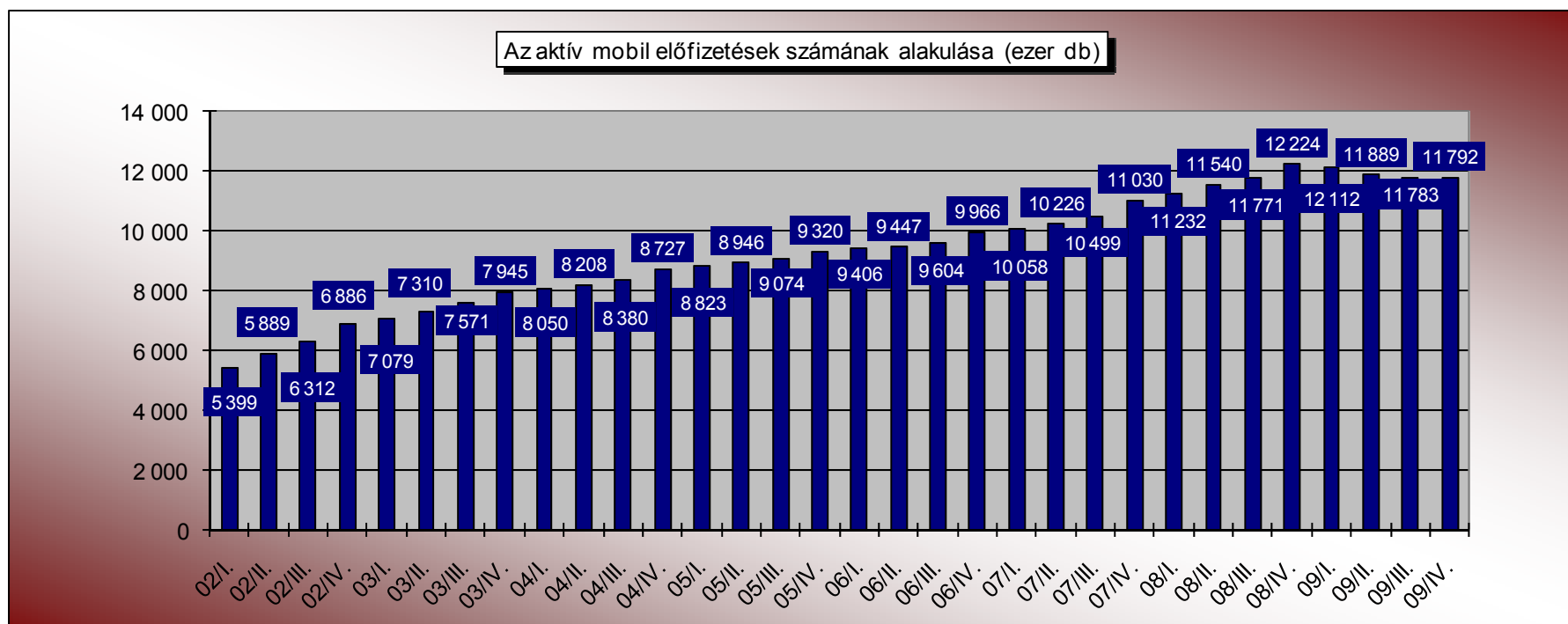
A KSH adatai szerint 2008 végén mintegy 3,1 millió vezetékes fővonal volt üzemben 2,2 millió háztartásban, 100 lakosra így 31 db fővonal jutott. A mobil-előfizetések száma 2008 végére túllépte a 12,2 milliót, akkor 3,2 millió háztartás rendelkezett mobil hozzáféréssel, 100 lakosra 122 előfizetés jutott (mobil penetráció 122%).

2008 végéig a vezetékes telefon penetráció folyamatos, bár mérséklődő ütemű csökkenést, a mobil elterjedtség pedig folyamatos növekedést mutatott.

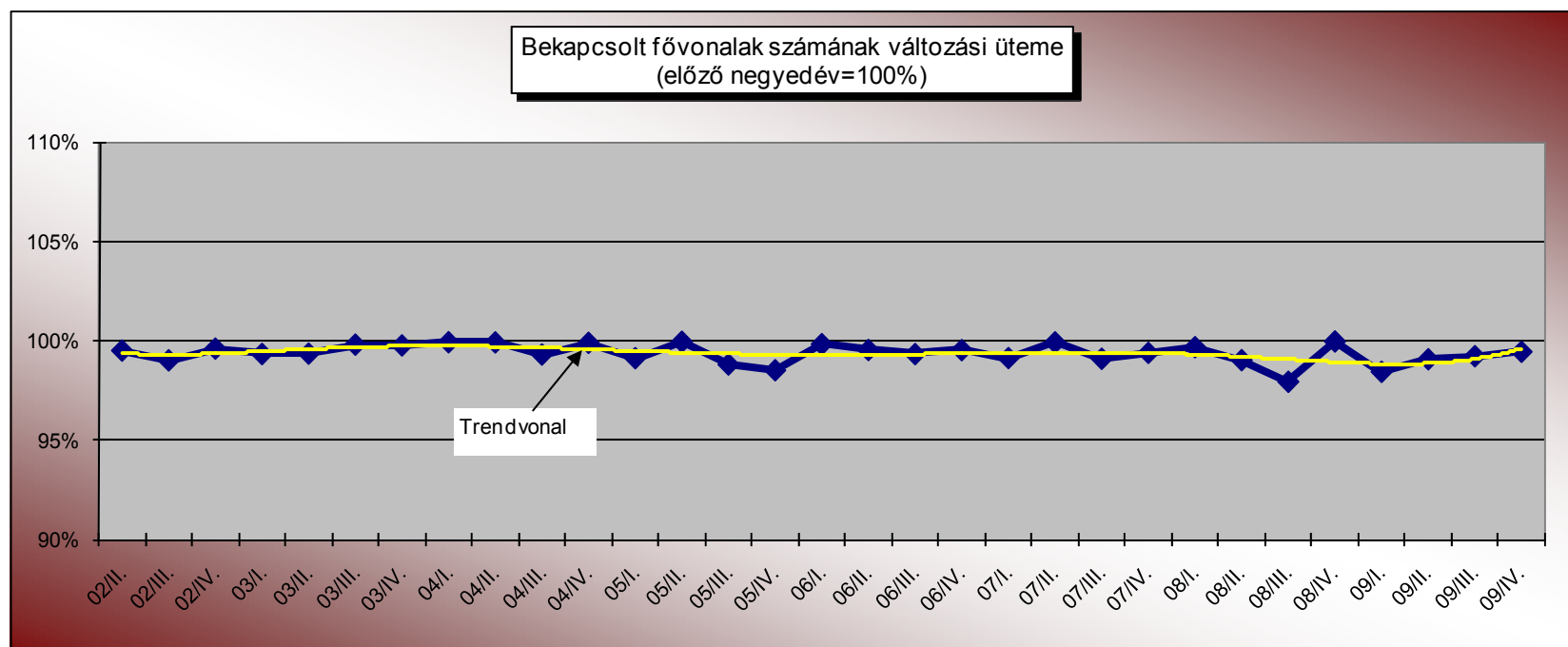
Forrás: OSAP, 1707/03-as számú "A távközlési tevékenység évközi adatai", valamint a (2009. évi adatok tekintetében) a Hatóság által kiadott Vezetékes havi gyorsjelentés c. adatszolgáltatás alapján, 2002-2009.

1. ábra

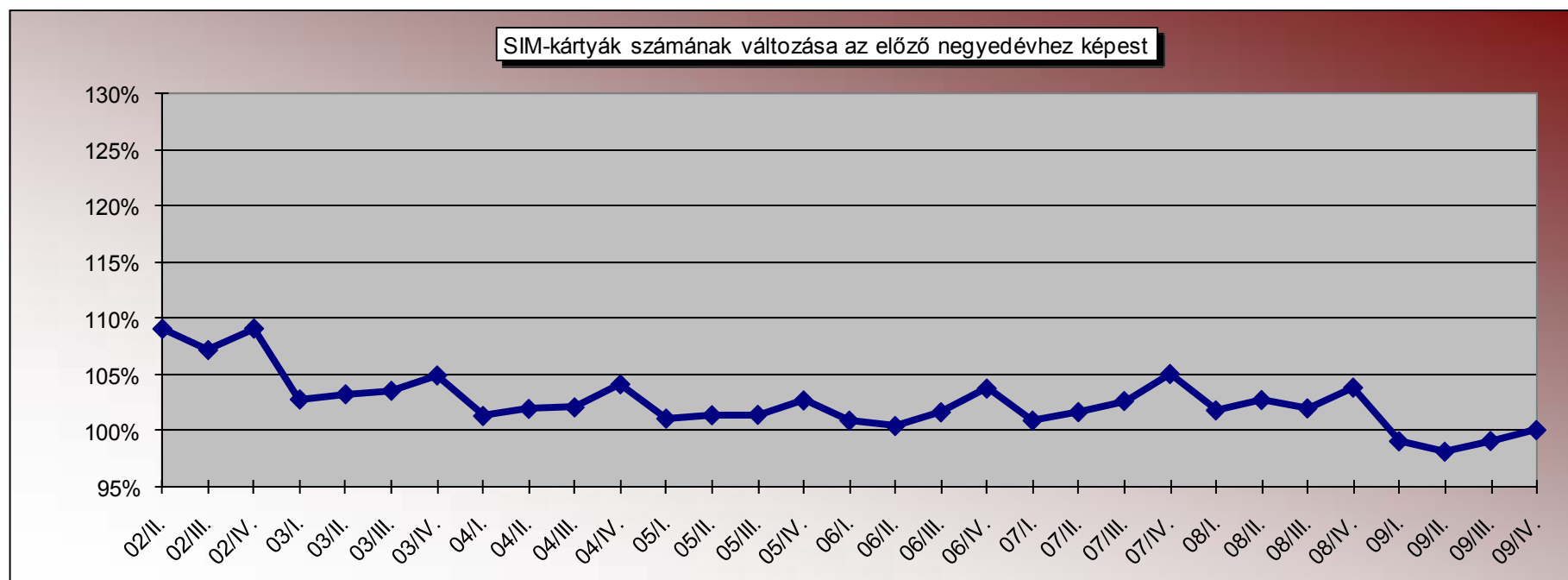
Forrás: OSAP, 1707/03-as számú "A távközlési tevékenység évközi adatai" c. adatszolgáltatás alapján, 2002-2009.

2. ábra

Forrás: OSAP, 1707/03-as számú "A távközlési tevékenység évközi adatai", valamint a (2009. évi adatok tekintetében) a Hatóság által kiadott Vezetékes havi gyorsjelentés c. adatszolgáltatás alapján, 2002-2009.

3. ábra

Forrás: OSAP, 1707/03-as számú "A távközlési tevékenység évközi adatai" c. adatszolgáltatás alapján, 2002-2009.

4. ábra

2009-ben – a Hatóság adatai szerint²² – az addigi tendencia a mobil elterjedtség esetén megfordult: megtorpant a mobil előfizetések számának bővülése – sőt, a hazai mobil történelemben először csökkent az előfizetések száma. A vezetékes fővonalak száma 2009 végén 3 068 685, míg a mobil előfizetések száma 11 792 475 volt.

2. sz. táblázat: Helyhez kötött és mobil hozzáférések alakulása, 2006-2009

Év	2006	2007	2008	2009
Aktív SIM kártyák, db	9 965 720	11 029 930	12 224 163	11 792 475
Változás előző évhez képest	+645 551	+1 064 210	+1 194 233	-431 688
Helyhez kötött fővonal	3 346 932	3 287 915	3 204 342	3 068 685*
Változás előző évhez képest	-63 546	-59 017	-83 573	-135 657*

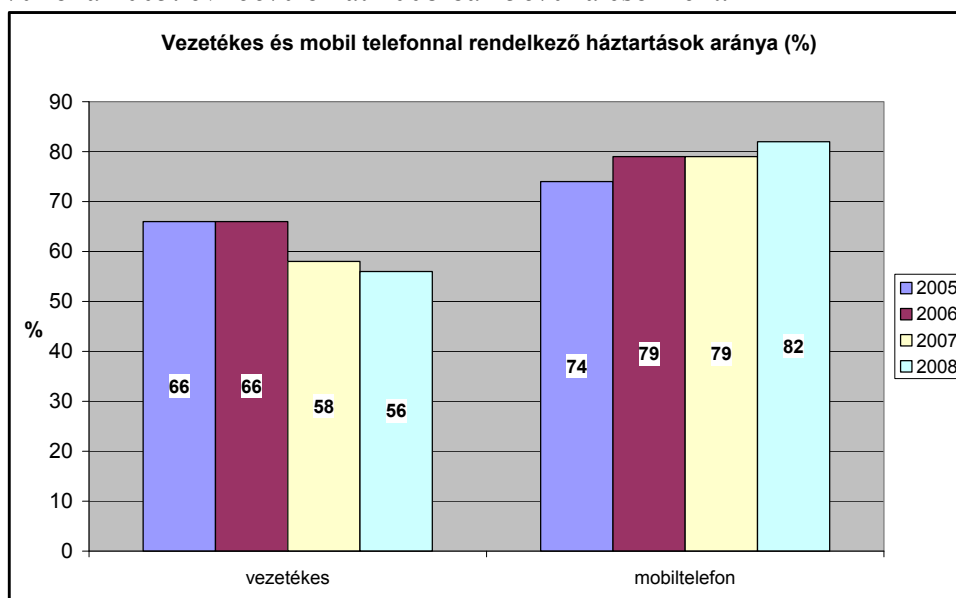
Forrás: a Hatóság által kiadott Vezetékes havi gyorsjelentés és szolgáltatók adatközlése

* Csak a nagyobb szolgáltatók összesített adata

A fenti adatok a mobil és a helyhez kötött hozzáférés összehasonlíthatósága kedvéért a lakossági és a nem lakossági hozzáféréseket együttesen tüntetik fel, mert a mobil rádiótelefon szolgáltatók nem tartják nyilván külön a kétfajta hozzáférést.

A csökkenés a helyhez kötött előfizető-számnak 2006-2007 között 1,8%-át, 2007-2008 között 3%-át tette ki; a mobil hozzáférések számának az előző évihez való növekedése 2007-ben 10,7%-ot, 2008-ban pedig 2007-hez képest 10,8%-ot ért el. Az utóbbi számok nem magyarázhatók azzal, hogy a helyhez kötött előfizetők tömegesen tértek volna át a mobil rádiótelefon használatára; túlnyomó többségük kiegészítő szolgáltatásként veszi igénybe a mobil hozzáférést. 2009-ben pedig 2008-hoz viszonyítva mindkét típusú telefon-előfizetés csökkent: ennek mértéke a vezetékes előfizető-szám 4,2%-át, a mobil SIM kártyaszám 3,5%-át tette ki.

A mobil telefonnal rendelkező háztartások aránya a 2002. évi 63%-ról a 2005. évi 74%-on át 2008-ban 82%-ra nőtt, ugyanakkor a vezetékes telefonnal rendelkező háztartások aránya a 2002-es 73%-ról a 2005. évi 66%-on át 2008-ban 56%-ra csökkent.

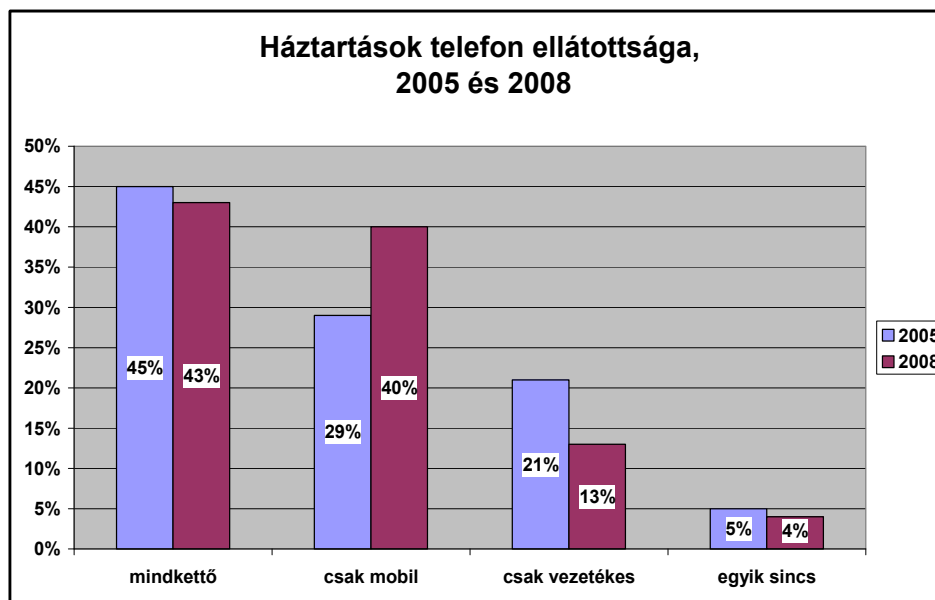
Forrás: Szonda Ipsos 2005. és 2008. évi piackutatás.

5. sz. ábra

²² OSAP adatszolgáltatás, NHH havi vezetékes és mobil gyorsjelentések.

A magyarországi háztartások csaknem fele rendelkezik vezetékes és mobil telefontal egyaránt. Ez az arány, valamint a csak helyhez kötött telefont birtoklók aránya kicsit csökkent 2005-2008 között a csak mobillal rendelkezők javára. 2008-ban mobil hozzáférés már csaknem annyi háztartásban volt jelen, mint ahányban mindkét típusú telefonálási lehetőség. A vezetékes és mobiltelefonnal is rendelkezők alkotják még mindig a legmagasabb státuszú szegmenst, ami a két hozzáférés egymást kiegészítő szerepére utal. (Lásd az alábbi ábrát)

Forrás: Szonda Ipsos 2005. és 2008. évi piackutatás.

6. sz. ábra

Az európai háztartások 57%-ában²³ mindkét telefon használatban van, ami arra utal, hogy a kétféle hozzáférés egymás mellett megfér. Magyarországon ez az adat 43% és az utóbbi években enyhén csökkenő trendet mutatott.

A mobiltelefon nem használó háztartásokban magasabb arányú a vezetékes telefon-ellátottság (75%), mint a mobilt használóknál (52%), ami azt jelezheti, hogy a mobiltelefon egyre inkább versenyre kelhet a helyhez kötött hozzáféréssel.²⁴

Arra vonatkozóan, hogy miért nincs valakinek vezetékes, illetve mobiltelefonja, a 2008-as válaszok elmozdulást mutatnak a 2005. évi piackutatás eredményeitől a vezetékes hozzáférést illetően. Növekedett azok aránya, akik anyagi megfontolásból és emellett a mobil telefonálás lehetősége miatt nem rendelkeznek helyhez kötött hozzáféréssel. A mobilt nem használók körében – a 3 évvel ezelőttihez hasonló arányban - 2008-ban még mindig első helyen szerepel a szükségtelenség, amit az anyagi megfontolások követnek.²⁵

I.5.1.1.4. Telefonálási szokások, használatbeli, technológiai attitűdök

A különféle felmérések és piackutatások, participációs kutatások arra kérdezték rá, hogy milyen telefonálási szokások jellemzik a lakosságot, a háztartásokat, hogyan viszonyulnak a

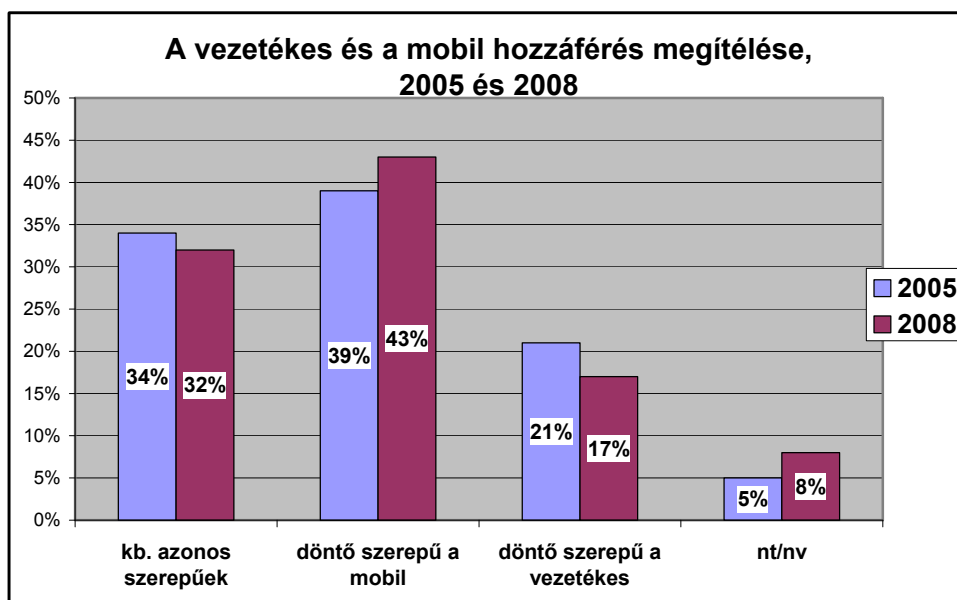
²³ ERG Jelentés a fix-mobil konvergenciáról, 2009.

²⁴ Szonda Ipsos 2008. évi piackutatás.

²⁵ Szonda Ipsos 2005. és 2008. évi piackutatás.

mobil és a vezetékes telefonhasználathoz, továbbá új elemként arra kerestek választ, hogy milyen esetekben (árváltozás hatására) helyettesítenék egyik hozzáférést a másikkal.

A különféle telefon hozzáférések szerepének megítélésében némi eltolódás következett be a mobil szerepét döntőnek ítézők javára, a két hozzáférést azonos szerepűnek, illetve a vezetékest meghatározónak ítézők rovására. 2008-ban a megkérdezettek 43%-a a mobiltelefont tekintette döntő fontosságúnak, ugyanez az adat a vezetékes telefon esetében 17%, a két hozzáférést azonos szerepűnek ítézők esetében pedig 32% volt.

F: Szonda Ipsos 2005. és 2008. évi piackutatás.

7. sz. ábra

A magas és évek óta egyre növekvő mobil penetráció következtében nyilvánvalóan változtak a telefonálási szokások. A mindenkor és bárhol történő elérhetőség, illetve a hívott partner közvetlen és azonnali elérhetősége a megkérdezettek 2/3-ának fontos – a mobil hozzáférés sokkal lényegesebb a fogyasztók számára a vezetékes kapcsolatnál. A fogyasztók jóval gyakrabban használják mobiljukat, mint vezetékes telefonjukat (3/4 saját mobilt használ, 1/4 otthoni vezetékest).²⁶ Ehhez hozzájárul és ezt tovább generálja az egyre erősödő hálózati hatás, mely szerint az egyre népesebb mobil használó kör további előfizetőket vonz.

Ugyanakkor a vezetékes elérhetőség alapvető fontosságú a megkérdezettek 3/4-e számára. A helyhez kötött telefon egy biztos pontot jelent a családnak, folyamatos és biztonságos elérhetőséget kínál: sürgős esetben mindig rendelkezésre áll, az ismerősök már megszokták, azon kívül a vezetékes szám bizalmat kelt.

Ezt a hozzáállást képviseli az idősebb korosztály egy része, amely a megszokott telefonálási lehetőséget preferálja, attól nemigen szeretne elszakadni. Az életkor előrehaladtával csökken azok aránya, akik a mobiltelefonnak fontosabb szerepet tulajdonítanak és nő azok aránya, akiknél a vezetékes telefonnak jut meghatározó szerep. A fiatalok, tanulók a többi csoportnál jóval nagyobb arányban tulajdonítanak döntő szerepet a mobilhasználatnak, a nyugdíjasok pedig a vezetékes telefon használatnak.

²⁶ Infrapont: Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

A vezetékes telefon könnyen kezelhető, használata egyszerű és megszokott. A mobiltelefon használata pedig bonyolultnak tűnik a megkérdezettek több mint fele számára.²⁷ 2008-ban tehát még jelentős az a tábor, amely idegenkedik a másképp működő mobiltelefontól. Ez egy jelentős ok, ami miatt Magyarországon még nem beszélhetünk fix-mobil helyettesítésről. A használati szokások azonban változnak, a mobil használatától idegenkedők rétege feltehetően egyre szűkül (idősebbek). Az új generációk pedig már „beleszületnek” a korszerű alkalmazásokba, a „technológiai szocializáció” egyre inkább előretör, a digitális analfabetizmus pedig zsugorodik.

A használati szokások változását jelzi az is, hogy az utóbbi években folyamatosan csökkent az aktív telefonálók, azaz hívást kezdeményezők aránya a helyhez kötött hozzáféréssel rendelkezők körében. 2008-ban arányuk 54% volt. Ez azt jelenti, hogy sokan csak az elérhetőség miatt tartják helyhez kötött hozzáférésüket. Az otthoni vezetékes előfizetéssel rendelkezők 1/5-e nagyon ritkán vagy sosem használja vezetékes telefonját.²⁸

Habár a mobilitás kényelmével magyarázható mobil vonzerő vitathatatlan, az EU tagállamaiban sem beszélhetünk fix-mobil helyettesítésről egyrészt a vezetékes hálózaton nyújtott szélessávú szolgáltatások miatt, másrészt azért, mert a mobil szolgáltatók még nem kínáltak komoly alternatívát a teljes fix-mobil helyettesítéshez. Jóllehet szinte minden tagállamban létezik működő konvergens szolgáltatás (elsődlegesen kézi készüléken belüli, illetve home-zone), de ezek használata még nem tömeges.²⁹

I.5.1.1.5 Új lehetőségek, Internet használat, komplex díjcsomagok, üzleti szolgáltatások

A mobiltelefon egyre több új lehetőséget, funkciót kínál a felhasználónak. A home-zone szolgáltatás ötvözi a vezetékes és mobil előnyeit, ezzel megkönnyíti a mobilra való áttérést.

A mobil funkciói folyamatosan bővülnek (pl. WAP, Internet, TV), ami használatát vonzóbbá teszi, ezzel elősegítvén további elterjedését. A lassan Magyarországon is megjelenő rétegtelefonok maximálisan támogatják a felhasználót (pl. nagy-telefon), jelentősen megkönnyítik a készülékek használatát.

A rohamosan terjedő Internet használat több szempontból is hozzájárul a vezetékes vonal megtartásához. Az Internet előfizetés gyakran vezetékes telefonhoz kötött, így növeli a vezetékes telefontal rendelkezés esélyét. Az Internet előfizetők körében jóval magasabb a vezetékes telefontal rendelkezők aránya (50% szemben a 28%-kal). A megkérdezettek több mint fele az ADSL miatt tartja a vezetékes előfizetését.³⁰ Az Internet továbbá alkalmas hangszolgáltatásra, telefonálásra. Ezekon túlmenően a világháló – főként a fiatalok körében – a szórakozás eszközévé válhat a letölthető és megtekinthető filmek, zenék, információk révén. A vezetékes szélessáv tehát egyre inkább felértékelődik.³¹

A helyhez kötött hozzáférések további csökkenésének megállításában valószínűleg szerepet játszanak a több szolgáltatást csomagban nyújtó komplex díjcsomagok, melyek gyakran bónuszként kínálják a vezetékes hozzáférést (pl. Optinet MT, kábelszolgáltatók kedvező vezetékes csomagjai).

---

²⁷ Infrapont: Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

²⁸ Infrapont: Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

²⁹ ERG Jelentés a fix-mobil konvergenciáról, 2009.

³⁰ Infrapont: Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

³¹ Habár a szélessávú penetráció az EU27-ek 22,9%-os átlagánál Magyarországon alacsonyabb, 16,3% (2009. január, EU 14. jelentés).

Szintén a vezetékes vonalak megtartásához járul hozzá az a tény, miszerint az üzleti szolgáltatások egy részét a mobil telefon nem tudja biztosítani (pl. zöld szám). Ugyanakkor az üzleti előfizetők az egyéni felhasználóknál nyitottabbak az új kommunikációs megoldásokra. Az ár-érzékeny kis-és középvállalatok a mobil helyettesítést preferálják, a nagyvállalatok a VoIP felé mozdulnak. Az üzleti szférában a szolgáltatókkal való elégedettség nem maradéktalan, a fő vezetékes szolgáltatók NPS-je³² - 28, ami azt jelzi, hogy az elpártoló hitelrontó felhasználók jóval többen vannak a szolgáltatást és szolgáltatót ajánlóknál. Ezt a tendenciát erősíti a szolgáltató-váltás egyre könnyebb lehetősége.³³

I.5.1.1.6 Helyettesítési felmérések, telefonálási költségek, árrugalmasság

Habár az árarányok az elmúlt években változtak, a vezetékes telefonálás kiadásai még mindig alacsonyabbak a mobilénál. Míg a vezetékes telefon átlagos havi költsége 2009-ben 4259 Ft, addig a mobil telefon költsége pedig 9183 Ft volt. A telefonhasználat kiadásai csökkenő tendenciát mutatnak. 2006-ban ugyanezek a számok a következők voltak: vezetékes 5.356 Ft, mobil pedig 9958 Ft.³⁴

A háztartások átlagos havi telefonköltsége 2006-2009 (Ft/hó)

Évek	Vezetékes	Mobil
2006	5 356	9 958
2007	4 876	9 232
2008	4 405	9 200
2009	4 259	9 183

Forrás: Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében, Ariosz, 2009.

A Hatóság által vizsgált díjsomagok alapján a vezetékes és mobil tarifák 2005-2008 között nem változtak jelentősen. Az inflációt³⁵ figyelembe véve a percdíjak kismértékben emelkedtek vagy stagnáltak.³⁶ Ezt igazolja vissza a fogyasztók vélekedése is. Az elmúlt 2-3 évben növekedett az árak változatlanóságát érzékelők aránya (a vezetékes telefon esetén 54-ről 69%-ra, a mobil esetében 57-ről 65%-ra). Legolcsóbbnak a homogén hívásirányokat, elsősorban a vezetékesről vezetékes hívását érzékelték a fogyasztók.

Az 2007-hez képest 2009-re kismértékben erősödött a „hűségeselek” tábora, akik nem mondanák fel szolgáltatójukkal előfizetői szerződésüket 10%-os előfizetői áremelés hatására. 2008-ban ilyen mértékű áremelést követően a vezetékes előfizetéssel rendelkezők csupán 10%-a mondta volna fel előfizetését, 77% nem reagált volna. Összességében az adott esetben

³² Net Promoter Score (NSP). A technika azon a hipotézisen alapul, miszerint az ügyfelek egy 0-10-es skálán adott válaszaik szerint 3 csoportba oszthatók: a szolgáltatót ajánlók, az azzal elégedettek, ámde passzívak, illetve az elpártolók táborára. NSP = az ajánlók százaléka – elpártolók százaléka.

³³ GfK Custom Research: Távközlési szolgáltatások használata az üzleti és intézményi körben, 2007.

³⁴ Szonda Ipsos 2008. évi piackutatás.

³⁵ A vizsgált időszakban az infláció 27,4%-os mértékű volt (A KSH adatai szerint az évi inflációs adatok: 2005: 3,6%; 2006: 3,9%; 2007: 8,0%; 2008: 6,1%).

³⁶ A Hatóság vizsgálata a 2005-2008 közötti kiskereskedelmi mobil és vezetékes tarifák alakulására irányult.

váltani szándékozók táborának nagysága alapján nem beszélhetünk komoly keresleti helyettesítési lehetőségről.

A vezetékes belföldi forgalmi díjak 10%-os emelésére csaknem az előfizetők fele nem reagált volna 2009-ben. Az áremelés hatására az előfizetők 1/5-e jelentősen, 1/4-e - 1/4-e kismértékben csökkentette volna a belföldi hívások számát, illetve idejét. Azok, akik csökkentették volna belföldi hívásaik számát, illetve átlagos hosszát, csaknem felük mobil telefonnal helyettesítették volna.³⁷

A megkérdezettek jelentős többsége mobillal helyettesíti a vezetékest egyre növekvő arányban. Míg 2006-ban a vezetékes telefonnal nem rendelkező háztartások 78%-a, addig 2009-ben már 84%-a használt mobiltelefont a helyhez kötött hozzáférés helyettesítőjeként. A helyettesítésre vonatkozó kutatások szerint a vezetékes előfizetést áremelés miatt felmondók 3/4-e mobillal helyettesítene. A vezetékes belföldi hívások áremelése hatására történő csökkenését pedig a válaszadók fele mobillal pótolná.

A fix-mobil helyettesítés kérdését elemző tanulmány³⁸ rugalmassági becslési eredményeit nem használtam fel a vezetékes-mobil telefon helyettesítésének, vagy annak hiányának bizonyítására. Ennek oka az, hogy a helyettesítés rugalmasság-alapú definíciója korlátlanul osztható termékekre vonatkozik, nem hozzáférés-típusú kétértékűre, mint amilyen a vezetékes és mobil hozzáférés (vagy van, vagy nincs). A felmérés szövegesen megfogalmazott eredményei azt a tapasztalatot mutatják, miszerint a vezetékes telefon hozzáférési árának emelésére igen érzékenyen, rugalmasan reagálnak a fogyasztók: kevesebbet beszélnek, díjcsomagot váltanak, vagy lemondják az előfizetést, azaz áremelés hatására a szolgáltatás kereslete érzékelhetően csökken. A vezetékes telefon saját árrugalmassága tehát magas, ami helyettesíthetőséget jelez. Egyéb esetben (vezetékes árcsökkenés, mobil árnövekedés-, illetve mérséklés) a fogyasztók kereslete inkább rugalmatlan, tehát nem reagálnak a kereslet jelentős fokozásával, illetve visszafogásával. A vezetékes hozzáférés mobil hozzáférésre vonatkozó kereszt-árrugalmassága – ami a fix hozzáférés áremelésének mobil keresletre gyakorolt hatását mutatja – alacsony. Ez elvileg azt jelzi, hogy a mobil nem helyettesítője a fix telefonnak. Ugyanakkor figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy a hazai mobil penetráció igen magas, már alig fokozható és ezt jelzi az alacsony kereszt-árrugalmasság.

A tapasztalatok szerint telefonszolgáltatás esetében a helyettesítési folyamat három fázisban történik, melynek az első szakasza a magas mobil penetráció miatt már megvalósult:

- a vezetékes mellé mobil készülék vásárlása,
- a forgalom átterelődése mobilra,
- az alacsony vezetékes forgalom miatt a fix előfizetés lemondása.

I.5.1.1.7 Összegzés

Bár megjelentek már a helyettesíthetőségre utaló jelek, összevetve a helyettesítés vizsgálata során tárgyalt összes tényezőt, megállapítható a mobil hozzáférés vezetékes melletti kiegészítő szerepe. A vezetékes és mobil hozzáférés egymás mellett élését, kiegészítő szerepét igazoló, a **helyettesítést gátló** tényezők az alábbiak:

---

³⁷ Szonda Ipsos 2008. évi piackutatás.

³⁸ Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, Infrapont, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

- a mobilra való áttérés korlátai
- a vezetékes elérhetőség fontossága, biztonsága, azonosíthatósága, megszokottsága
- a fogyasztók vezetékes telefonáláshoz kapcsolódó életkori és használati pozitív attitűdjei
- a felhasználók jelentős körének mobilhasználatról való idegenkedése
- az Internet, valamint az üzleti szolgáltatások vezetékes vonalhoz kötődése
- a komplex díjsomagok kedvező vezetékes árukapcsolása
- a vezetékes költségek mobilénál alacsonyabb volta
- a vezetékes hozzáférés díjmelésére helyettesítéssel reagáló felhasználók nem jelentős hányada, a helyettesítés tendenciáját és mértékét mutató idősorok hiánya
- az EU fix-mobil együttélésre utaló eddigi tapasztalatai.

Mindezek alapján a helyhez kötött telefon hozzáférés helyettesíthetőségének fentiekben ismertetett vizsgálata alapján arra a következtetésre jutottam, hogy valamennyi fenti szempont figyelembevételével összességében a mobil rádiótelefon hozzáférés a vizsgált időszakban nem helyettesítő szolgáltatás.

I.5.1.2 Helyhez kötött lakossági és nem lakossági telefon hozzáférés helyettesítése IP alapú szélessávú Internet hozzáférés útján

Amint az az ERG³⁹ állásfoglalásából⁴⁰ kiderül, az IP alapú hozzáférésnek 4 kategóriája van:

- a) végberendezések (számítógépek vagy IP telefonok) közötti hangkapcsolat, amelyben sem a hívó, sem a hívott nem rendelkezik ANFT hívószámmal, ill. sem a PSTN-ből, sem a PSTN felé nincs átjárás;
- b) olyan kapcsolat, amelynél a végberendezésről lehet hívni az ANFT szerinti számmal előfizetőt, de a hozzáférés ANFT szerint nem érhető el;
- c) olyan kapcsolat, amelynél a végberendezés ANFT hívószámmal elérhető, de használója nem tud hívni PSTN előfizetőt;
- d) olyan kapcsolat, amelynél a hozzáférés ANFT hívószámmal hívható és onnan is hívhatók az ANFT szerinti hívószámú előfizetők.

A hozzáféréshez a következő feltételek teljesülése szükséges:

- a használónak legyen számítógépe (terminál adapterrel, mikrofonnal és hangszóróval, megfelelő programmal stb.), vagy IP telefonja, mint végberendezés, amely szükséges a szolgáltatáshoz való hozzáféréshez,
- a használónak legyen megfelelő szoftvere,
- a használónak legyen szélessávú hozzáférése.

Az a) és b) esetben a számítógéppel rendelkező hívott Internet-előfizetőt csak akkor lehet elérni, ha annak ismert az Internet-címe, be van kapcsolva a számítógépe és bejelentkezett az Interneten, egyébként a hívó nem tudja jelezni beszélgetési igényét. A nyilvános helyhez kötött hálózat esetében ezt a problémát a csengetés oldja meg. [IP telefon használata esetén ez a kérdés megoldott, mert a kellő sáv szélességű (pl. ADSL) hozzáférésre közvetlenül

³⁹ ERG – European Regulator's Group, Európai Szabályzó Hatóságok Csoportja.

⁴⁰ ERG (07) 56rev2: ERG Common Position on VoIP.

rákötött és állandóan bekapcsolt végberendezés képes érzékelni a bejövő hívást és azt csengetési jelzéssel jelezni.]

A szélessávú hozzáférés, amelyen a szolgáltató helyhez kötött telefonszolgáltatást nyújt, lehet:

- vezetékes DSL,
- rádiós szélessávú hozzáférés (pl. valamely GHz-es sávban),
- koaxiális KTV hálózat,
- fényvezetős hozzáférési hálózat,
- bérelt vonal közbejöttével (ezt külön fejezetben vizsgálom).

Azokban az esetekben, amikor DSL vagy fényvezetős hozzáféréseken bonyolítanak beszédcélú forgalmat, meg kell különböztetni azokat a hozzáféréseket, amelyeken keresztül – más alkalmazások mellett – ANFT hívószámok használatával történik az igénybevétel mind az indított, mind a fogadott hívások vonatkozásában. Az ilyen hozzáférések a piac részeinek tekinthetők.

Olyan alkalmazások esetében, amikor a beszédforgalom akár a hívások indítása, akár a fogadása tekintetében nem ANFT szerinti címmel történik, a hozzáférés nem tekinthető a piac részének.

Magyarországon ma már használatban vannak olyan szoftver alkalmazások⁴¹, amelyek kétirányú beszédkommunikációt tesznek lehetővé akár számítógép-számítógép közötti, akár számítógép-PSTN telefon, akár IP telefon-számítógép, IP telefon-PSTN telefon viszonylatában. A legtöbb esetben a kommunikáció az Internet szolgáltató által nyújtott szolgáltatás igénybevételéből származó lehetőségként fogható fel. Ha a szolgáltatáshoz a felhasználó nem az ANFT szerinti azonosítót kap, a szolgáltatást nem tekintjük a kiskereskedelmi nyilvános telefon piacok részének (pl. „Skype”). Különösen lényeges szempont, hogy a szolgáltatás mint Internet alkalmazás (egyes kivételektől eltekintve) díjmentesen vehető igénybe.

Tekintettel arra, hogy az Internet telefon használatának előfeltétele a megfelelő sáv szélességű hozzáférés, ennek lehetőségeit meg kell vizsgálni. A hozzáférhető források szerint⁴² a minimális sáv szélesség 64 kbit/s, amely feltárcsázós hozzáférésnél csak ISDN-BRA vonalról biztosítható, de ez nem ad megbízható kapcsolatot. Ezért az Internet telefon ismertetőikben ennél nagyobb, lehetőleg szélessávú kapcsolatot ajánlanak.

Ezek közül a legelterjedtebb az xDSL (ADSL) hozzáférés, legalább 512 kbit/s garantált sebességgel. Amennyiben az előfizető rendelkezik Internet előfizetéssel is, úgy az Internet telefon szolgáltatás a szélessávú Internet hozzáférés részeként tekinthető és mint ilyen, a szélessávú hozzáférés többlet-előfizetési díja ellenében vehető igénybe.

A megkívánt szélessávú hozzáférés a helyhez kötött piacon az előzőn kívül csak bérelt vonallal vagy rádiós szélessávú hozzáféréssel (pl. pont-multipont eszközökkel) valósítható meg, amelyek bérleti díjai ugyancsak magasak az egyszerű telefon előfizetéshez képest.

A mobil szélessávú hozzáférés terjedőben van, de ezt a hatóság adatai szerint kizárólag adatátviteli célra használják, tehát nem szükséges a jelen határozat keretében tárgyalni.

---

⁴¹ Pl. Skype, NeoPhoneX, Klip.

⁴² pl. <http://www.klip.hu/mikellhossa/szamitogep.html>.

A szélessávon nyújtott telefonszolgáltatást abban az esetben a helyhez kötött telefon piacok részének tekintem, ha az előfizető ANFT szerinti hívószámot kap és hívásaihoz ANFT szerinti hívószámokat használ.

A fentiek alapján megállapítottam, hogy az internetalapú, hangátvitel céljára szolgáló szélessávú hozzáférési szolgáltatás a vizsgált időszakban részben helyettesítő szolgáltatásnak tekinthető ugyan a vizsgált piacon, de a vizsgált kiskereskedelmi piac meghatározására e szempont nincsen hatással, ezért a szolgáltatási piac e szempont szerint nem bővíthető.

I.5.1.3. Bérelt vonali hozzáférés helyettesítése

Megvizsgáltam annak lehetőségét, hogy a bérelt vonali hozzáférés (mint a hozzáférési piac része) milyen más szolgáltatásokkal helyettesíthető. Nem végeztem keresleti helyettesítési vizsgálatokat, hanem elvi megfontolásokból megállapítottam, hogy a bérelt vonal – ha az átnyúlik egy másik szolgáltató területére – a másik szolgáltató hozzáféréssel lenne helyettesíthető, ha azt egyéb, műszaki-gazdasági feltételek lehetővé tennék. A részletesebb vizsgálat azonban kimutatta, hogy az ilyen esetek akkor fordulnak elő, ha a hozzáférés egy virtuális magánhálózat része, amely szolgáltatás azonban csak ugyanannak a szolgáltatónak a hálózatában nyújtható. Így a más hálózat területére átnyúló hozzáférés nem helyettesíthető a másik szolgáltató hozzáféréssel.

I.5.2. Keresleti lánc-helyettesítés

Helyettesíthetőségi lánc akkor keletkezik, amikor ugyan bizonyítható, hogy az „A” és „C” termékek nem közvetlenül helyettesíthetőek, a „B” termék mind az „A”, mind a „C” terméket képes helyettesíteni és ezért az „A” és „C” termékek azonos termékpiacon lehetnek, mivel árazásukat korlátozhatja a „B” termék általi helyettesíthetőségük.

Az előző pontokban említett lehetséges helyettesítők egyike sem bizonyult valódi helyettesítőnek, így a lánc közepén hiányzó szem (B) hiánya miatt megállapítom, hogy lánc-helyettesítés sem áll fenn.

I.5.3. Kínálati helyettesítés

A vizsgálat tárgya annak kiderítése, hogy mi a valószínűsége annak, hogy a kérdéses piacon *jelenleg nem működő* vállalkozások úgy döntenek-e, hogy *rövid időn belül* egy relatív, vagyis kismértékű de jelentős és tartós áremelkedés után belépnek a piacra.

Megvizsgáltam a szóba jöhető vállalkozásokat, melyeknek meglévő hálózatuk alapvetően alkalmas e szolgáltatások nyújtására. Megállapítottam, hogy három ilyen lehetséges vállalkozás típus létezik, melyek részben alkalmas infrastruktúrával rendelkeznek:

I.5.3.1. nem nyilvános (magánhálózattal rendelkező) helyhez kötött telefon tevékenységet végző vállalkozások,

I.5.3.2. áramszolgáltató vállalatok PLC⁴³ technológiával,

I.5.3.3. olyan vezetékes/kábeles műsorelosztó szolgáltatók, melyek telefon szolgáltatást még nem nyújtanak.

---

⁴³ Power Line Communication.

A piacra lépés korlátainak vizsgálata során megállapításra került, hogy a jogi korlátok jelentéktelenek, a szolgáltatás bejelentése után a szolgáltatás nyújtása az esetek többségében viszonylag rövid idő alatt megkezdhető⁴⁴, azonban az I.5.3.3. esetben a gyakorlati tapasztalatok szerint a szükséges beruházás, a megfelelő helyhez kötött szolgáltató partner megtalálása és az összekapcsolási tárgyalások a piacra lépést jelentősen késleltethetik.

A strukturális korlátok vizsgálata során megállapítottam, hogy a piacra lépés a meglévő korszerű infrastruktúrán túlmenően jelentős beruházásokat igényel. Ilyenek pl.:

- nem nyilvános, magánhálózattal rendelkező vállalkozás telefonhálózata esetén az előfizetői nyilvános hálózat kiépítése, összekapcsolás a nyilvános telefonhálózattal, a számlázó rendszer kiépítése;
- PLC hálózat esetén a vivőfrekvenciás átvivő hálózat kiépítése, az előfizetői hozzáférés eszközeinek kifejlesztése és gyártásának megszervezése, összekapcsolás más nyilvános telefonszolgáltatásra használható elektronikus hírközlő hálózattal,
- vezetékes műsorelosztó hálózat esetén a hálózat csillagpontossá alakítása, kétirányúsítása, a fejállomás csatlakoztatása megfelelő VoIP átjárón, ill. az azt megvalósító softswitch berendezésen keresztül a telefonhálózat valamely kapcsolóközpontjához, a számhordozhatóság és a segélyhívó szolgálatok elérésének a megoldása, a törvényes lehallgatás alrendszerének a telepítése, az előfizetők ellátása megfelelő modemekkel (set-top boxokkal).

Megállapítottam, hogy azok a vezetékes műsorelosztó szolgáltatók, amelyek elvégezték hálózatuk csillagpontossá alakítását és kétirányúsítását, valamint hálózatukon Internet szolgáltatást is nyújtanak, viszonylag rövid idő alatt képesek átállni telefon szolgáltatás nyújtására, amennyiben találnak olyan, már a piacon lévő helyhez kötött telefon szolgáltatót, vagy megfelelő softswitch üzemeltetőt, amely hajlandó a műsorelosztó hálózati fejállomás IP alapú csatlakoztatására. A vizsgált időszakban ezt a lehetőséget különösen alátámasztja, hogy a helyhez kötött telefon hozzáférés piacain egymás után jelentek meg és kezdték el telefon szolgáltatásukat ilyen műsorelosztó szolgáltatók. A kínálati helyettesítés azonban eléggé sporadikus és viszonylag csak kis előfizetőszámot érint. Emellett a számlázó rendszer kialakítása is komoly beruházást igényel. Nem lehet figyelmen kívül hagyni az infrastrukturális korlátokon túlmenően azt a feladatot sem, amit a megfelelő szakember-gárda szervezése jelent a teljesen más jellegű fenntartási és ügyfélszolgálati feladatokhoz. Ezért a kínálati helyettesítésnek ezt a fajtáját egyelőre nem vettem figyelembe.

Megállapítottam, hogy önmagában az a tény, hogy egy rivális vállalkozás rendelkezik egy bizonyos szolgáltatás nyújtásához szükséges erőforrások egy részével, nem bír jelentőséggel akkor, ha a kérdéses szolgáltatás nyereséges nyújtása komoly további befektetést igényel.

Tekintettel arra, hogy a vezetékes telefon hálózatépítés – amely átviteli utak és kapcsolóeszközök, valamint az ezek működtetését szolgáló szoftverek rendszerének magas szintű műszaki követelményeket teljesítő megvalósítása – igen költséges vállalkozás, megállapítottam, hogy kínálati oldalról új vezetékes telefonhálózat létrehozásával járó telefon szolgáltatás esetén helyettesítő hatás egyelőre nem állapítható meg.

Tudomásom van arról, miszerint egyes vállalkozások az áramszolgáltató hálózat vivőfrekvenciás kihasználására épülő szolgáltatással készülnek belépni az adott piacra, azonban ezen vállalkozások esetleges belépéséről eddig ismert információk (tervek,

---

⁴⁴ Eht. 77. § (1) bekezdés.

elképzelések, sikeres próbaüzem stb.) még nem vehetők figyelembe a kínálati helyettesíthetőség vizsgálata szempontjából.

A piac vizsgálata során megállapítottam, hogy a vizsgált piacon nincsen rövidtávú kínálati oldali helyettesítési lehetőség. A fentiek alapján ezért nem indokolt e szempont további vizsgálata, illetve a vizsgált kiskereskedelmi piac meghatározására e szempont nincsen hatással, ezért e szolgáltatási piac e szempont szerint nem bővíthető.

I.5.4. A szolgáltatási piac meghatározásának eredménye

A piacmeghatározás során az eljáró hatóság az R. mellékletében meghatározott, 1. számmal jelölt kiskereskedelmi piac, azaz a „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” piac vizsgálatából indult ki.

A kiskereskedelmi piac I.5. pontban foglalt vizsgálata során megállapítottam, hogy nincsenek olyan keresleti, vagy kínálati helyettesítési lehetőségek, amelyek a vizsgált piac szélesítését indokolták volna. Ezért megállapítom, hogy a magyarországi nyilvános telefon hozzáférés szolgáltatási piaca a piacmeghatározás eredményei alapján egybeesik az R. mellékletében megnevezett, 1. számmal megjelölt piaccal.

I.6. Földrajzi piac meghatározása

I.6.1. A földrajzi piac kiterjedése

Az eljáró hatóság a piac földrajzi kiterjedését a homogén versenyfeltételek megléte alapján határozza meg. A legfontosabb vizsgálandó tényezők ennek során a következők:

- helyi hálózattal való lefedettség,
- jelentős előfizetői bázis megléte,
- a szolgáltatás bejelentése, valamint a lekötött és/vagy kijelölt számmezők az egyes számozási körzetekben,
- egyetemes szolgáltatási terület kiterjedése.

A földrajzi piac vizsgálata során az eljáró hatóság elsődlegesen a hálózat által lefedett terület kiterjedését vizsgálta.

A földrajzi piac vizsgálatának alapja, legkisebb területi egysége a számozási körzet. A fenti tényezők alapján az az eljáró hatóság 54 db számozási körzetben egyenként vizsgálta meg a versenyfeltételek homogenitását, és megállapította, hogy az 54 számozási körzetben külön-külön a versenyfeltételek homogének.

3. sz. táblázat: Inkumbensek és alternatív szolgáltatók hozzáférései a számozási területeken, 2008 év végén (db)

Számozási terület	Legnagyobb szolgáltató	Összes hozzáférés	Saját hozzáférés	Saját aránya %
1	Magyar Telekom*			
21				
22				
23				
24	Invitel			
25	Magyar Telekom*			
26				
27	Invitel			
28	UPC-Monortel			
29				
32	Invitel			
33	Magyar Telekom*			
34				
35				
36				
37				
42				
44	Magyar Telekom*			
45				
46				
47				
48	Magyar Telekom*			
49				
52				
53	Magyar Telekom*			
54				
56	Invitel			
57	Magyar Telekom*			
59	Invitel			
62				
63				
66				
68	Magyar Telekom*			
69				
72				
73				
74				
75				
76				
77				
78	Magyar Telekom*			
79				
82				
83				
84	Invitel			
85				
87	Magyar Telekom*			
88				
89	Invitel			
92	Magyar Telekom*			
93				
94	Invitel			
95				

Számozási terület	Legnagyobb szolgáltató	Összes hozzáférés	Saját hozzáférés	Saját aránya %
96	Magyar Telekom*			
99				

Forrás: szolgáltatók adatszolgáltatása és a KSH honlapja, Hatóság

*A T-Kábel Kft.-vel együtt

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

A következő lépésben az eljáró hatóság megvizsgálta, hogy melyek azok a számozási körzetek, ahol a versenyfeltételek egyformák. A vizsgálat eredménye alapján megállapítottam, hogy a számozási körzetek egyenkénti megvizsgálásával és fokról fokra haladó csoportosításával 3 db olyan földrajzi terület határozható meg, melyben

- a versenyfeltételek külön-külön homogének,
- szignifikánsan különböznek a többi terület versenyfeltételeitől, és
- együttesen az ország teljes területét lefedik.

Tekintettel arra, hogy a legdinamikusabban fejlődő hozzáférési hálózatok a KTV telefon hálózatok, melyek fejlődésüket annak köszönhetik, hogy a kétirányúsítás után az eredeti műsorelosztásra kiépített koaxiális (esetleg fényvezetős) hálózatok telefon hozzáférésre is felhasználhatók, az eljáró hatóság megvizsgálta a kábeltelefonok további növekedésének várható hatását a 2009-2010 évekre is.

A vizsgálatot az eljáró hatóság Budapest kerületeiben, valamint az ország többi, 30 000 lakost meghaladó létszámú városaiban végezte el. A budapesti kerületekre az adatszolgáltatás során elkülönített adatokat az eljáró hatóság nem kért be, így a teljes telefon előfizetőség a lakosság arányában lett elosztva.

4. sz. táblázat: Kábeltelefon lefedettség Budapest kerületeiben, (db)

Kerület	KTV telefon előfizetők 2007	KTV telefon előfizetők 2008	Növekedés	Lakosság (fő)	Lakosság arányú összes hozzáférés	2008 KTV %
	1	2	3=2-1	4	5 ⁴⁵	6=2/5
Budapest I. ker.				24 728		
Budapest II. ker.				88 729		
Budapest III. ker.				123 723		
Budapest IV. ker.				98 374		
Budapest V. ker.				27 283		
Budapest VI. ker.				42 120		
Budapest VII. ker.				62 530		
Budapest VIII. ker.				82 222		
Budapest IX. ker.				61 576		
Budapest X. ker.				79 270		

⁴⁵ A budapesti kerületenkénti hozzáférést úgy számítottuk ki, hogy az összes 1-es számozási körzetben lévő hozzáférést felosztottuk az adott kerületi lakosság szám és az összes budapesti lakosság szám arányaként. Pl. az I. kerület hozzáférése → $903\,856 \cdot (24\,728 / 1\,712\,210) = 13\,054$.

Kerület	KTV telefon előfizetők 2007	KTV telefon előfizetők 2008	Növekedés	Lakosság (fő)	Lakosság arányú összes hozzáférés	2008 KTV %
	1	2	3=2-1	4	5 ⁴⁵	6=2/5
Budapest XI. ker.				139 049		
Budapest XII. ker.				56 544		
Budapest XIII. ker.				113 531		
Budapest XIV. ker.				120 148		
Budapest XV. ker.				80 218		
Budapest XVI. ker.				68 484		
Budapest XVII. ker.				78 250		
Budapest XVIII. ker.				93 225		
Budapest XIX. ker.				61 610		
Budapest XX. ker.				63 371		
Budapest XXI. ker.				76 339		
Budapest XXII. ker.				50 499		
Budapest XXIII. ker.				20 387		
Összesen				1 712 210		

Forrás: szolgáltatók adatszolgáltatása és KSH honlapja

Megjegyzés: A kerületenkénti összes hozzáférés a lakosság szám arányában becsült adat.

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

A fenti táblázatból látható, hogy a KTV telefonok részaránya – a megnevezett számítási módszer szerint – egyetlen kerületben sem éri el a 24%-ot.

Az előremutató szabályozási elv alapján, ha feltételezzük, hogy

- a kerület lakosságának összes hozzáférése csak évi 3%-kal csökken,
- a KTV telefonok évente ugyanannyival növekszenek,

a két legnagyobb arányt mutató kerületben az összes KTV telefon részaránya 2010-re

- a IV. kerületben **X-ről Y%-ra**,
- a XIII. kerületben **X-ről Y%-ra** növekedhet.

Ezek az arányok még nem látszanak veszélyeztetni az inkumbens Magyar Telekom piaci erejének jelentőségét, különös tekintettel arra, hogy ezek a KTV telefonok részben a T-Kábel szolgáltató telefonjai, amelyek előfizetői gyakorlatilag a Magyar Telekom előfizetői maradnak.

5. sz. táblázat: A 30 000 lakosnál nagyobb városok kábeltelefon lefedettsége (db)

Város	KTV telefon előfizetők 2007	KTV telefon előfizetők 2008	Növekedés	Hozzáfé- rés	Lakosság (fő)
Baja				19 101	37 707
Békéscsaba				63 682	64 784
Gyula					32 055
Cegléd				30 868	38 318
Debrecen				124 572	206 225
Dunaújváros				37 691	48 562
Dunakeszi				37 989	37 153

Város	KTV telefon előfizetők 2007	KTV telefon előfizetők 2008	Növekedés	Hozzáférs	Lakosság (fő)
Vác					33 381
Eger				69 213	56 429
Esztergom				22 648	30 928
Érd				57 537	63 669
Gödöllő				42 124	33 575
Győr				101 378	130 476
Mosonmagyaróvár					32 256
Gyöngyös				40 646	32 546
Hajdúböszörmény				124 572	31 793
Hódmezővásárhely				83 626	47 258
Szeged					169 030
Kaposvár				42 886	67 663
Kecskemét				60 357	111 428
Kiskunfélegyháza					30 523
Miskolc				116 143	170 234
Nagykanizsa				35 754	50 540
Nyíregyháza				84 820	117 597
Orosháza				23 729	30 032
Ózd				44 925	35 621
Pápa				15 860	32 664
Pécs				100 558	156 974
Salgótarján				60 484	38 207
Sopron				38 585	59 036
Székesfehérvár				88 766	102 035
Szekszárd				47 923	33 883
Szigetszentmiklós				27 961	32 340
Szolnok				71 013	74 885
Szombathely				67 378	79 513
Tatabánya				74 094	70 333
Veszprém				87 544	63 405
Zalaegerszeg				35 110	61 774
Összesen				1 979 537	2 544 832

Forrás: szolgáltatók adatszolgáltatása és KSH honlapja

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

Megállapítható, hogy azokban a számozási körzetekben, ahol a teljes körzetre nézve az Invitel piaci ereje a leginkább veszélyeztetett veszélyeztetett ( ), legfeljebb csak.....-ban prognosztizálható, hogy a KTV telefon előretörése 2010-re (mintegy X hozzáféréssel) számottevő erőt képvisel az Invitel vezetékes telefon

hozzáféréseivel szemben. Mivel azonban a számozási területen nincs másik 30 000 lakost elérő város és így a gyakorlati adatokból feltételezhető, hogy a terület összes hozzáféréseinek X-ben koncentrálódik, a több szolgáltatóhoz) tartozó KTV telefonok összesített részaránya növekedésének a hatására az Invitel piaci részesedése még ekkor sem haladja meg a X%-ot.

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

Mindezek alapján megállapítottam, hogy a fenti kritériumoknak megfelelő 3 db földrajzi terület mindegyikén – mind a lakossági, mind a nem lakossági részpiacok tekintetében – tapasztalható, hogy egyetlen szolgáltató számára a versenyfeltételek jóval kedvezőbbek, mint az összes többi szolgáltató számára. Ez a kedvezőbb feltételek között levő szolgáltató mindegyik esetben megegyezik a korábbi koncessziós szolgáltatóval. A homogén versenyfeltételekkel rendelkező földrajzi területeket a 6. táblázat tartalmazza.

6. sz. táblázat: Homogén versenyfeltételekkel rendelkező földrajzi területek

Földrajzi terület	Számozási körzetek körzetszámai ⁴⁶	Volt koncessziós szolgáltató
1. földrajzi terület	1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99	Magyar Telekom Nyrt.
2. földrajzi terület	24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95	Invitel Távközlési Zrt.
3. földrajzi terület	29	UPC Magyarország Kft.*

Forrás: szolgáltatók által beadott kérdőívek alapján

* A Monor Telefon Társaság Kft. 2008 július 1.-i dátummal beolvadt a UPC Magyarország Kft.-be.

I.6.2. A nem volt koncessziós szolgáltatók hatása a földrajzi piac kiterjedésére

Az adatlapok alapján megállapítottam, hogy az adott földrajzi piacokon 2008. évben a következő szolgáltatók rendelkeztek előfizetői hozzáférésekkel:

7. sz. táblázat: Hozzáférések száma a földrajzi területeken 2008. év végén (db)

Szolgáltató	Földrajzi terület					
	1. sz.		2. sz.		3. sz.	
	lakossági	üzleti	lakossági	üzleti	lakossági	üzleti
Actel Kft.						
AMTEL Magyarország Kft.						
Arcadom Gy. és Bizt.techn. Kft.						
Biatorbágyi Kábeltévé Kft.						
BT Limited Magyarországi Fióktelepe						
Business Telecom						
Com.unique Telekommunikációs Kft.						
DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.*						
DKTV Távközlési Kft.						
Dunakanyar Holding Kft.						
FiberNet Kommunikációs Zrt.						
Fone Távközlési Kft.						
Fonetcom kft						
GTS Datanet Távközlési Kft.						

⁴⁶ Lásd az ANFT-t

Szolgáltató	Földrajzi terület					
	1. sz.		2. sz.		3. sz.	
	lakossági	üzleti	lakossági	üzleti	lakossági	üzleti
Győr.Net Internet-Szolgáltató Kft.						
InTeleCom Telekommunikációs Kft.						
InterNet-X Magyarország Kft.						
Invitel Távközlési Zrt.						
Isis-Com Szolgáltató Kft.						
JUROP Telekom Egyéni Cég						
MagNetCom Kft.						
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.						
Microsystem Kecskemét kft						
N-System Távközlési Kft.						
Optanet Szolgáltató Kft.						
Parisat Kft.						
Pendola Invest Kft.						
Pendola TeleCom Szolgáltató Kft.						
PR-TELECOM Távközlési Zrt.						
RADIOLAN kft						
RubiCom Távközlési ZRT.						
Tarr Építő-, Szolg.- és Kereskedelmi Kft.						
T-Kábel Magyarország Kft..						
Triotel Távközlési Kft.						
TvNetWork Telekommunikációs NyRt.						
UPC Magyarország Kft.						
ViDaNet Kábeltelevíziós Zrt.						
Vodafone Kft.						
Wnet kft						
Wnex Távközlési Szolgáltató Kft.						
Zalaegerszegi Elektr. Rt.						
Hozzáférés összesen						

Forrás: szolgáltatók által beküldött adatlapok

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

A versenyfeltételek homogenitásának vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a volt koncessziós szolgáltatók, ill. jogutódaik tevékenysége a fenti földrajzi területeken meghatározó, így ezzel egyúttal elkülönült földrajzi piacnak is tekinthetők, továbbá, a kisebb kábeltelevíziós szolgáltatók szerepét sem ítélem olyan mértékűnek, ami a kínálati helyettesítés megállapítását eredményezhetné a földrajzi piacok tekintetében. Ezt a 7. sz. táblázat adatai alátámasztják.

I.6.3. A nomadikus hozzáférések kezelése a földrajzi piacok szempontjából

A „21”-es előszámmal hívható („nomadikus”) előfizetői hozzáférések viszonylag új csoportot alkotnak a hozzáférésekben belül. Amint az az I.3.9. pontból is kiderül, ezek a hozzáférések a tárgyalta piac részét képezik, azonban a szolgáltatók azokat nem sorolták be a földrajzi számozási körzetekbe. Ezek a hozzáférések a következők:

8. sz. táblázat: Nomadikus hívószámú előfizetői hozzáférések (2008)

Szolgáltató	hozzáférés, db	
	lakossági	nem lakossági
DunaWeb Távközlési Kft.		
Fone Távközlési, Kereskedelmi és Szolg. Kft.		
IP-Park Távközlési Szolgáltató Kft.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
N-System Távközlési Szolgáltató Kft.		

Forrás: szolgáltatók által beküldött adatlapok

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

Ezeket a hozzáféréseket – csekély számuk alapján – nem tekintetem olyanoknak, mint amelyek az érintett piacok földrajzi kiterjedését érdemben befolyásolhatnák. Ezért jelen határozat rendelkező részében úgy intézkedtem, hogy a szolgáltató – amennyiben jelentős piaci erejűnek minősül és rá kötelezettségek kerülnek kirovásra – kötelezettségeit abban az esetben, ha az előfizető szerződésében szereplő cím saját földrajzi piacára esik, teljesítenie kell az adott hozzáférés vonatkozásában is.

I.6.4. Helyettesítő szolgáltatások hatása a földrajzi piac kiterjedésére

Tekintettel arra, hogy mivel megállapításom szerint az I.5.1.-I.5.3. pontokban foglaltak alapján sem keresleti, sem kínálati helyettesítés a vizsgált piac vonatkozásában nem áll fenn, a fent meghatározott földrajzi piacok módosítása erre való tekintettel nem szükséges.

I.7. A piac alakulása a jövőbeli időtávon belül

Megállapítottam, hogy a koncessziós kizárólagosság teljes feloldása óta jelentős konszolidáció ment végbe, különösen az Emitel Távközlési Zrt. beolvadásával a Magyar Telekom Nyrt.-be, továbbá a Hungarotel Távközlési Zrt. és a PanTel Távközlési Kft. beolvadásával az Invitel Távközlési Zrt.-be. Ezen túlmenően, megfigyelhető a volt koncessziós szolgáltatók, különösen a Magyar Telekom Nyrt. és az Invitel Zrt kölcsönös migrációja egymás volt koncessziós területére. Várható, hogy ez a migráció a jövőben tovább folytatódik, azonban ennek üteme a közeljövőben nem befolyásolja a piac helyzetét, bár megállapítottam az olyan burkolt migrációt is, amikor az azonos tulajdonos vállalatai szereznek előfizetőket a másik, volt koncessziós szolgáltató területén⁴⁷.

Az adatszolgáltatás alapját képező, vizsgált időszak után a vizsgált piacokon fontos változások álltak be. A műsorelosztó hálózaton keresztül elérhető, VoIP technológiát alkalmazó helyhez kötött telefon szolgáltatás (kábeltelefon szolgáltatás) már nemcsak a UPC vállalat hálózataiban áll rendelkezésre, hanem további KTV szolgáltatók is ajánlják (pl. T-Kábel, Fibernet stb.). Mivel a kábeltelefon hozzáférési szolgáltatást a vizsgált piac részének tekintem, lényeges annak vizsgálata, hogy a kábeltelefon hozzáférések száma és forgalma mennyire befolyásolják a piac számszerű jellemzőit.

Az adatszolgáltatás során a szolgáltatók adataiból megállapítható volt, hogy 2008. év végén 307 480 db kábeltelefon előfizető (ebből egyéni: 303 795 db, üzleti: 3 685 db.) volt az

⁴⁷ Ilyen burkolt migráció a T-Kábel telefon-szolgáltatása az Invitel területén, valamint a UPC kábeltelefon szolgáltatása a T-Com területén.

országban, elsősorban városokban, ami a teljes fővonalszámnak mindössze 9,6%-a. Megállapítható, hogy a kábeltelefon szolgáltatás eddigi elterjedtsége a piaci viszonyokat nem változtatta meg lényegesen.

A helyhez kötött telefon piacon megjelent a szélessávú vezetékes hozzáférés is VoIP telefon szolgáltatás nyújtására, amely a fémcső hurok alapsáv feletti átviteli képességeit, esetleg a fényvezető szinte korlátlan sáv szélességű átviteli képességét használja ki és így az inkumbens szolgáltató mellett, a (csupasz) helyi hurok átengedése révén juttatja hozzáféréshez az alternatív szolgáltató előfizetőit. Ez előhírnöke az új generációs, teljesen IP alapú telefonhálózatnak (NGN).

A szélessávú vezetékes hozzáféréseken belül új szolgáltatás az ún. hordozható (nomadikus) telefon, amely helyhez nem kötött, de szorosán véve nem mobil telefonszolgáltatás igénybevételét teszi lehetővé. Az ilyen hordozható hozzáférések elérésére a hatóság megnyitotta a „21” előszámú számmezőt, amelyben számos szolgáltató kötött le magának számtartományt.

Ugyancsak fejlődő szolgáltatási terület az Internet telefon, amely a nyilvános Internet hálózatot használja fel a beszédcsomagok továbbítására. Nemcsak a már korábban ismert Skype használata lehetséges, hanem már egyes szolgáltatók maguk is ajánlanak szélessávú (ADSL) hozzáféréseken használható telefonálási programot.

Az I.5.1. pontban szereplő penetrációs adatok a mobil piac növekedésének mérséklődésére, telítődésére utalnak, így a mobilszolgáltatók keresik a növekedés további lehetőségeit, melynek során a vezetékes piacot kezdik támadni néhány a keresletet szondázó, tapogatózó jellegű bár a vezetékes szolgáltatások számára kihívást jelentő, a vezetékes ügyfeleket megcélzó ajánlatukkal.

Erre példa a Vodafone „Home Zone” („Otthon Classic” és „Otthon Classic Plus”) szolgáltatása, amely egy helyhez kötött telefon szolgáltatóval együttműködve, helyhez kötött telefon hívószámmal olyan szolgáltatást kínál, amely lényegileg zsinórnélküli telefon, amelynek fő jellemzői, hogy a zsinórnélküli szolgáltatásra a saját mobil hálózatát bocsátja rendelkezésre és a zsinórnélküli bázisállomás – a szokásos zsinórnélküli telefonoktól eltérően – nem az előfizető lakásában található. A szolgáltatás számhordozással is igénybe vehető. Tarifái a klasszikus helyhez kötött szolgáltatókéhoz képest kedvezőek.

Az új szolgáltatás-típusok vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a vizsgált időtávon belül még nem várható, hogy a volt koncessziós szolgáltatók elvesztenék túlsúlyukat földrajzi piacukon.

A fejlett távközlésű országokban már léteznek olyan csomagok, amelyek együtt kínálnak lebeszélhető mobil- és vezetékes perceket. A vizsgált piacon a Magyar Telekom és a T-Mobile Magyarország egyesülése⁴⁸ révén a Magyar Telekom került elsőként abba a helyzetbe, hogy összevont szolgáltatásokat kínáljon, mely megteremti a lehetőséget, olyan komplex telefonos csomagok kínálatára, melyek egyesítik a vezetékes és a mobil technológia előnyeit. Ennek következtében az előfizetők mobiltelefonjukat otthon vezetékes telefonként, vezetékes díjszabással használhatják. Az integrált készülékeket be lehet majd arra programozni, hogy mindig azt a hálózatot használják, amelyiken olcsóbb a hívás. Ehhez technológiai oldalról szükség lesz a hagyományos telefonvonal megtartására, mely lassíthatja a vezetékes hozzáférés csökkenését Magyarországon.

---

⁴⁸ lásd II.2.10. pont.

Hasonló példa erre, hogy 2006 őszétől a vezetékes telefonpiacon is beszállt az ügyfelekért folytatott versenybe a Vodafone Magyarország Zrt. bevezetve a fent említett „Home Zone” szolgáltatásait, amelyekkel az otthonról telefonálókat igyekszik megnyerni előfizetőnek. Az új díjcsomagok ugyanis az ügyfél által megadott címhez kötődnek, kimenő hívás csak onnan kezdeményezhető. Tarifái itt is kedvezőek, mert nem tesznek különbséget helyi és belföldi hívások között.

I.8. A piacazonosítás következtetései

Elvégeztem a piacazonosítást az R. Melléklet 1. pontjában meghatározott „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” elnevezésű kiskereskedelmi piacból kiindulva, a versenyjog elveinek alapján, az EU elektronikus hírközlési keretszabályozására figyelemmel a hatályos magyar jogszabályoknak megfelelően.

Az elvégzett vizsgálat alapján megállapítottam, hogy a fent meghatározott piac Magyarországon, a magyar viszonyoknak megfelelően a szolgáltatási piac és a földrajzi piac meghatározását együttesen figyelembe véve 3 földrajzi piacra bomlik, amelyek egymástól a nyújtott és igénybevett szolgáltatásokat tekintve nem, csak földrajzi területükben különböznek, és együttesen lefedik Magyarország egész területét. Ezek a földrajzi piacok területileg egybeesnek mind a lakossági piacon, mind a nem lakossági piacon belül.

A szolgáltatási piac és a földrajzi piac vizsgálata után három elkülönült földrajzi piacot azonosítottam, amelyek a következők:

A „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” elnevezésű piac vonatkozásában:

1. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú körzeteiben.
2. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a Magyar Köztársaság területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 24, 25, 27, 28, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú körzeteiben.
3. Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 29. hívószámú körzetében.

I.9. A piacok érintettségének a vizsgálata

A piacok azonosítása után megvizsgáltam, hogy a meghatározott piacok szabályozási szempontból érintettnek tekinthetők-e. Az R. 3. §-a szerint az új ajánlásban szereplő releváns piacok érintettségét vizsgálni külön nem szükséges.

Fentiek alapján megállapítottam, hogy az I.3. – I.4. fejezetekben meghatározott szolgáltatási piacok és az I.6. fejezetben meghatározott földrajzi piacok együttes figyelembe vételével az I.8. pontban meghatározott három piac érintett piac, és azokon ex-ante szabályozásnak van helye.

Az érintett piacok tehát az alábbiak (a földrajzi területeket bemutató 9. táblázat beosztásának megfelelően):

A „*Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára*” elnevezésű piac vonatkozásában:

- 1. számú érintett piac:** Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára az 1. földrajzi piacon.
- 2. számú érintett piac:** Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a 2. földrajzi piacon
- 3. számú érintett piac:** Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára a 3. földrajzi piacon.

II. Piacelemzés, JPE szolgáltatók azonosítása

II.1. Általános szempontok

A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató (a továbbiakban: **JPE szolgáltató**) – összhangban az Eht. 53. § (1) bekezdésében írtakkal – az a vállalkozás, amely valamely érintett piacon, amelyen a gazdasági verseny nem kellően hatékony, egyedül (a továbbiakban: **önálló erőfölény**) vagy más szolgáltatóval közösen (a továbbiakban: **közös erőfölény**) gazdasági erőfölényben van.

A gazdasági erőfölény olyan gazdasági helyzet, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozás tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa.

Egy szolgáltató erőfölényének megállapítását megalapozó kritériumok köre taxatív jelleggel nem határozható meg. A JPE minősítést nem mindegyik kritérium befolyásolja azonos mértékben.

Az, hogy egy kritérium önmagában nem elégséges a JPE-ként történő azonosításhoz, nem jelenti azt, hogy a kritériumok bármely kombinációja esetén nem megállapítható egy vagy több szolgáltató érintett piacon fennálló gazdasági erőfölényes helyzete.

Egy vállalkozást egy adott kritérium vizsgálatakor alapvetően az adott érintett piacon kell értékelni, de szükség szerint figyelembe kell venni, ha az adott érintett piacon a minősítést befolyásolja ugyanezen kritériumnak más érintett piacon, vagy érintett piacnak nem minősülő szolgáltatási piacon történő értékelése.

Az önálló és közös erőfölény megállapítása alapvetően ugyanazon kritériumok vizsgálatán alapszik azzal, hogy a közös erőfölény esetén további kritériumok figyelembevétele is szükséges, illetve egyes kritériumok értelmezése, hatása eltérő lehet a JPE minősítésre.

Az egyes kritériumok esetében azok múltbeli, illetve a vizsgált időtávon belüli várható változásait is – ha ez értelmezhető – figyelembe kell venni.

Az erőfölény megállapításához szükséges, alábbi kritériumokat egyenként megvizsgáltam:

- piaci részesedés;
- a vállalkozás mérete;
- a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés;
- technológiai előnyök ill. fölény;
- alacsony szintű kiegyenlítő vásárlóerő;
- könnyű vagy előnyös hozzáférés a tőkepiacon ill. a pénzügyi források területén;
- széles szolgáltatás- és szolgáltatás-csomagok választéka;
- méretgazdaságosság;
- választék-gazdaságosság;
- vertikális integráció, vállalatcsoport;
- lehetséges versenytársak hiánya;
- terjeszkedési korlátok.

II.2. Az egyes kritériumok vizsgálata

II.2.1. Piaci részesedés

A piaci részesedés vizsgálata során amellet döntöttem, hogy elsősorban a hozzáférések (fővonalak) számán, másodsorban a nettó árbevételen alapuljon a vizsgálat.

A piaci részesedés önmagában általában nem döntő kritérium. 25% alatt valószínűtlen az egyedüli erőfölény. A Bizottság döntéshozó gyakorlatában 40% felett feltételezhető, az európai esetjog szerint 50% felett biztosnak látszik az erőfölény. A piaci részesedés értékelésekor annak tendenciáját is figyelembe kell venni.

Jelen esetben a piaci részesedést számozási körzetenként vizsgáltam meg, illetve a földrajzi piacoknak megfelelő három érintett piacon egyenként elemeztem. Az árbevétel vizsgálatánál a bekapcsolási díjak, valamint az előfizetési díjak lettek figyelembe véve.

Megállapítottam, hogy mindegyik érintett piacon létezik egy-egy szolgáltató, amelyik 100%-hoz közeli piaci részesedéssel rendelkezik (lásd a 3...5. sz. és az alábbi táblázatot).

9. sz. táblázat: Piaci részesedés a hozzáférési földrajzi piacokon 2008-ban

Érintett piac	Volt koncessziós szolgáltató területe	Lakossági hozzáférés, db			Üzleti hozzáférés, db		
		saját	idegen	saját%	saját	idegen	saját%
1.	Magyar Telekom Nyrt.			86,78			88,57
2.	Invitel Távközlési Zrt.			81,91			93,44
3.	UPC Magyarország Kft.			96,06			96,00

Forrás: a szolgáltatók adatszolgáltatása

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

Megállapítottam azt is, hogy a piaci részesedés több évre visszatekintve is majdnem azonos, nagyon kis mértékben csökkenő tendenciát mutat.

Ilyen nagyon magas piaci részesedések mellett a többi figyelembe veendő szempont (szolgáltatások innovációs igénye és differenciáltsága stb.) már marginálisnak minősül, így döntő kritériumnak tekintem a piaci részesedést.

II.2.2. A vállalkozások mérete

A vállalkozások méretének vizsgálata során – tekintetbe véve a helyhez kötött telefon szolgáltatások kiskereskedelmi piacainak évi 200 Mrd Ft feletti árbevételét – elegendőnek tartottam csupán a 100 M Ft feletti nettó árbevételt elért cégeket figyelembe venni, mivel a többi vállalkozás az erőfölény meghatározását nem befolyásolja. A következő, 10. táblázat bemutatja az érintett piacokon működő cégek közül azon cégek méretének és pénzügyi helyzetének néhány jellemző adatát, amelyek összes nettó árbevétele a 2008. évben 100 millió Ft-nál nagyobb volt.

10. sz. táblázat: Az érintett piacokon működő vállalkozások méretének és pénzügyi helyzetének néhány jellemző mutatója 2008-ban

Szolgáltató	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya (%)	Tőke-ellátottság (%)	Likviditási mutató (%)	Esedé-kességi mutató (%)	Adósság-fedezeti mutató (%)
BT Limited Magyarországi Fióktelepe	6 437,0	20,13	-57,57	115,03	43,94	77,05
GTS Datanet Távközlési Kft.	16 976,0	49,2	55,9	59,7	58,0	330,1
Invitel Távközlési Zrt.	166 134,0	169,7	13,3	148,4	20,1	130,6

Magyar Telekom Nyrt.	965 252,0	43,7	37,1	39,4	51,1	174,4
UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	250 650,6	23,1	22,9	43,5	3,4	148,8

10. számú táblázat folytatása

Szolgáltató	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi tev. eredménye (millió Ft)	Adózott eredmény (millió Ft)	Befektetett eszközök beszerzése (mFt)	Befektetett eszközök eladása (mFt)
BT Limited Magyarországi Fióktelepe	10 595,0	-478	-701	131,0	0,0
GTS Datanet Távközlési Kft.	17 153,0	-403	181,0	1 539,0	1 400,0
Invitel Távközlési Zrt.	63 920,0	10 429	-745	-17 449,0	12 515,0
Magyar Telekom Nyrt.	527 502,0	93 679	98 625	-85 589	5 972,0
UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	64 390,9	12 877,1	1 725,1	17 744,5	38,0

Forrás: szolgáltatók adatközlése, ill. cégbírósági nyilvántartás⁴⁹

Megállapítottam, hogy a vállalkozások méretét tekintve (az „összes eszköz”, valamint az „összes bevétel” dimenzió tekintetében) egyetlen szolgáltató sem veszi fel a versenyt a 3 inkumbenssel.

A vállalkozás mérete bár önmagában nem releváns kritérium, de a piaci részesedési kritérium hatását tovább erősíti.

II.2.3. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés

A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés, azaz a hálózat tulajdonlása, ellenőrzési joga egyrészt a földrajzi piacokat is alapvetően meghatározza, másrészt az ex-ante szabályozás szükségességének vizsgálata során is jelentős piacra lépési korlátot jelent.

Fontos piacra lépési korlátot jelentenek az esetleges piacra lépés azon költségei, amelyeket a piacra lépőnek be kell fektetnie a szolgáltatás infrastrukturális feltételeinek biztosítása érdekében, de ezek a piac elhagyásakor nem térülnek meg. A potenciális piacra lépő csak akkor vállalja ezeket a beruházási költségeket, ha kilátása van arra, hogy mind a beruházás költségei, mind a szolgáltatás elkerülhető költségei megtérülnek az árbevételeiből.

A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés fennállása döntően műszaki-technológiai illetve gazdasági elemzés alapján dönthető el. A tárgyalt érintett piacok esetében a meglévő infrastruktúra duplikálása elsősorban gazdaságilag indokolatlan (adott esetben műszaki szempontból lehetetlen), különösen, ha az alternatív megoldások (pl. hurokátengedés) gazdaságosabbak és kisebb tökeigényűek.

Nincs tehát olyan potenciális szolgáltató, aki, ha az érintett piacok esetében a piacra lépés abszolút műszaki és gazdasági korlátjai nem állnának fenn, a megtérülés reményében képes lenne vállalkozni egy-egy területen belül egy teljes nyilvánosan elérhető helyhez kötött hálózat kiépítésére.

Megállapítottam, hogy az érintett piacokon a nehezen megkettőzhető infrastruktúra fölötti ellenőrzést ugyanazok a szolgáltatók gyakorolják, amelyek egyébként is döntő piaci részesedéssel bírnak.

II.2.4. A technológiai előny vagy fölény

Az adott piacokon működő szolgáltatók részben hasonló infrastruktúrával rendelkeznek. Az újabb technológiák alkalmazására (pl. digitális előfizetői hozzáférések) lényegében

⁴⁹ A határozat kiadásakor a 2008. évi auditált adatok még nem álltak mindegyik szolgáltatónál rendelkezésre.

mindegyik piaci szereplőnek van lehetősége. A hozzáférés vonatkozásában új technológiát vezettek be a kábeles műsorelosztó szolgáltatók, azzal, hogy a beszéd és a jelzések átvitelét IP protokoll szerint működő hálózati és adatátviteli eszközökkel valósítják meg. Ez azonban sem a szolgáltatások minőségében, sem a választékában még nem jelent versenyelőnyt, mivel – amint ez az I.3.7. pontban is kifejtésre került – a telefon szolgáltatások teljes körű nyújtása is csak bizonyos engedményekkel lehetséges.

A kutatás-fejlesztési ráfordítások tekintetében megállapítottam, hogy ilyen tevékenységet a piaci szereplők csak marketing vonatkozásában végeznek, műszaki-technológiai fejlesztés terén – eltekintve egyes egyetemi, főiskolai projektek támogatásától – a gyártók kínálatára támaszkodnak.

Minderre tekintettel megállapítottam, hogy a technológiai előny szempontjának az erőfölény megállapításakor nincsen relevanciája.

II.2.5. Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya

Az Iránymutatás⁵⁰ nagy súlyt helyez a kiegyenlítő vásárlóerő szerepének vizsgálatára. A Bizottság iránymutatása szerint kiegyenlítő vásárlóerő alatt a nagy vevők azon képességét kell érteni, hogy ésszerű időn belül megfelelő alternatív megoldásra (hatékony megtorlás vagy más cég szolgáltatásainak igénybe vétele) képesek átállni, ha szállító árat emel, vagy hátrányosan módosítja a szállítási feltételeket.

Általános érvénnyel megállapítható, hogy a hírközlési szolgáltatásokat igénybe vevők alkupozícióját javítja, a szolgáltatók piaci erőfölényének érvényesítési lehetőségeit pedig korlátozza, ha:

- nagyfokú vevő-koncentráció áll fenn, vagyis a nagy vevők részaránya magas a szolgáltatók teljes árbevételében,
- a szolgáltató-váltás költsége alacsony,
- a fogyasztók jól informáltak, a piacon az elérhető szolgáltatások köre és azok ára a fogyasztók számára ismert és könnyen összehasonlítható.

A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítottam, hogy a „Nyilvános telefonhálózathoz helyhez kötött hozzáférés lakossági és nem lakossági felhasználók számára” magyarországi piacán nem áll fenn nagyfokú vevő-koncentráció. A 2008. évben a 10 legnagyobb vevő kumulált részaránya elhanyagolható nagyságrendet képviselt a magyarországi helyhez kötött vezetékes telefonszolgáltatók teljes árbevételében.

11. sz. táblázat: A 10 legnagyobb nem lakossági ügyféltől eredő árbevétel (2008, millió Ft)

Szolgáltató	10 legnagyobb ügyféltől eredő bevétel	Teljes árbevétel	Részarány %
INVITEL			
Magyar Telekom			
UPC			

Forrás: szolgáltatók által beadott kérdőívek alapján

A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

⁵⁰ Az Európai Bizottság 2002/C 165/03. számú Iránymutatása a piacelemzésről és a jelentős piaci erő értékeléséről az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közösségi szabályozási keretében.

A lakossági ügyfélkört általában az jellemzi, hogy sok, kis bevételt hozó ügyfélből áll. Ezen ügyfelek egyike sem kerülhet alkupozícióba, egyikük elvesztése sem veszélyeztetné a cég létét, talpon maradását. Ezért ilyenek nem kerültek a 10 legnagyobb bevételt hozó ügyfelek közé.

Tekintettel arra, hogy a fővonalak száma a 2006-2008. években csökkent és az alternatív szolgáltatók elsősorban a nagy bevételt hozó nem lakossági előfizetőket célozták meg, arra az álláspontra jutottam, hogy a kiegyenlítő vásárlóerő ezekben az években sem ért el jelentős nagyságot.

Ezért megállapítottam, hogy a tárgyalta piacokon a kiegyenlítő vásárlóerő a jelentős piaci erő megállapítását nem módosítja.

II.2.6. A könnyű, vagy privilegizált hozzáférés a tőkéhez

A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz való könnyebb hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, vagyoni, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja. Amennyiben valamely vállalkozás a fenti szempontok alapján jobb megítélésnek örvend, könnyebben juthat pénzügyi forrásokhoz és ebből piaci előnye származhat.

A 10. táblázat adatai alapján megállapítottam, hogy az érintett vállalkozások gazdasági mutatói jelentős szórást mutatnak. A tárgyalta piacokon döntő piaci részesedésű szolgáltatók helyzete és tulajdonosi háttere inkább biztosítja számukra a tőkepiacokhoz való könnyebb hozzáférést, mint más, a piacon lévő telefon szolgáltatók esetében.

Megállapítottam, hogy az egyes földrajzi piacokon a legnagyobb árbevétellel rendelkező szolgáltatók gazdasági mutatói jelentős szórást mutatnak és ezek alapján a piacra egységes megállapítás nem tehető. Ugyanakkor a volt koncessziós szolgáltatók helyzete és tulajdonosi háttere biztosíthatja számukra a tőkepiacokhoz való könnyebb hozzáférést.

II.2.7. A szolgáltatások diverzifikációja

A piac vizsgálata alapján megállapítottam, hogy az adott piachoz tartozó szolgáltatások diverzifikációja (azaz ezen szolgáltatások csomagban, más szolgáltatásokkal együtt való nyújtása) **nem releváns szempont**, mivel a piacon lévő szolgáltatók csaknem mindegyike közel azonos műszaki képességekkel rendelkező hálózati elemeket és eszközöket használ.

II.2.8. Méretgazdaságosság

A méretgazdaságosság azt jelenti, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken. Ez a jelenség a fix költségek jelenlétének köszönhető. Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy iparág, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek. **Ezért megállapítottam, hogy az érintett hozzáférési piacokon a méretgazdaságosság előnyeit elsősorban a volt koncessziós szolgáltatók élvezik.**

II.2.9. Választékgazdaságosság

Választékgazdaságosság megvalósulása esetén több terméket/szolgáltatást közös termelési folyamatban állítanak elő. Az érintett hozzáférési piacokon például a fémes helyi hurok megléte esetén azon a legtöbb esetben az adatátviteli hálózathoz való hozzáférés is nyújtható. A nagyobb választékgazdaságosság alkalmas piaci előny szerzésére.

Az érintett hozzáférési piacokon döntő piaci részesedéssel bíró szolgáltatók szolgáltatási portfóliója nagymértékben hasonló.

Megállapítottam, hogy az érintett hozzáférési piacokon a választék-gazdaságosság csak a hálózattal rendelkező piaci szereplők esetében érvényesülhet, ezért azokon a piacokon, ahol a versenytársak hálózatai között nagyságrendi különbség van a földrajzi piacokon belül, a választékgazdaságosság hatása csak igen korlátozottan jelenik meg.

II.2.10. Vertikálisan integrált vállalkozás, vállalkozás csoport

A vertikális integráció megvalósulása esetén egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre.

Megállapítottam, hogy ez a tényező releváns, amennyiben az előfizetőkkel rendelkező piaci szereplő vertikálisan integráltnak tekinthető, hiszen az R. melléklete szerinti 1. piachoz tartozó szolgáltatás nyújtása szorosan kapcsolódik egyrészt a lakossági és nem lakossági forgalmi piacokhoz, másrészt a végződtetési, híváskezdeményezési és tranzit nagykereskedelmi piacokhoz. Ugyanakkor a Magyar Telekom szolgáltatási portfóliójának része a volt T-Mobile mobil rádiótelefon és a T-Online Internet szolgáltatása is, az Invitel szolgáltatásai pedig integráltan tartalmazzák a Pantel Kft. és az Euroweb Kft. szolgáltatásait. A UPC Magyarország egyesíti a korábbi UPC műsorelosztó és a Monor Telefon Kft. helyhez kötött nyilvános telefon szolgáltatásait.

A vállalkozás **csoportok** tekintetében az is megállapítható, hogy a Magyar Telekom Nyrt. által képviselt csoporthoz tartozik a T-Kábel Zrt. műsorelosztó vállalkozás is, amely 2004 végén lépett piacra kábeltelefon szolgáltatásával és amely ehhez a szolgáltatásához igénybe veszi a Magyar Telekom infrastrukturális és szellemi adottságait. Hasonlóan, az Invitel tulajdonosa, a HTCC, megvásárolta a korábbi Tele2 telefon közvetítő szolgáltatót, melyet Invitel Telecom Kft. néven működtet tovább, míg az ugyanehhez a vállalat-csoporthoz tartozó Invitel Technocom Kft. bérelt vonali szolgáltatásokat végez.

II.2.11. A magasan fejlett elosztó és értékesítő hálózat

Megállapítottam, hogy a magasan fejlett elosztó és értékesítő hálózat mindhárom inkumbens pozícióját erősítő tényező, amennyiben mindegyik szolgáltató ügyfélszolgálatra rendelkezik ingyen vagy helyi tarifával hívható számokkal, mely utóbbiak az ország egész területéről elérhetőek, ezen kívül mindegyik cég rendelkezik személyes ügyfélszolgálati pontokkal és személyes értékesítési csapatokkal is, melyek képesek megkeresni az ügyfeleket bárhol az országban.

II.2.12. A potenciális verseny hiánya, piacra lépés vagy a piaci terjeszkedés akadályai

A piacon a verseny hatékonyabb irányba fejlődhet, ha a piacra lépés és a piac növekedési korlátai alacsonyak, illetve fennáll a potenciális versenyhelyzet. Ezen kritériumok relevanciáját az I.5.3. fejezetben található tényezők (a piacra lépés korlátainak vizsgálata, a jogi és strukturális korlátok megléte) elemzésével vizsgáltam. A potenciális versenyt illetően meg kell említeni az e fejezetben vizsgált kínálati helyettesítőket. Ezek közül a korábban piacra még nem lépett, kétirányú csillagpontos hálózattal rendelkező vezetékes műsorelosztó szolgáltatók, valamint az áramszolgáltató vállalatok, vagy azokkal szövetkező PLC vállalatok potenciális versenyt támaszthatnak.

További szempontként szükséges a piacon működő szolgáltatókhoz, illetve viselkedésükhöz kötődő **stratégiai korlátok** vizsgálata. A piacon bent lévő vállalatok stratégiai eszközökkel tarthatják távol vetélytársaikat. Ilyen, árazással kapcsolatos eszköz lehet az árdiszkrimináció, árprés, keresztfinanszírozás, illetve árazással nem összefüggő eszközök, mint reklámháború, kutatás-fejlesztési befektetés.

A felsorolt kritériumok mindegyikéről megállapítottam, hogy azok a vizsgált inkumbens szolgáltatók piaci helyzetét erősítik.

II.3. Közös erőfölény vizsgálata

Megvizsgáltam a lehetőséget közös erőfölény kialakulására és a következőket állapítottam meg:

A közös erőfölény lényege az, hogy elsősorban a piaci szerkezetből következően a kisszámú (domináns) szereplő magatartása megállapodás vagy tudatos összejátszás hiányában is hasonlóan fog alakulni.

A meghatározott három érintett piac mindegyikén egy-egy, 2008 végén közel 100% piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató tevékenykedik. E szolgáltatóknak elvileg nincs szükségük másokkal közös erőfölény kialakítására, a többi kis részesedéssel bíró cég pedig még együttesen is olyan csekély erővel bír ezen a piacon, hogy azok együttesen sem kerülhetnek közös erőfölényes helyzetbe.

A közös erőfölény lehetőségét egyébként eleve is kizárja az a tény, hogy az említett szolgáltatók elkülönült földrajzi piacokon tevékenykednek.

Mindezek alapján megállapítottam, hogy közös erőfölény kialakulása az érintett piacokon fogalmilag kizárt, további vizsgálata indokolatlan.

II.4. Piaci erő átvitelének vizsgálata

Az Eht. 53. § (2) bekezdése előírja annak vizsgálatát, hogy van-e olyan, szomszédos piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató, amely gazdasági erejét átviheti egyik piacról a másikra.

Tárgyi piacok a következő piacokkal lehetnek szomszédos kapcsolatban:

- Vertikális szomszédság: A helyhez kötött telefon kiskereskedelmi forgalmi piacaival lehetséges, hiszen a hozzáférés és a belföldi forgalom díjai általában együtt szoktak értékesítésre kerülni, csomagban, mivel, hogy a belföldi hívások indításához szükség van valamilyen hozzáférésre. A piaci erő – bár korlátozottan – átvihető a nemzetközi hívások forgalmi piacára is. Ez mindhárom inkumbens szolgáltatóra érvényes.
- Horizontális szomszédság: Az R. melléklete szerinti 1. számú piacok között is lehetséges, hiszen nagymértékben azonosak a szolgáltatások, így az azok nyújtásához igénybe vett bemenő termékek is. A legtöbb szolgáltató mindegyik piacon jelen van és képes erejét az egyikről a másikra átvinni.

Tekintettel arra, hogy az adott földrajzi piacokon az inkumbens szolgáltatók hozzáféréseik számaik tekintetében döntő fölényt mutatnak, várható, hogy ez valamely mértékben tükröződni fog ezen földrajzi piacok forgalmi helyzetében is. Emiatt fennáll annak a lehetősége, hogy a kiskereskedelmi forgalmi piacokon megmutatkozó piaci erejüket ezen vállalkozások bizonyos mértékben át tudják vinni a vizsgált hozzáférési piacokra is.

II.5. Jelentős piaci erejűvé (JPE) történő minősítés

A piaci részesedés és a többi kritérium együttes vizsgálata alapján megállapítottam, hogy az érintett piacokon a verseny nem eléggé hatékony és a következő vállalkozások jelentős piaci erővel rendelkeznek mind a lakossági, mind a nem lakossági piacokon:

1. számú érintett piacon: **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.**
2. számú érintett piacon: **Invitel Távközlési Zrt.**
3. számú érintett piacon: **UPC Magyarország Kft.**

III. Kötelezettségek megállapítása

Az Eht. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy az Elnöknek az érintett piacokon azonosított, JPE-vel rendelkező szolgáltató(k)ra a piacelemzés által feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget meg kell állapítania, vagy a korábban jogszabályban, vagy a hatóság határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenn kell tartania, vagy módosítania. A kiskereskedelmi piacokon az Elnök által megállapítható kötelezettségeket a XIII. Fejezet tartalmazza.

Tekintettel arra, hogy a vizsgált érintett piacokon az említett JPE-vel rendelkező szolgáltatók piaci ereje várhatóan tartós marad, az *ex ante* szabályozásnak azt kell biztosítania, hogy a JPE-vel rendelkező szolgáltatók sem árazási eszközökkel, sem nem-árazási diszkriminatív módszerek alkalmazásával ne élhessenek vissza gazdasági erőfölényükkel.

A kötelezettségek kiszabása folyamán először megvizsgáltam azokat a kötelezettségeket, amelyeket a hatóság már a vizsgált múltbeli időszakban érvényesített a vizsgált érintett piacokon és az ahhoz kapcsolódó nagykereskedelmi piacokon.

Ezt követően megvizsgáltam, hogy a vizsgált piacokon bekövetkeztek-e olyan lényeges változások, amelyek befolyásolhatták a kötelezettségek fenntartását, esetleges megszüntetését, vagy új kötelezettség kiadását.

Megállapítottam továbbá, hogy az egyetemes szolgáltatásra vonatkozó szabályozás változása egyebek mellett megszüntette az egyetemes szolgáltatások díjmegállapításainak szabályait⁵¹, és a 8/2010. (IV.21.) MeHVM rendelettel az egyetemes szolgáltatás megfizethetőségének vizsgálatát a piacelemzés hatáskörébe utalta: „A piacelemzési eljárás keretében Tanács az egyetemes szolgáltatásokon keresztül nyújtott szolgáltatások megfizethetőségét kiemelten vizsgálja”. A piacelemzés lefolytatását követően megállapítottam, hogy a jelen gazdasági környezetben, ahol még nem kellően hatékony a verseny, továbbra is szükség van kiskereskedelmi árszabályozásra, amely nemcsak az egyetemes szolgáltatást igénybe vevő előfizetőket érinti.

Az Eht. a nemzeti szabályozó hatóságot, a Hatóságot jogosítja fel arra, hogy amennyiben az általa lefolytatott piacelemzési eljárás során megállapítja, hogy az adott kiskereskedelmi piac fejlődéséhez nem elegendők a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra kirótt nagykereskedelmi kötelezettségek, a kiskereskedelmi szolgáltatási piacon a törvényben meghatározott körben kötelezettséget szabjon ki. Tehát árszabályozást a vonatkozó szolgáltatás díja tekintetében az Eht. nem állapít meg; hanem az Elnök által elvégzett piacelemzési eljárás eredményeképpen a Hatóságra, mint szabályozó hatóságra bízta annak megítélését, hogy a feltárt piaci probléma orvoslása milyen indokolt és arányos kötelezettség kiszabásával történhet meg.

Ha azonban az Elnök úgy véli, hogy a kiskereskedelmi piacok szabályozási céljai csak hatósági árszabályozással érhetők el, az Eht. 109. § (4) bekezdése értelmében javaslatot tehet miniszteri rendelet útján történő ármegállapításra is. Ezt a lehetőséget azonban eleve elvettem, mert megítélésem szerint egy ilyen rendelet kizárná a verseny egy lényeges területét, az árversenyt.

---

⁵¹ A már említett 3/2002. (I.21.) MeHVM rendelet.

III.1. Általános célok

A kötelezettségek meghatározása során messzemenőig szem előtt tartottam az Eht. által a Hatóság számára az Eht 9. § (2)-ban meghatározott feladatokat, továbbá az Eht.-ban lefektetett általános célokat⁵². A kötelezettségek kirovása során arra törekedtem, hogy biztosítsam az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működését és fejlődését, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és a felhasználók érdekeinek védelmét, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának és fenntartásának elősegítését.

III.2. Kötelezettségek meghatározásakor alkalmazott elvek

A kötelezettségek meghatározása során az általános célokon kívül a következő elveket vettem figyelembe:

- A kötelezettségeknek a helyhez kötött hozzáférések piacán uralkodó versenyhiány következményeinek orvoslására kell irányulniuk.
- A kiszabott kötelezettségeknek a feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak és azokkal arányosaknak kell lenniük.⁵³
- A kirótt kötelezettségek nem okozhatnak aránytalan terheket a szolgáltatók számára.
- A kötelezettségek hatásaként az áraknak hosszú távon kompetitív szintre kell beállniuk.
- A kötelezettségeknek a lehető legteljesebb mértékben alkalmazkodniuk kell a meghatározott piacok sajátosságaihoz.

III.3. A hatóság által a vizsgált időszakra korábban kiszabott kötelezettségek

III.3.1. A vizsgált piacot közvetlenül érintő nagykereskedelmi kötelezettség

Megállapítottam, hogy a helyhez kötött telefon hozzáférési piacokra közvetlenül a helyi hurkok átengedésére vonatkozó nagykereskedelmi piacon (11/2003. sz. piac) kirótt kötelezettség lehetett hatással. Amennyiben ennek a kötelezettségnek az eredményeképpen az adott földrajzi területre újonnan belépő szolgáltatók részére a kötelezett jelentős piaci erejű szolgáltató saját fémes érpárjainak egy részét teljes használatra átengedi, ez versenyt hoz létre nemcsak a forgalmi, hanem a hozzáférési piacon is.

Ez utóbbi piacnak az elemzése során azonban megállapításra került, hogy annak hatása elhanyagolható, mivel a létrejött teljes hurokátengedések száma 2008 végére országosan nem érte el a hozzáférések számának fél százalékát (lásd a 12. táblázatot).

Ugyanakkor azt is megállapítottam, hogy a híváskezdeményezési szolgáltatás nagykereskedelmi piacán (8/2003. sz. piac) kiszabott kötelezettség a költségalapúság és a díjak ellenőrizhetősége, valamint az átláthatóság vonatkozásában közvetve hatással volt a hozzáférési piac áraira. A szolgáltatók ugyanis olyan díjsomagokat vezettek be, amelyeknél az előfizetési díj részben vagy egészben „lebeszélhető”.

---

⁵² Eht. 2. §

⁵³ Eht. 52. § (1)

III.4. A hatóság által kiszabható kötelezettségek

A fenti III.1. és III.2. pontokban leírt célok elérése érdekében és alapelveknek megfelelően az alábbi általános és egyedi kötelezettségeket írom elő:

III.4.1. Általános kötelezettségek

Az Eht. 111.-115. §-ai olyan általános kötelezettségeket határoznak meg, amelyek alkalmazása a jelentős piaci erejű szolgáltatóra nézve kötelező. Az Eht. 111. § előírja, hogy az a szolgáltató, melyet az Elnök határozatával a helyhez kötött telefonhálózathoz történő előfizetői hozzáféréssel és használattal kapcsolatos, az Elnök által érintett piacként meghatározott bármely piacon jelentős piaci erejűnek nyilvánított, köteles előfizetője számára lehetővé tenni a közvetítőválasztást.

Az Eht. 56 §.-a lehetővé teszi továbbá az Elnök számára a fentiekől eltérő kötelezettségek előírását is, kivételes és indokolt esetben.

A nagykereskedelmi kötelezettségek közül a hozzáférési kiskereskedelmi piacokra leginkább „A fémcső hurkok és alhurkok nagykereskedelmi átengedése (beleértve a részleges átengedést is) szélessávú és beszédcélú szolgáltatások nyújtása céljából” elnevezésű nagykereskedelmi (11/2003.) piacon kiszabott kötelezettségek voltak hatással. Az előző piacelemzés határozatának folyamánként a jelentős piaci erejűnek minősített szolgáltatók referenciacélokot adtak be, amelyeknek a jóváhagyását az eljáró hatóság 2008 nyarán végezte el. Referencia-célokot ezt megelőzően is voltak hatályban, azonban azok még nem teremtették meg a hatékony üzleti feltételeket ahhoz, hogy az alternatív szolgáltatók nagyobb számban éljenek a hurokátengedés kötelezettségével és így csökkentsék a jelentős piaci erejű szolgáltatók területi erőfölényét. Ennek megfelelően, a vizsgált időszakban, beleértve az adatszolgáltatás óta eltelt időt is, a hurokátengedések száma nem volt jelentős a teljes vonalszámokhoz képest és emiatt kimondható, hogy a **nagykereskedelmi szabályozás nem bizonyult elegendőnek** ahhoz, hogy a kötelezett szolgáltatók piaci ereje észlelhető mértékben lecsökkenjen. E tekintetben ezen határozat által érintett időszakban sem várható ugrásszerű változás, egyrészt a belépések nagyvárosi koncentrált jellege és a beruházások miatt értelem szerűen csak fokozatosan lehetséges megvalósítása következtében, másrészt pedig azért, mert a hurokátengedéssel kapcsolatos ajánlatok az alternatív szolgáltatóknál jellemzően vezeték nélküli telefon és szélessávú Internet szolgáltatás (esetleg csak Internet szolgáltatás) igénybevételét teszik lehetővé, a csak vezeték nélküli telefon hozzáférés nyújtása nem jellemző, vélhetően gazdaságilag nem vonzó megoldás.

12. sz. táblázat: A hurokátengedések száma 2009 végéig (db)

Szolgáltató	Év	Invitel	UPC	Magyar Telekom	Összesen
A teljesen átengedett helyi hurkok száma	2008.12.31				
	2009.12.31				
A helyi hurokátengedésére vonatkozó azon igények száma, amelyeket még nem teljesített a szolgáltató	2008.12.31				
	2009.12.31				

Azon szolgáltatók száma, amelyekkel helyi hurok átengedésével kapcsolatos megállapodást kötöttek	2008.12.31				
	2009.12.31				

Forrás: 2008. és 2009. évi OSAP adatok.

A kizárt rész üzleti titkot tartalmaz

III.4.2. Egyedi kötelezettségek

Az Eht. 109. § (1) bekezdése szerint, amennyiben a hatóság a piacelemzés alapján megállapítja, hogy egy általa meghatározott kiskereskedelmi szolgáltatási piacon a verseny nem kellően hatékony és a 102–108. §, illetve a 111. § szerinti kötelezettségek előírásával a törvény céljai nem lennének megvalósíthatók, az adott kiskereskedelmi szolgáltatási piacon az előfizetői szolgáltatások díjával kapcsolatos kötelezettségeket írhat elő.

A kiskereskedelmi szolgáltatási piacokon az Eht. a következő kötelezettségek előírását teszi lehetővé⁵⁴:

- a) indokolatlanul magas díjak alkalmazásának megtiltása,
- b) a piacra lépést vagy a versenyt akadályozó, indokolatlanul alacsony árak alkalmazásának megtiltása,
- c) egyes fogyasztók indokolatlan megkülönböztetésének tiltása,
- d) indokolatlan árukapcsolás tiltása,

továbbá előírhatja (Eht. 109. § (3) bek.)

- e) a kiskereskedelmi díjakkal kapcsolatos kötelezettségek teljesítésének ellenőrzéséhez szükséges költségvetési kimutatás vezetését,

végül a törvény kötelezően írja elő az adott piacon (Eht. 111. §)

- f) a közvetítőválasztást.

Az Eht. alapján, amennyiben az Elnök a piacelemzés során egy vállalkozást jelentős piaci erejűként azonosít, akkor a rendelkezésre álló „kötelezettségek közül a piacelemzés során feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő...⁵⁵”. Ez a gyakorlatban a következő feladatok elvégzését teszi szükségessé:

- a versenyprobléma azonosítása
- a kötelezettségek értékelése
- arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása.

III.4.3. Versenyprobléma azonosítása

a) Döntő erőfőlény a helyhez kötött telefon hozzáférések piacán

Elvégeztem a szolgáltatási piac meghatározását, melynek során nem találtam olyan keresleti és kínálati helyettesítőket, amelyek nyomást gyakorolhattak volna a szolgáltatókra lakossági vagy nem lakossági hozzáférési díjaik meghatározása során. A piacmeghatározás révén azonosított piacokon történő piacelemzés során nem találtam olyan kiegyenlítő vásárlóerőt, ami nyomást gyakorolhatott volna a hozzáférések díjaira.

⁵⁴ Eht. XIII. Fejezet 109. §.

⁵⁵ Eht. 52. § (1) bekezdés.

Megállapítottam, hogy a lakossági hozzáférések érintett piacain a jelentős piaci erejű szolgáltatók döntő, 2008 végén 81,9 - 96,1%-os piaci részesedéssel bírtak. A nem lakossági hozzáférési piacokon ez az arány ugyanekkor 88,5 - 96,0% volt. (Lásd a 9.sz. táblát) A döntő piaci részesedésből fakadó erőfölényüket csak tovább erősítik a nehezen megkettőzhető infrastruktúra birtoklása és a vertikális integráció által biztosított előnyök.

Mindezek háttérben az előző időszak (1993-2002) jogszabályi környezetének megfelelően megkötött koncessziós szerződéseiben meghatározott területi kizárólagosság áll. **Az érintett piacokon a jelentős piaci erejű szolgáltatók versenytársai még nem rendelkeznek számottevő részesedéssel. A jelentős piaci erejű szolgáltatók lényegében a fogyasztóktól függetlenül (csak a teljes fogyasztói kereslet által korlátozva) folytathatják gazdasági tevékenységüket. Ez a különösen döntő erőfölény önmagában elegendő indok a lehetséges kötelezettségek kirovására.**

b) Az árak szintje

A fent ismertetett döntő erőfölény miatt a volt koncessziós szolgáltatókon nincs olyan nyomás a hozzáférési díjaik meghatározása során, amely a díjak kompetitív szint fölött tartását gazdaságtalanná tenné, ahol a kompetitív díjszint a tökéletes verseny következtében kialakuló árat jelenti. Az eddigi időszakban valamilyen formában mindig érvényesült az érintett piacokon a kiskereskedelmi szolgáltatási árak jogszabályi-hatósági szabályozása. Ez a szabályozás a Díjrendelet értelmében 2004. április 1-től csak az érintett piacok egy szeletére, az egyetemes szolgáltatási körbe tartozó hozzáférésekre és hívásokra korlátozódott, melyet azonban a 8/2010. (IV.21.) MeHVM rendelet módosított. Továbbá az un. általánypályás díjsomagok „hűség szerződéseit” megakadályozhatják az előfizetőket az egyetemes díjsomagra való váltásban.

Felhívom a figyelmet arra, hogy az ársapka kötelezettség tekintetében a 2007. évre vonatkozóan átmeneti szabályozás érvényesült. Ennek megfelelően 2007. január elsejétől a határozat kézbesítését követő hónapig az árváltozás hatását a Tanács nem vette figyelembe, azaz a 2006-os átlagos árszinttel számolt. Ez azt jelenti, hogy a 2007-es árszintre vonatkozó megállapítások gyakorlatilag a fennmaradó időre (utolsó negyedévre) tapasztalt árváltozást tükrözik.

Megvizsgáltam az érintett piacokat és megállapítottam, hogy a jelentős piaci erejű szolgáltatók olyan gazdasági erőfölényes helyzetben vannak, amely lehetővé teszi a számukra, hogy díjaik szintjét a kompetitív szint felett határozzák meg, ezért szükség van szabályozói intézkedésekre, amelyek elősegítik az ismertetett piaci probléma kedvezőtlen hatásainak csökkentését és a döntő piaci erőfölénnyel való visszaélés megelőzését, ezzel elősegítve a hatékony verseny kialakulását és a fogyasztók érdekeinek jobb érvényesülését.

c) Az előfizetők megtartása a hozzáférés és a díjsomagok igénybevételi feltételeinek indokolatlan meghatározásával

A III.4.3. a) pontban ismertetett, a lakossági hozzáférések érintett piacain fennálló döntő erőfölény miatt a volt koncessziós szolgáltatók képesek lehetnek arra, hogy a hozzáféréseken keresztül az egyes, kizárólag határozott idejű szerződéssel igénybe vehető díjsomagok határozott idő eltelte előtti megszüntetését illetve az előfizetőnek ezen díjsomagokról történő más díjsomagra való váltását olyan indokolatlan feltételek támasztásával akadályozzák meg, amelyekkel elérhető, hogy a hozzáférést döntő többségben csak tőlük igénybe venni tudó előfizetők a hosszabb távú előfizetési jogviszonyból még lényegesen jobb ajánlat esetén sem tudnak szabadulni, megakadályozva ezzel egyrészt az új szolgáltatók hozzáférési piacra

történő belépését, másrészt a közvetítőválasztás igénybevételét is. (A szabályozásnál el kell különíteni azon eseteket, melyek a normál üzleti életben általánosak lehetnek, mint pl. fogyasztói szegmensek képzése, nagyfogyasztóknak árengedmények adása, amikor is a fogyasztók egyes csoportjai közötti megkülönböztetés indokolható és arányban áll a nyújtott kedvezménnyel. Ezen üzleti magatartás ugyanis nem tiltható meg.)

A fentiekben megállapítottam, hogy az előfizetők döntő többségének a kötelezett szolgáltatók teszik lehetővé nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz való hozzáférést. A hozzáférési piacra új szolgáltatók egyrészt hurokátengedés útján tudnak belépni, másrészt a saját hálózattal rendelkező kábeltelevíziós szolgáltatók (a továbbiakban: **KTV szolgáltatók**) ezen saját hálózat igénybevételével tudnak hozzáférést is biztosítani az előfizetőnek. A kötelezett szolgáltatók viszont – éppen azért, mert piaci erőfölényük alapján jelenleg a kiskereskedelmi hozzáférési piacokon döntő többségben csak ők nyújtanak hozzáférést – képesek lehetnek arra, hogy az előfizetőknek olyan módon kínálják a telefonhálózathoz hozzáférést, és ezen keresztül a díjsomagokat, hogy az kötelezően együtt jár az előfizető határozott idejű előfizetői szerződésben vállalt, a szolgáltató melletti hosszú távú elkötelezettséggel is, és ezen hosszú távú elkötelezettség előfizető általi megszakításához (akár a szerződés felmondása, akár díjsomag-váltás miatt) indokolatlan és aránytalan feltételek járuljanak. A kötelezett szolgáltatók szabályozás hiányában a hozzáférési piacokon fennálló erőfölényük miatt a fentebb említett feltételeket akár úgy is meghatározhatják, hogy a határozott idejű előfizetői szerződésben vállalt, a szolgáltató melletti hosszú távú elkötelezettség idő előtti megszüntetésével járó indokolatlan feltételek alkalmazása az előfizetőre nézve olyan mértékű terhet jelent, amellyel szemben a versenytársak gyakorlatilag nem képesek olyan versenyképes ajánlatot kínálni az előfizetőnek, amely esetében az előfizető reálisan a szolgáltató-váltás mellett dönthet.

A fenti piaci magatartás továbbá képes lehet a forgalmi piacokon a közvetítőválasztás által generált versenyt csökkenteni vagy ellehetetleníteni akkor, ha a hosszú távú elkötelezettség megszüntetéséhez járó fent említett indokolatlan és aránytalan feltétel olyan (gyakran bizonyos ingyenes lebeszélhetőséget tartalmazó) magas havi előfizetési díjú díjsomagokhoz járul, ahol az előfizető eleve nem érdekelt a közvetítőválasztás szolgáltatás igénybevételére. Ebben az esetben ugyanis a közvetítőszolgáltatás igénybevétele elsősorban úgy lenne racionális választás az előfizető részéről, ha előtte áttérne egy alacsonyabb előfizetési díjú díjsomagra, de a hosszú távú elkötelezettség megszüntetéséhez járó fent említett indokolatlan és aránytalan feltétel miatt az előfizető ezzel nyilvánvalóan nem fog élni.

E kötelezettséget továbbra is fenntartom azzal, hogy a jövőben a Hatóság a hűség szerződést az előfizetői szerződés részének tekinti.

Megvizsgáltam az érintett piacokat, és megállapítottam, hogy a jelentős piaci erejű szolgáltatók továbbra is olyan gazdasági erőfölényes helyzetben vannak, amely lehetővé teszi a számukra, hogy a hozzáféréseken keresztül az egyes, kizárólag határozott idejű szerződéssel igénybe vehető díjsomagok határozott idő eltelté előtti megszüntetését illetve az előfizetőnek ezen díjsomagokról történő más díjsomagra való váltását olyan indokolatlan és aránytalan feltételek támasztásával akadályozzák meg, hogy ezzel egyben közvetett módon megnehezítsék vagy ellehetetlenítsék egyrészt új szolgáltatók hozzáférési piacra történő belépését, másrészt a közvetítőválasztás igénybevételét is.

III.5. A 2008-ban elvégzett hatásvizsgálat eredményei az adott piacon

A helyhez kötött nyilvános telefon piaccsoportra vonatkozó első, utólagos hatásvizsgálat

- az 1/2003-as, „Nyilvános telefonhálózathoz helyhez kötött hozzáférés lakossági felhasználók számára” és

- a 2/2003-as, „Nyilvános telefonhálózathoz helyhez kötött hozzáférés nem lakossági felhasználók számára”

elnevezésű piacok I. körös piacelemzési határozataiban hozott szabályozói döntések hatásainak vizsgálatára terjedt ki. A határozatok hatályba lépésének dátumából adódóan a hatásvizsgálat a 2005-2007-es piacelemzési adatokra koncentrálnak készült el, amelyek közül a 2007-es adatok féléves bontásban álltak rendelkezésre.

A vizsgált időszakban hatályos piacelemzési határozatok a következő kötelezettségeket írták elő a jelentős piaci erejű szolgáltatókra⁵⁶:

- hozzáférési árindex korlátozása és
- közvetítő-választás az Eht. 111. § (1) bek. értelmében.

Ezek közül az első követelmény hatásvizsgálatának eredménye csak korlátozottan volt figyelembe vehető a piac definíciójának megváltozása miatt⁵⁷.

A hozzáférési piac ráépül az infrastruktúra átengedés nagykereskedelmi piacára, mert az előfizetőhöz menő hozzáférési hálózat egyedi, előfizetői ágainak az átengedése az a mód, ahogyan az alternatív szolgáltatók hozzájuthatnak a kiépített előfizetői hozzáféréshez.

III.5.1. A hatásvizsgálat általános céljai

A szabályozás célja az Eht. 2. § szerint az, hogy biztosítsa „az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működését és fejlődését, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és a felhasználók érdekeinek védelmét, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának és fenntartásának elősegítését”. Ennek teljes mértékben megfelel a Hatóság stratégiájának hármas szabályozói célrendszere: a fogyasztói jólét, a verseny és az iparág stabilitásának növelése illetve biztosítása.

A helyhez kötött telefon piacok szabályozási hatásainak a vizsgálata során a következők vizsgálata jöhet szóba:

- a) a fogyasztókra gyakorolt hatások,
- b) a verseny és az ezzel járó választék-változás alakulása,
- c) a piaci szereplők jövedelmi pozíciója,
- d) a társadalmi jólét változása,
- e) a szabályozás közvetlen vagy közvetett költségei,
- f) piaci dinamika (növekedés, választék, minőség és innováció alakulása),
- g) beruházásokra gyakorolt hatás,
- h) kockázat (nem kívánt hatások),
- i) teljes költség/haszon elemzés.

A célok közül a jelen hatáselemzés során a következőket kezeljük kiemelten:

- a társadalmi jólét növekedése,
- a verseny és az ezzel járó választékbővülés erősödése,
- a vállalkozások gazdasági stabilitása.

---

⁵⁶ A vizsgált időszakban még 5 JPE szolgáltató volt, amelyek közül az Emitel a Magyar Telekom Nyrt.-be, a Hungarotel pedig az Invitel Zrt.-be olvadt be. A Monor Telefon Társaság a UPC Magyarországgal egyesült és azóta az utóbbi nevet viseli.

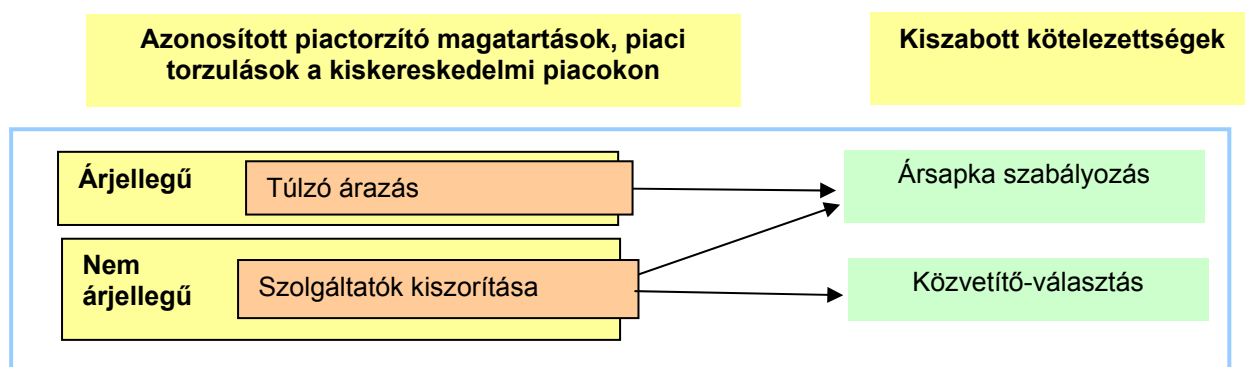
⁵⁷ Az első körben hozzáférési díjnak a Hatóság még az előfizetési díjnak csak azt a részét tekintette, amelyben forgalmi díj vagy díjatalány nem foglaltatik benne. Ezt követően hozzáférési díjnak a Hatóság a teljes előfizetési díjat (vagy a prepaid kártya teljes árát) tekinti.

III.5.2. Piac-specifikus szabályozási célok

Az azonosított piaci probléma és a probléma következményeiként feltételezett piactorzító hatások csökkentése vagy megszüntetése érdekében, az általános célok alapján, a helyhez kötött nyilvános telefon piaci szabályozásnak azt kell elérnie, hogy

- a) a kötelezett szolgáltató ne legyen képes élni a piaci erejéből adódó lehetőséggel, hogy kiskereskedelmi díjait a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül, túlzó módon határozza meg, vagy árpréses helyzetet alakítson ki;
- b) a helyhez kötött nyilvános kiskereskedelmi telefonszolgáltatásokhoz a fogyasztók megfelelő kínálatban és minőségben hozzájuthassanak.

Az alábbi vázlat mutatja a kiszabott kötelezettségek és a piaci torzulások összefüggéseit.

8. sz. ábra

III.5.3. A hatásvizsgálat által érintettként azonosított csoportok bemutatása

Fogyasztók

A kiskereskedelmi piacokon a fogyasztók egyrészt abból a szempontból csoportosíthatók, hogy lakossági ügyfelekről, vagy nem lakossági (üzleti, intézményi) ügyfelekről van szó.

A másik szempont lehet a fogyasztás relatív mennyisége, azaz a kis- vagy a nagyfogyasztók vannak a vizsgálat középpontjában.

Szolgáltatók

Itt ezzel a névvel az elektronikus hírközlési szolgáltatókat jelöljük, mégpedig a szolgáltatás nyújtóját, valamint a versenytárs szolgáltatót az adott piacon, amely a kötelezett szolgáltatóval azonos szolgáltatást, vagy annak helyettesítő szolgáltatását nyújtja.

Földrajzi elkülönülés

A hatásvizsgálatokat a kötelezettségek érvényességi területén, azaz azon a földrajzi területen végzi az Elnök, ahol a szolgáltatót JPE-ként azonosította az adott évekre vonatkozólag.

III.5.4. Az árszabályozás hatásának vizsgálata a helyhez kötött hozzáférési piacokon

A **potenciális versenyprobléma** a **túlzó árazás**, a Hatóság célja pedig a fogyasztó védelme az inkumbensek erőfölényével szemben, a monopol ár és az ezzel járó fogyasztói és társadalmi többlet csökkenésének megakadályozása.

Az előfizetések szabályozásával kapcsolatban a következő hatásvizsgálati kérdések merülhetnek fel:

- *Effektív-e az árszabályozás?* Azaz valóban ez korlátozza-e a szolgáltatók árképzését, vagy a helyettesítési (mobil, VoIP) hatások, illetve a megindult verseny (LLU-n alapuló, illetve kábel tv szolgáltatók) miatt a szolgáltatók egyébként sem lennének képesek az áremelés megvalósítására.

A kérdés megválaszolása a szolgáltatók tényleges előfizetési díjmelésének a maximálisan engedélyezett díjmeléshez viszonyított mértékének a vizsgálatával lehetséges.

A vizsgálat eredménye mindenképpen fontos visszacsatolást jelent az 1. piac jövőbeli szabályozására. Amennyiben a szolgáltatók hosszabb időszakon keresztül jelentős mértékben nem használják ki a rendelkezésükre álló díjmelési lehetőséget, ez komoly érv lehetne akár az árszabályozás megszüntetése mellett is, de álláspontom szerint csak abban az esetben, ha a piacon nem érvényesülne gazdasági erőfölény. A megengedett díjmelési mérték túllépése esetén viszont az árszabályozás fenntartása indokolt a jövőben, hiszen a díjmelési lehetőség (közel) teljes mértékű kihasználását látva okkal következtethet a szabályozó arra, hogy a nagyobb mértékű áremelést az árszabályozás akadályozta meg.

Amennyiben az alapvető versenyprobléma, a magas piaci részesedésen alapuló döntő erőfölény fennáll, a JPE szolgáltatók elvileg élhetnek a túlzott díjmelés eszközével. Ezt a lehetőséget szándékozza ex ante megakadályozni az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma.

- *Az inkumbensek jövedelmezőségének vizsgálata* annak megítélését segíti, hogy nem túl szigorú, vagy nem túl laza-e a szabályozás. A szükséges adatok az inkumbensek számviteli szétválasztásából nyerhetők ki, tekintettel arra, hogy a lakossági és az üzleti hozzáférésre vonatkozóan a kimutatások külön-külön is rendelkezésre állnak.

Amennyiben a tevékenység jövedelmezőségi mutatója (tőkearányos nyereség, ROCE) magasabb a Hatóság által meghatározott tőke költség szorzó (WACC) értékénél, az inkumbens a piacon extraprofitot ér el. Ekkor felmerülhet, hogy a szabályozás túl laza, ami az árszabályozás szigorítását indokolhatja a következő piacelemzés során.

Ha azonban a ROCE a WACC értéke alatt van, akkor elvileg a túl szigorú szabályozás veszélye merülhet fel. Ez esetben azonban figyelembe kell venni, hogy a hozzáféréshez számos olyan termék kapcsolódik, amely értékesítéséből az inkumbens a hozzáféréseken jelentkező veszteségét (kereszt) finanszírozhatja. E szolgáltatások egy részénél, például a forgalmi szolgáltatásoknál erős verseny van, ami a költség alapú szintre szoríthatja le az árakat, más termékek esetében azonban (ilyenek a különböző értékű, és kényelmi szolgáltatások) a verseny hiánya miatt a szolgáltató képes a költségek felett árazni. Mindezek miatt célszerű a hozzáférés jövedelmezőséget az egyéb kényelmi, illetve a forgalmi szolgáltatások eredményével együtt is megvizsgálni. Erre vonatkozóan vannak adatok a kötelezett szolgáltatók nagykereskedelmi piaci kötelezettségként kiszabott számviteli szétválasztásának a hatósághoz benyújtott anyagában.

III.5.5. A szabályozás eredményei

III.5.5.1 Hatósági ellenőrzések tapasztalatai

III.5.5.1.1 A 2005. évi árindex ellenőrzés eredménye

A 2005. évre vonatkozó ellenőrzés során megállapításra került, hogy a szolgáltatók csak részben teljesítették a tanácsi határozatokban foglalt kötelezettségeiket. A lakossági előfizetői hozzáférési szolgáltatás árának a 2005-ös fogyasztói árindex mértékén felüli növelésével minden vizsgált szolgáltató megszegte a kötelezettséget, míg az üzleti felhasználók piacán betartotta a kötelezettséget.

13. sz. táblázat: Az összesített árindex növekedésének mértéke 2005-ben az előző évhez viszonyítva (%)

Szolgáltató	Lakossági részpiac	Nem lakossági részpiac
Hungarotel Zrt.		
Emitel Zrt.		
Invitel Zrt.		
Magyar Telekom Nyrt		
Monor Telefon Társaság Kft.		

Forrás: a Hatóság számításai a szolgáltatók adatközlése alapján

A kizárt rész üzleti titkot tartalmaz

Nyilvános hálózathoz helyhez kötött hozzáférés lakossági felhasználók számára kiskereskedelmi piacon az előfizetési díj árának a fogyasztói árindexhez (3,6%) viszonyított túllépése és az előfizetők részére visszajuttatandó jogosulatlan szolgáltatói többletbevétel 2005. évben a következő volt:

14. számú táblázat: 2005. évi árindex vizsgálat eredménye

Szolgáltató	CPI túllépés az 1-es piacon	Jogosulatlan bevétel
Hungarotel Zrt		
Emitel Zrt		
Invitel Zrt		
Magyar Telekom Nyrt		
Monor Telefon Társaság Kft		

Forrás: a Hatóság számításai a szolgáltatók adatközlése alapján

A kizárt rész üzleti titkot tartalmaz

Az ellenőrzést követően a Tanács felhívást bocsátott ki arra vonatkozóan, hogy a Szolgáltatók tegyenek javaslatot a feltárt jogsértés mielőbbi megszüntetésére, és megadta az ennek során kívánatosnak tartott alapelveket is. A szolgáltatók vállalták, hogy az indokolatlanul megszerzett jogosulatlan bevétel-többletet a legrövidebb időn belül, de legkésőbb 2009. év végéig – a szolgáltatás árának a fogyasztói árindexnél kisebb mértékben történő emelése formájában – visszajuttatják a lakossági előfizetői szolgáltatást igénybe vevők részére

III.5.5.1.2 A 2007. évi árindex ellenőrzés eredménye

A 2007. évre vonatkozó indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma betartásának ellenőrzése során végzett vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy a szolgáltatók egyik piacon sem szegték meg a túlzott árazás tilalmát. 2007-ben az árváltozások nem haladták meg a megengedett 8 %-os mértéket.

15. sz. táblázat: Az összesített árindex növekedésének mértéke 2007-ben az előző évhez viszonyítva (%)

Szolgáltató	Lakossági részpiac	Nem lakossági részpiac
Magyar Telekom		
Invitel		
Hungarotel		
Monor Telefon Társaság		

Forrás: a Hatóság számításai a szolgáltatók adatközlése alapján

A kizárt rész üzleti titkot tartalmaz

Míg a korábbi árvizsgálatok eredményei azt mutatták, hogy mindegyik szolgáltató megsértette az ársapka kötelezettséget, az ellenőrzés azzal a megállapítással zárult, hogy az inkumbens szolgáltatók hozzáférési díjait csak mérsékelten, a megengedett mértéken belül emelték, illetve minimális árcsökkenés is előfordult. Fontos megjegyezni azonban, hogy a 2007. évre előírt átmeneti szabályozásnak megfelelően az árindex változás kiszámítása során 2007. január elsejétől a határozat kézbesítését követő hónapig a 2006-os átlagos árszinttel számolt az eljáró hatóság. Tehát a 2007-re vonatkozó megállapítások a fennmaradó időszak (2007. október 1. és december 31-e közötti három hónap) azaz nem teljes év árváltozását tükrözik. (Lásd a DH-16173-40/2007 számú határozat, „B” fejezet 6. pontja).

III.5.5.1.3 A 2008. évi árindex ellenőrzés eredménye

A 2008. évre vonatkozó ellenőrzés során megállapításra került, hogy az adott évben az áremelések mértéke mindkét piacon a megengedett érték, azaz 6,1% alatt maradt.

16. sz. táblázat: Az összesített árindex növekedésének mértéke 2008-ben az előző évhez viszonyítva (%)

Szolgáltató	Lakossági részpiac	Nem lakossági részpiac
Magyar Telekom		
Invitel		
Monor Telefon Társaság		

Forrás: a Hatóság számításai a szolgáltatók adatközlése alapján

A kizárt rész üzleti titkot tartalmaz

Miután a 2005. évi árindex ellenőrzés során a lakossági piacon feltárt jogosulatlan szolgáltatói többletbevételek lakossági előfizetőknek történő visszajuttatását a szolgáltatók legkésőbb 2009 végéig vállalták, a 2009. évre vonatkozó ársapka ellenőrzés a vállalatok teljesítésének a vizsgálatára is ki fog terjedni. A szolgáltatók ezen felajánlása feltehetően komoly árfékező nyomást gyakorolt 2007-2009 között a JPE-k árpolitikájára.

Az eddigi árindex-ellenőrzések eredményei és ennek megfelelően a hatásvizsgálatok megállapításai alapján, valamint a továbbra is fennálló jelentős, erőfölényes piaci erő

okán úgy döntöttem, hogy a Magyar Telekom és az Invitel esetében az indokolatlanul magas díjak tiltásának tilalmát továbbra is fenn kell tartani, a UPC esetében a Monor Telefon Társaság jogutódjaként pedig elő kell írni.

III.5.5.1.4 Az előfizetők (fogyasztók) indokolatlan megkülönböztetése kötelezettség teljesítésének ellenőrzése

A kötelezettség kiszabása a következő versenyprobléma kezelésére történt: „az előfizetők megtartása a hozzáférés és a díjsomagok igénybevételi feltételeinek indokolatlan meghatározásával”. A JPE-k a kötelezettség be nem tartásával a piacon megtarthatják vagy tovább erősíthetik jelentős piaci erejüket, megakadályozhatják az előfizetők díjsomag és szolgáltató váltását, illetve más szolgáltatók piacra lépését, azaz magatartásuk a versenyprobléma fokozódása irányába, a hatékony verseny ellen hat.

A 2008. szeptember 30-i állapotra vonatkozó hatósági ellenőrzési eljárás tapasztalatai a következők voltak:

- Pozitív változások figyelhetők meg a piacon: a hűségidőszakok lerövidültek, azok automatikus meghosszabbodását megszüntették, megjelent a HÉT-ajánlás⁵⁸.
- A határozott idejű szerződések aránya egyetlen szolgáltatónál sem érte el az előfizetések számának 1/3-át.
- A szolgáltatók egy része határozott idejű szerződéseit átalakította határozatlan idejűvé, ez utóbbiakhoz ugyanakkor jogkövetkezményekkel járó hűségnyilatkozatot kapcsolt, amivel az Eht. 134. §-át sérti meg.
- A határozott idejű szerződések letelte előtti kilépés szankciójaként a szolgáltatók alapvetően kétféle elven kalkulált kötbért állapítanak meg:
  - a szerződésből hátralévő időszakkal arányos előfizetői díj, illetve egy fix összeg megfizettetése,
  - a szerződésből már eltelt időszakkal arányosan az igénybevett kedvezmények visszafizettetése.
- A Hatóság ezen eljárásokban tett megállapítása szerint egyes szolgáltatók költségeikkel nem tudták elfogadhatóan indokolni a kötbér mértékét. Mások konzultációt kezdeményeztek a Hivatallal, melynek eredményeképpen kidolgozták a költség-alapú kötbér kiszámításának módszerét.
- Az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabály jogsértése súlyosan hat a piaci versenyre vonatkozóan, mert nagyszámú tényleges és potenciális előfizetőt érint sértettként, komoly kárt okoz nekik, továbbá a jogsértéssel elért vagyoni előny mértéke jelentős.

A fenti tapasztalatokat összefoglalva a kötelezettséghez a szolgáltatók különbözőképpen viszonyultak: volt olyan szolgáltató, amely betartotta a kötelezettséget, más cég egyes díjsomagjai igénybevételi feltételeivel, kötbérszámítási módszerével megszegte a kötelezettséget, továbbá a szolgáltatók egy része átalakította határozott idejű szerződéseit határozatlan idejűvé.

A kötelezettség ellenőrzésének jogkövetkezményei az alábbiak voltak:

- hatósági jogalkalmazói eljárás, bírság kiszabása a kötelezettség megszegéséért,

---

⁵⁸ Hírközlési Érdekegyeztető Tanács ajánlása a hírközlési szolgáltatók részére az előfizetőkkel kötött „hűségi szerződés” egyes feltételeinek meghatározására.

- piacfelügyeleti eljárás az Eht. megsértéséért, felhívás az ÁSZF módosítására.

Ezen ügyekben hozott tanácsi és hivatali határozatok egy része még bírósági felülvizsgálat alatt áll, ezért nem vonhatók le egyelőre végleges következtetések az ellenőrzések eredményével kapcsolatban, ugyanakkor miután a kiinduló piaci probléma fennáll, a kötelezettség fenntartása továbbra is indokolt.

III.5.5.2 Piaci részesedések alakulása a hozzáférési piacon

Az együttes hozzáférési bevételt a lakossági és nem lakossági piacon az alábbi táblázat mutatja.

17. sz. táblázat: Lakossági hozzáférési részesedések 2001-2008 között

Földrajzi piacok	Nagy piaci részesedéssel bíró szolgáltató neve	A lakossági hozzáférés piaci részesedésének mértéke, %							
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. sz.	Magyar Telekom	100,00	99,99	99,96	99,60	98,02	95,80	93,59	86,78
2. sz.	Invitel	100,00	99,97	99,97	99,95	98,97	93,48	89,98	81,91
3. sz.	Hungarotel	100,00	100,00	100,00	100,00	92,89	86,05	72,49	-
4. sz.	Emitel	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	99,13	-	-
5. sz.	Monor Telefon/UPC	100,00	100,00	100,00	100,00	99,99	98,66	98,57	96,06

Forrás: szolgáltatók adatszolgáltatása

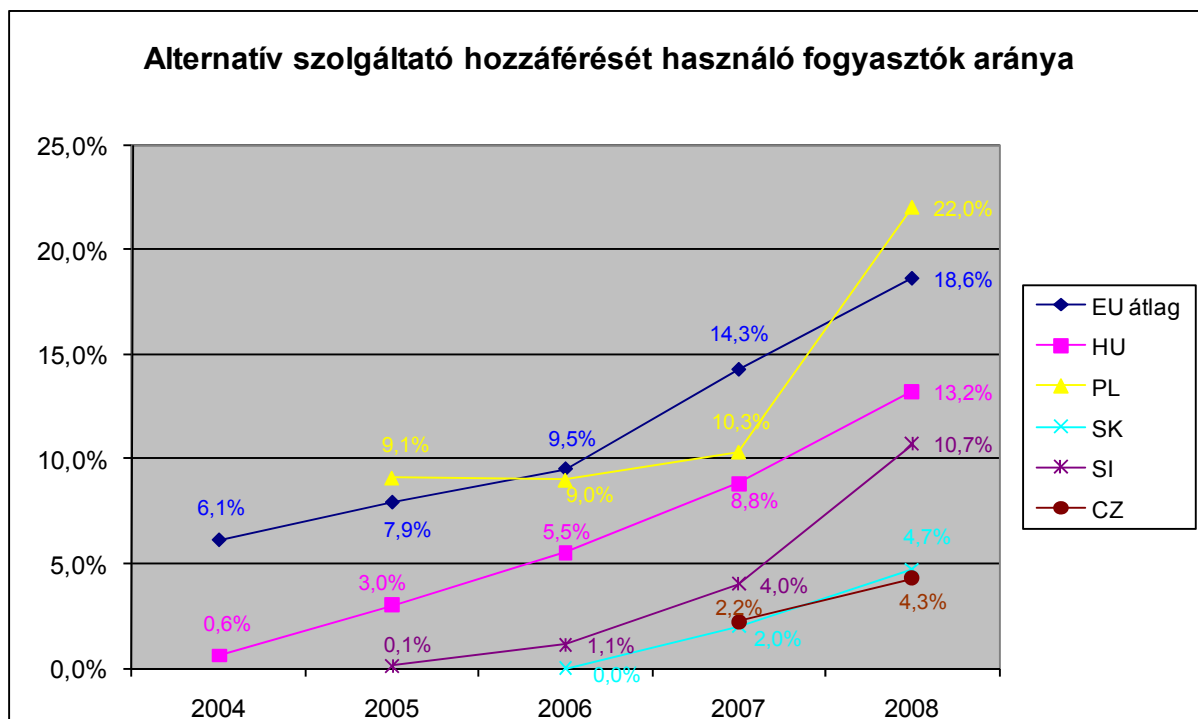
18. sz. táblázat: Nem lakossági hozzáférési részesedések 2001-2008 között

Földrajzi piacok	Nagy piaci részesedéssel bíró szolgáltató neve	A nem lakossági hozzáférés piaci részesedésének mértéke, %							
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. sz.	Magyar Telekom	99,99	99,70	99,15	98,54	93,70	92,46	90,06	88,57
2. sz.	Invitel	99,92	99,99	99,51	98,79	96,49	95,16	93,99	93,44
3. sz.	Hungarotel	100,00	100,00	99,51	99,63	97,75	93,38	92,71	-
4. sz.	Emitel	100,00	100,00	100,00	100,00	99,90	99,89	-	-
5. sz.	Monor Telefon/UPC	100,00	100,00	99,60	99,46	98,14	93,46	92,62	96,00

Forrás: szolgáltatók adatszolgáltatása

A táblázatokból egyértelműen látható, hogy mind a lakossági, mind az üzleti hozzáférési piacon a verseny alacsony intenzitású, hiszen az inkumbens szolgáltatók részesedést tekintve döntő fölényben vannak. (Az Emitelre vonatkozóan 2007-től, a Hungarotelre 2008-tól nem rendelkezünk adatokkal.) A kábelszolgáltatók belépése nagyjából a lakossági piacon érzékelhető, de az üzleti piacon is csökkenő tendenciát mutatnak az inkumbens szolgáltatók piaci részesedései.

A nemzetközi összehasonlítás azt mutatja, hogy a hozzáférési piaci verseny az országban elmarad az európai átlagtól, bár meghaladja a közép-európai új EU tagokét. (Lásd 9. ábra)

9. ábra

Alternatív szolgáltatók piaci részesedéseinek alakulása a hozzáférési piacokon

Megállapítottam, hogy a hatásvizsgálatok is a kötelezettségek fenntartását (és előírását) indokolják.

III.6. Az egyedi kötelezettségek célja

Minden, az Elnök által kirótt kötelezettségnek az Eht.-ban és a Keretirányelvben lefektetett általános célokat kell szolgálnia. Ezen felül a kötelezettségeknek a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak, azokkal arányosaknak kell lenniük⁵⁹. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a kötelezettségek:

- Indokoltak, tehát megfelelnek a probléma természetének.
- Arányosak, tehát megfelelnek a probléma súlyának.

Az Elnök által kirótt kötelezettségeknek végső célként azt kell szolgálniuk, hogy a szolgáltató ne élhessen vissza azzal az erőfölénnyel, amely lehetővé teszi számára, hogy díjait a kompetitív szint felett határozza meg. A belföldi díjak szabályozása összhangban van az Eht. céljaival, alapelveivel és azzal a követelménnyel, mely szerint a versenyproblémákat elsősorban nagykereskedelmi, másodsorban kiskereskedelmi szabályozással kell megoldani.

Megállapítottam, hogy a kötelezettségek arányossága érdekében a tervezett intézkedéseknek csak a szükséges mértékűnek és a legkevésbé megterhelőnek (tehát a cél teljesüléséhez minimálisan szükségesnek) kell lenniük.

⁵⁹ Eht. 52. §. (1), Hozzáférési irányelv 8. cikk (4).

III.7. Kiskereskedelmi kötelezettségek

III.7.1. Indokolatlanul magas díjak alkalmazásának megtiltása (Eht. 109. § (1) bekezdés a) pont)

Abban az esetben, ha a hatóság megalapozottan gyanítja, hogy a kiskereskedelmi piacon indokolatlanul magas díjakat alkalmaznak, megtilthatja azt, ami együtt jár e kötelezés betartásának kikényszerítése, illetve be nem tartásának szankcionálása során önálló eljárás lefolytatásával. Az erőfölényes helyzet lehetőséget teremt arra, hogy egyes szolgáltatók az előfizetési díjakat a kompetitív szint felett állapítsák meg. Megállapítottam, hogy a kapcsolódó nagykereskedelmi piacokon kirótt kötelezettségek önmagukban nem képesek kezelni a jelen határozatban azonosított versenyproblémát (árak szintje). Úgy ítélem meg, hogy a fejezetben vizsgált kötelezettség kirovása, valamint ezen kötelezettség rendszeres ellenőrzése együttesen éri el azt a szabályozói célt, hogy ex ante módon megakadályozza a JPE szolgáltatók erőfölényes helyzetükkel visszaélő magatartását, azaz visszatartsa a JPE szolgáltatókat az indokolatlanul magas árak alkalmazásától.

A vizsgált kiskereskedelmi piac lakossági szegmensén a kábeltelefon-szolgáltatók, a nem lakossági szegmensén pedig az alternatív szolgáltatók által gyakorolt verseny-nyomás még nem elegendő azon tényezők megváltoztatására, hogy még a hurokátengedések folyamatosan növekvő volumene mellett is az azonosított szolgáltatók bizonyos időtávra továbbra is jelentős piaci erővel fognak rendelkezni az érintett piacokon, azaz a piacra lépő versenytársak által támasztott verseny ellenére sem lesznek azonnal arra kényszerítve, hogy az előfizetési díjakat ne a kompetitív szint felett állapítsák meg.

A versenyhelyzet torzulásának a lehetősége tehát fennáll, mely mindenképpen szükségessé teszi arányos és indokolt kiskereskedelmi kötelezettség kirovását. A határozat III.4. fejezete tartalmazza a hatóság által kiszabható kötelezettségeket. Ezek közül az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának megtiltását tartom arányos és indokolt kötelezettségnek. Arányosnak tartom e kötelezettséget, hiszen egyrészt az abból fakadó adminisztrációs terhek egy korábbi jogszabályi kötelezettségből⁶⁰ keletkeztek, másrészt a kötelezettség csupán akkor áll fenn, ha maga a versenysértő magatartás (az indokolatlanul magas áremelés) megvalósul. Indokoltnak tartom e kötelezettséget, hiszen a versenykorlátokon túlmenő lehetőségek kiküszöbölése történik meg azzal, hogy az érintett szolgáltatók számára tiltott az indokolatlanul magas hozzáférési (bekapcsolási és előfizetési) díjak alkalmazása kiskereskedelmi díjcsomagjaikban. Amellett, hogy várhatóan az említett kapcsolódó nagykereskedelmi piacokon kiszabott kötelezettségek is közvetve a fogyasztói árak indokolatlan emelésének korlátozását eredményezik (főként a helyi hurkok átengedése nyomán), jelen kötelezettség közvetlenül is segít orvosolni az azonosított versenyproblémát (árak szintje).

Megállapításom szerint indokolatlanul magas árak kell tekinteni azt, ha az árak növekedése a korábbi időszak áraihoz viszonyítva a fogyasztói infláció mértékét meghaladja, tekintettel arra, hogy:

- a távközlési technológia már kialakult, régóta ismert; ezen technológiában olyan lényeges változás nem várható, mely hirtelen megnövelné az indokolható, ezáltal az árban megjeleníthető költségek szintjét;
- a normál körülmények között várható költségemelkedés a bérköltség ágán jelentkezhetsz, amit jól kezel a fogyasztói árindex;
- azoknál a szolgáltatóknál, ahol esetleg még van díj-kiegyenlítetlenség, úgy ennek megszüntetési forrása a hatékonyságnövelés, aminek a díjakban való érvényesítését az

---

⁶⁰ 3/2002. (I. 21.) MeHVM rendelet, amelyet a 8/2010. (IV.21.) MeHVM rendelet módosított.

elfogadható legmagasabb díjemelkedés ilyen meghatározásával a hatóság nem várja el a szolgáltatóktól.

Az árindex szabályozás javasolt gyakorlatával kapcsolatosan megállapítottam, hogy a mindenkori költségvetésről szóló törvény tervezetéhez kapcsolódó általános indokolás tartalmazza az előremutató fogyasztói árszintemelkedés várt mértékét, továbbá a KSH havi gyakorisággal előrejelzi a fogyasztói árindex értékét, amely a tárgyév előrehaladtával egyre nagyobb biztonsággal valószínűsíti a fogyasztói árindex tényleges értékét. Ezért a szolgáltatók képesek teljesíteni a rájuk kirótt kötelezettséget, a szolgáltatókkal szemben nem aránytalan és nem indokolatlan az az elvárás, hogy folyamatosan figyeljék a fogyasztói árindex és a gazdaság helyzetének alakulását, és folyamatosan elemezzék és ellenőrizzék a ténylegesen végrehajtott és a tervezett árintézkedések várható teljes évi hatását, mint ahogy (üzleti terveikben) ellenőrzik és elemzik ezek hatását a fogyasztók viselkedésére.

Tekintettel arra, hogy a piacelemzést két évente kell elvégezni, a kötelezés a következő, az Eht. 52-57. §-a szerinti eljárásban hozott határozatban meghatározott időpontig érvényes azzal kiegészítve, hogy a hatóság a kötelezettség teljesítését évente ellenőrzi, és a kötelezettséget is éves viszonylatban kell teljesíteni.

A UPC Magyarország Telekommunikációs Kft. esetében ezen kötelezettség újonnan előírt kötelezettség, mivel a UPC (a Monor Telefon Társaság jogutódja) korábban nem volt jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató jelen határozatban meghatározott piacon. A Monor Telefon Társaság azonban jelentős piaci erejűként azonosított volt a korábbi DH-16173–40/2007. számú határozatban és terhelt a jelen pontban meghatározott kötelezettség, így mint a Monor Telefon Társaság jogutódját a UPC-t is terheli a határozat közzétételét követő naptól az ezen kötelezettségnek történő megfelelés.

A rendelkező rész a) pontjában kirótt kötelezettség betartását hatósági felügyeleti ellenőrzési eljárás keretében fogom vizsgálni, és annak nem vagy nem megfelelő teljesítése esetén az Eht. és a Ket. szerinti szankciókat alkalmazom. Az ellenőrzés módszerét, illetve az abban foglalt egyes részletszabályok indoklását jelen határozat indokoló részének Függeléké tartalmazza.

III.7.2. A fogyasztók indokolatlan megkülönböztetésének tilalma (Eht. 109. § (1) bekezdés c) pont)

A III.4.3. c) pontban versenyproblémaként azonosítottam, hogy a kötelezett szolgáltatók a kiskereskedelmi hozzáférési piacokon gazdasági erőfölényes helyzetben vannak, és ezáltal képesek lehetnek arra, hogy a hozzáféréseken keresztül az egyes, kizárólag határozott idejű szerződéssel igénybe vehető díjcsomagok határozott idő eltelte előtti megszüntetését illetve az előfizetőnek ezen díjcsomagokról történő más díjcsomagra való váltását olyan indokolatlan feltételek támasztásával akadályozzák meg, amelyekkel elérhető, hogy a hozzáférést döntő többségben csak tőlük igénybe venni tudó előfizetők a hosszabb távú előfizetési jogviszonyból még lényegesen jobb ajánlat esetén sem tudnak szabadulni, megakadályozva ezzel egyrészt az új szolgáltatók hozzáférési piacra történő belépését, másrészt a közvetítőválasztás igénybevételét is.

Az azonosított versenyproblémával indokolt és arányos kötelezettségként határoztam meg az Eht. 109. § (1) bekezdés c) pontja szerinti egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének tilalmát a rendelkező rész b) pontja szerinti tartalommal.

Az Eht. 109. § (1) bekezdés szerint:

„Amennyiben a Hatóság a piacelemzés alapján megállapítja, hogy egy általa meghatározott kiskereskedelmi szolgáltatási piacon a verseny nem kellően hatékony, és a 102-108. §, illetve a 111. § szerinti kötelezettségek előírásával e törvény céljai nem lennének megvalósíthatók, az adott kiskereskedelmi szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra a fogyasztók érdekeinek védelme és a hatékony verseny elősegítése érdekében határozatában megtilthatja ...,

c) az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetését...”

A felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetése több szinten is megvalósulhat:

- a) A felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetését jelentheti egyes felhasználók, előfizetők választási lehetőségének, választási szabadságának korlátozása. Tipikusan ilyen korlátozásnak minősülhet például, ha egy szolgáltató valamely díjcsomag igénybevételét csak az előfizetők meghatározott csoportja számára tenné lehetővé. Tekintettel arra, hogy ilyen jellegű versenyproblémát nem azonosítottam, a fenti magatartás megtiltására irányuló kötelezettséget nem írtam elő.
- b) A felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének további szintjét jelentheti azonban az, ha a szolgáltató a különböző díjcsomagokat igénybevevő felhasználók, előfizetők között úgy tesz indokolatlan különbségeket, hogy ezen indokolatlan különbségek a díjcsomagok igénybevételi feltételeiben érhetőek tetten.

Ez utóbbi esetben az előfizető ugyan szabadon választhat az egyes díjcsomagok között, de a választását követően indokolatlanul megkülönböztetett helyzetbe kerül. Az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének e szintjén az előfizető indokolatlan megkülönböztetése nem az előfizetői szerződés megkötésének pillanatában, hanem utóbb, a szerződés megszüntetésével összefüggésben, a szerződés fenntartása érdekében történik.

A fenti b) esetben tehát a kötelezett szolgáltatók a III.4.3. c) pontban részletezett indokok alapján képesek lehetnek arra, hogy az előfizető egyes díjcsomagról másik díjcsomagra történő váltásához, illetve a kötelezett szolgáltató melletti hosszú távú elkötelezettséggel járó határozott előfizetői szerződések határozott idő lejártá előtti megszüntetéséhez (felmondásához) olyan indokolatlan és/vagy aránytalan feltételeket társítsanak, amelyek a kötelezett szolgáltató más díjcsomagjait igénybe vevő előfizetőket, illetve a kötelezett szolgáltatótól eltérő szolgáltatót választó szolgáltató előfizetőit nem terhelik. Hangsúlyozandó tehát, hogy az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének ezen a szintjén az előfizető a kérdéses szerződés megkötésekor mérlegelhet ugyan, de nem lehet tudomása arról, hogy a határozott időtartam alatt nem bukkan-e fel egy számára még kedvezőbb ajánlat akár egy új szolgáltató ajánlataként, akár egy meglévő szolgáltató új díjcsomagja formájában. A kötelezett szolgáltatók ezen magatartása pedig – még akkor is, ha azt szándékoltnak nem célozza – hatásában a kötelezett szolgáltatók hozzáférési piacon fennálló piaci erőfölényük fenntartását illetve erősödését okozhatja.

Az Eht. 52-57. §-a szerint lefolytatott eljárás lényege abban áll, hogy az Elnök az ex-ante szabályozás részeként folyamatos piacelemzési tevékenységet végez, amelynek során vizsgálja, hogy lát-e lehetőséget a versenyhelyzet romlására. Amennyiben az Elnök a versenyhelyzet romlásának lehetőségét észleli, akkor az azt okozó lehetséges versenyproblémával arányos és indokolt kötelezettséget kell kiszabnia. A III.4.3. c) pontban részletezett versenyproblémával összefüggő indokolt és arányos kötelezettség kiszabásának azonban előfeltétele, hogy a fenti b) pontban foglalt egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének „típusától” elkülönítse azt a magatartást, amikor a

felhasználók, előfizetők egyes csoportjai ugyan előre definiált módon nem ugyanahhoz a szolgáltatási feltétel-halmazhoz jutnak hozzá, mint más felhasználók, előfizetők, de ez a megkülönböztetés indokolható és arányban áll azzal a kedvezménnyel, amit az előfizetőnek az eltérő szolgáltatás feltétel-halmaz keretében kínál, illetve indokolható és arányban áll azzal a költséggel amelyet a szolgáltató más előfizeti szerződéshez képest ezen szerződés teljesítésére fordított. A kötelezettség ilyen jellegű megkülönböztetés megtiltására nem irányulhat, hiszen a normál üzleti életben általában bevett szokás, pl. fogyasztói szegmensek képzése, nagyfogyasztóknak árengedmények stb. Az tehát, hogy különféle szolgáltatási feltételhalmazok (díjcsomagok) léteznek, hogy egyes felhasználók, előfizetők különböző szolgáltatási feltételekkel "fogyasztnak", mint mások, az még önmagában nem jelenti az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetését.

Ezzel szemben az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetése történik akkor, ha valamely díjcsomagban foglalt szolgáltatási feltétel-halmazt választó előfizető azért nem juthat hozzá olyan más szolgáltatási feltétel-halmazhoz, mint más előfizetők, mert választási szabadságában korlátozva van azáltal, hogy szerződés megszüntetésével összefüggésben a szerződés teljesítésére fordított költségével vagy az általa a teljesítés során nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos feltételeket kell teljesítenie. A választási szabadságnak viszont folyamatosan kell érvényesülni, tehát ha van olyan időszak (pl. a hűség szerződés megkötése után), amikor nem érvényesül, a felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetése fölvethető.

A III.4.3. c) pontban részletezett versenyproblémával összefüggésben ez konkrétan azt jelentheti, hogy az előfizető (azzal, hogy a díjcsomag igénybevételevel együtt a jövőre nézve hosszú távon kötelezően el kell hogy kötelezze magát a volt koncessziós szolgáltató mellett) a határozott idő fennállta alatt akkor kerülhet indokolatlanul megkülönböztetett helyzetbe a hosszú távú elkötelezettséggel nem járó díjcsomagot választó előfizetővel szemben, ha a korábban választott díjcsomagjától a nem várt jövőbeni események bekövetkezése esetén csak olyan jelentős hátrányt jelentő feltételek teljesítése útján tud megválni, amely meggátolja, hogy az előfizető racionálisan a szerződés határozott idő előtti megszüntetése mellett döntsön. Ez a jövőbeni nem várt esemény kötődhet az előfizető egyéni magatartásához is (például elköltözik), de kötődhet a piaci viszonyok gyors változásához is (így ahhoz, hogy akár a kötelezett szolgáltató, akár más alternatív szolgáltató a hűség szerződés hatálya alatt kedvezőbb díjcsomagot kínál fel számára). Ilyen esetekben a korábban ilyen típusú díjcsomagot választó előfizető indokolatlanul kerül hátrányba például azzal az előfizetővel szemben, amelyik eredetileg olyan díjcsomagot választott, amely nem járt a kötelezett szolgáltató melletti hosszú távú elkötelezettséggel, és a szerződés megszüntetéséhez egyéb feltétel teljesítését nem kívánta meg a szolgáltató.

A feltételek indokolatlansága akkor valószínűsíthető a leginkább, ha a kötelezett szolgáltató valamely határozott idejű szerződés keretében igénybe vehető díjcsomagját kizárólag azért kínálja olyan feltételekkel, amely gyakorlatban meggátolja, hogy az előfizető racionálisan valóban a szerződés határozott idő előtti felmondása mellett döntsön, mert tapasztalata szerint a fogyasztói szokások alapján ezt a díjcsomagot választják legtöbbször, vagy mert a fogyasztókat kifejezetten ebbe a típusú díjcsomagba próbálja terelni és tartani. Ebben az esetben a szolgáltató valószínűsíthetően szándékoltan törekszik piaci erejének fenntartására vagy megerősítésére.

A díjcsomaghöz kapcsolódó feltételek egyben a felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetését is jelentő indokolatlansága és/vagy aránytalansága tehát a fentiek alapján akkor állapítható meg:

- a) Ha ezek a feltételek a kizárólag határozott idejű szerződés keretében igénybe vehető díjcsomagokhoz kötődnek, a szolgáltató ugyanazon díjcsomag igénybevételét az Eht. 134. § (1) bekezdés szerint bármikor további jogkövetkezmények nélkül megszüntethető határozatlan idejű szerződés keretében nem biztosítja, és;
- b) a feltételek a határozott idejű előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt kezdeményezett megszüntetéséhez vagy az előfizetőnek a határozott idejű előfizetői szerződés keretében igénybe vett díjcsomagról a határozott idő letelte előtti más díjcsomagra történő váltásához kötődnek; és
- c) ezen feltételek előfizető általi teljesítése nincs arányban a szerződés keretében a szerződés (akár díjcsomag-váltás akár felmondás útján) megszűnéséig teljesített szolgáltatással, ebből következően a szolgáltató esetleges ráfordításaival vagy elmaradt hasznával, esetleg azzal éppen ellentétesek; vagy ezen feltételek teljesítése az előfizető részéről a szolgáltató által a szerződés teljesítése során a szerződés (akár díjcsomag-váltás akár felmondás útján) megszűnéséig nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos.

Jól látható tehát, hogy a rendelkező rész b) pontjában kiszabott kötelezettség tekintetében valamely díjcsomag feltételei indokoltságának és/vagy arányosságának vizsgálata két objektív és egy hatóság általi mérlegelési szempont mentén végezhető el.

Tekintettel arra, hogy jogszabályi megkötés hiányában mind a határozott idejű szerződés keretében igénybe vehető díjcsomagról másik díjcsomagra történő váltáshoz, illetve a szerződés megszüntetéséhez fűződő feltételek (általában kötbérfizetési kötelezettség, de elképzelhető egyéb más feltétel is), mind pedig a szerződés teljesítése során nyújtott kedvezmények rendkívül változatosak és eltérőek lehetnek (ide számítva azt is, hogy a szolgáltatók a piacon a felhasználók, előfizetők „megszerzése és megtartása” érdekében újabb és újabb díjcsomagokat és ezen belül kedvezményeket alakítanak ki), ezért a Hatóság mindig egyedi esetekben tudja a feltételek indokoltságát és arányosságát hatósági ellenőrzés keretében vizsgálni.

Hangsúlyozom, hogy amikor a kötelezett szolgáltató a hozzáféréseken keresztül az egyes, kizárólag határozott idejű szerződéssel igénybe vehető díjcsomagok határozott idő eltelte előtti megszüntetését illetve az előfizetőnek ezen díjcsomagokról történő más díjcsomagra való váltását olyan indokolatlan feltételek támasztásával akadályozza meg, amelyekkel elérhető, hogy a hozzáférést döntő többségben csak tőlük igénybe venni tudó előfizetők a hosszabb távú előfizetési jogviszonyból még lényegesen jobb ajánlat esetén sem tudnak „szabadulni”, és ezáltal az ezen díjcsomagot igénybe vevő előfizetőit indokolatlanul megkülönbözteti más előfizetőktől, akkor ez a különbségtétel alkalmas lehet arra, hogy a kötelezett szolgáltató a hozzáférési piacon fennálló jelentős piaci erejét továbbra is fenntartsa, mivel új szolgáltatónak gazdaságilag, pénzügyileg nem racionális a piacra lépés. Ha egy szolgáltató új belépőként a hozzáférések piacán kíván versenyezni, akkor – tekintettel helyhez kötött telefon penetrációja évek óta tartó fokozatos csökkenésére – előfizetőinek jelentős részét értelemszerűen a hozzáférések 81,9 - 96,1%-át nyújtó kötelezett szolgáltató előfizetőiből tudja „elcsábítani”. Ez független attól, hogy az új belépő hurokátengedéssel vagy saját hálózattal kíván a piacon megjeleníteni. Ezen megkülönböztetés közvetett hatása tehát nagy valószínűséggel az lesz, hogy az előfizetők ezen csoportja egy piacra lépő új szolgáltató látszólag nagyon kedvező ajánlata esetén sem választja ezen új szolgáltatót, hiszen a határozott idejű szerződés megszüntetéséhez vagy a díjcsomag-váltáshoz kötődő (általában pénzügyi) feltételek teljesítése hátrányosabb az előfizetőre nézve, mint a szolgáltatóváltás hatásaként jelentkező pénzügyi megtakarítás. A kötelezett szolgáltatók jelen határozatot megelőzően nem voltak korlátozva abban, hogy mely díjcsomagok tekintetében kötik ki a határozott idejű szerződések keretében történő kötelező igénybevételt és abban

sem, hogy a határozott időtartam „előfizető általi megszegését” milyen feltételek teljesítésével kapcsolják össze. Azaz elvileg megtehették, hogy a legnagyobb előfizetői kört érintő díjsomagok esetében éltek ezzel a lehetőséggel, és ezáltal maximálni tudták azon előfizetők számát, amelyeknek racionálisan „nem éri meg” a díjsomag igénybevételét követően új hozzáférést nyújtó szolgáltatót választani.

A díjsomagok feltételeiben – és ezáltal az előfizetők körében – történő fentebb részletezett indokolatlan különbségtétel közvetett hatása –a határozat rendelkező részének b) pontja szerinti szabályozás hiányában – a fentiekből következően szintén nagy valószínűséggel az lehet, hogy

- a piacra belépni kívánó szolgáltató a kötelezett szolgáltatónak fenti módon elkötelezett előfizetők számának felmérése alapján eleve úgy ítéli meg, hogy a piacon a beruházása nem térül meg, ezért nem jelenik meg a piacon, vagy
- a piacon már jelen lévő szolgáltató kénytelen a piacról kivonulni, mert a kötelezett szolgáltató hosszú távon minél több előfizetőt próbál a határozott idejű szerződés lejárta előtti megszűnéshez indokolatlan és/vagy aránytalan feltételeket kapcsoló díjsomagok felé „terelni”.

Ahogy a III.4.3. c) pontban jeleztem, a fenti indokolatlan megkülönböztetés további lehetséges közvetett hatásaként jelentkezhet, hogy a közvetítő szolgáltató sem tud olyan forgalmi díjakat kialakítani, amely kedvezőbb az előfizetőnek, mint a határozott idejű szerződés határozott idő előtti megszüntetésével járó feltétel teljesítése miatt jelentkező hátrány. A fenti versenyprobléma elsősorban akkor jelentkezhet, ha a határozott idejű szerződés határozott idő előtti megszüntetéséhez kapcsolt, fent említett indokolatlan és aránytalan feltétel olyan (gyakran bizonyos ingyenes lebeszélhetőséget tartalmazó) magas havi előfizetési díjú díjsomagokhoz járul, ahol az előfizető eleve nem érdekelt a közvetítőválasztás szolgáltatás igénybevételére. Ebben az esetben ugyanis a közvetítőszolgáltatás igénybevétele elsősorban úgy lenne racionális választás az előfizető részéről, ha előtte áttérne egy alacsonyabb előfizetési díjú díjsomagra, de a hosszú távú elkötelezettség megszüntetéséhez járuló fent említett indokolatlan és aránytalan feltétel miatt az előfizető ezzel nyilvánvalóan nem fog élni.

Tekintettel arra, hogy a díjsomagok meghatározott feltételeinek indokolatlan és/vagy aránytalan módon történő meghatározása a fentiekben részletezett indokok alapján egyben az előfizetők indokolatlan megkülönböztetését is eredményezi, ezért a III.4.3. c) pontban feltárt versenyproblémával arányos kötelezettséget az Eht. 109. § (1) bekezdés c) pontja alapján szabtam ki.

Megállapításom szerint az Eht. 109. § (1) bekezdés c) pontja szerinti kötelezettség jelen határozat rendelkező részének b) pontja szerinti tartalommal történő előírása az azonosított versenyprobléma kezelésére alkalmas, azzal indokolt és arányos:

1. egyrészt elősegíti a hozzáférési piacon a hatékony verseny kialakulását; lehetővé teszi az alternatív szolgáltatók számára, hogy akár hurokátengedéssel, akár saját hálózatuk igénybevételével kedvezőbb hozzáférési feltételeket kínáljanak az előfizetők számára, úgy hogy az előfizető nincs akadályozva a határozott idejű szerződés megszüntetéséhez járuló indokolatlan és/vagy aránytalan feltételek teljesítése révén a szolgáltatóváltásban;
2. másrészt elősegíti az előfizetők Eht. 2. § bd) és be) szerinti alapvető szinten biztosított jogait, azáltal, hogy az előfizető a fenti indokolatlan és/vagy aránytalan feltételek megszüntetésével szabadon választhat a hozzáférést nyújtó szolgáltatók és a legalacsonyabb árú szolgáltatások igénybevétele között;

3. harmadrészt figyelembe veszi, hogy a kötelezett szolgáltatóknak nyilvánvalóan méltányolandó – általam is elismert – érdeke fűződik azon előfizetők megtartásához, amelyekkel kötött határozott idejű szerződések a szerződés megszűnését nem indokolatlan és nem aránytalan feltételekhez kötik (tehát a határozott idejű szerződések megszüntetésének feltételekhez kötését nem tiltom meg általánosan);
4. negyedrészt a kötelezettség kirovásával a kötelezett szolgáltatókat terhelő hátrány nem haladja meg a kötelezettség kirovásával elérhető előnyöket, mivel a kötelezett szolgáltatók továbbra is kínálhatnak olyan megfelelő díjcsomagokat, ahol az előfizetőnek „nem éri meg” szolgáltatót váltani, de a kötelezettség kirovása az alternatív szolgáltatóknak is lehetőséget ad kedvező díjcsomagok felkínálására azáltal, hogy az előfizetők a határozott idejű szerződések határozott idő eltelte előtti megszüntetése esetén nincsenek korlátozva a szolgáltatóváltásban, amiatt mert az indokolatlan és/vagy aránytalan feltételek teljesítésével járó hátrányokat racionálisan nem képesek kompenzálni a szolgáltatóváltással nyerhető előnyök.

A korábbi DH-16173–40/2007. számú határozathoz képest pontosítottam a rendelkező rész b) pontjában foglalt kötelezettség szóhasználatát és ezzel egyértelműen meghatároztam, hogy az előfizetői szerződés előfizető által kezdeményezett megszüntetésének minden esetére kiterjed a kötelezés, függetlenül attól, hogy az az előfizető által kezdeményezve, közös megegyezéssel, illetve általa, bármilyen fajú felmondással, illetve egyéb módon történik.

A DH-16173–40/2007. számú tanácsi határozat ellen indított perben a Fővárosi Bíróság úgy értelmezte a vonatkozó korábbi megfogalmazást, hogy a határozat előírása csak a rendes felmondás esetére vonatkozik, a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf.27.309/2008/4. számú ítélete azonban kimondta, hogy nem olvasható ki a Tanács döntéséből az, hogy a rendelkező rész b) pontjában használt „felmondás” szó csak a rendes felmondást jelentené.

A határozat egyértelművé tétele érdekében azonban pontosítottam a rendelkező rész b) pont szóhasználatát az ott leírtak szerint.

Tekintettel arra, hogy ezen kötelezettség már a korábbi, DH-16173–40/2007. számú határozatban is előírt kötelezettség volt és a kötelezetteket ennek teljesítése jelen határozat meghozataláig terhelte, a jelen határozatban továbbra is fenntartott kötelezettségnek megfelelő magatartás a kötelezetteket a jelen határozat közlését követő naptól továbbra is terheli. A UPC Magyarország Telekommunikációs Kft. esetében ezen kötelezettség újonnan előírt kötelezettség, mivel a UPC (a Monor Telefon Társaság jogutódja) korábban nem volt jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató jelen határozatban meghatározott piacon. A Monor Telefon Társaság azonban jelentős piaci erejüként azonosított volt a korábbi DH-16173–40/2007. számú határozatban és terhelte a jelen pontban meghatározott kötelezettség, így mint a Monor Telefon Társaság jogutódját a UPC-t is a határozat közlését követő naptól terheli az ezen kötelezettségnek történő megfelelés.

III.7.3. A közvetítőválasztás (Eht. 111. §)

Az Eht. 111. § (1) bekezdése szerint:

„A helyhez kötött telefonhálózathoz történő előfizetői hozzáféréssel és használattal kapcsolatos, az Elnök által érintett piacként meghatározott bármely piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató köteles az előfizetője számára külön jogszabályban meghatározott módon lehetővé tenni a közvetítőválasztást - előválasztás, illetve hívásonkénti közvetítőválasztás útján - a helyhez kötött telefonhálózat valamennyi hívásviszonylatában, beleértve az internet hívásviszonylatot is.”

A rendelkező rész c) pontjában –tekintettel az Eht. 111. § (1) bekezdésére – a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” elnevezésű kiskereskedelmi piacokon továbbra is érvényesnek tekintem a közvetítőválasztás kötelezettségét a kötelezett szolgáltatók számára.

III.7.4. Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása

Megvizsgáltam a három érintett piacon érvényesülő erőfölény hatásait, azonosítottam a versenyproblémát, értékeltem a rendelkezésre álló szabályozói eszközöket és kiválasztottam a feltárt versenyproblémának megfelelő, indokolt és arányos kötelezettségeket.

- a) **A fentiek eredményeként a három magyarországi volt koncessziós szolgáltatóra az előfizetői szolgáltatások díjával kapcsolatos kötelezettségek körében az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalmát oly módon határoztam meg, hogy megállapítom, hogy amennyiben az előfizetői hozzáférési szolgáltatás árának (előfizetési díj) emelkedése (aggregált árindex) 2009-ben ill. a rákövetkező években a fogyasztói árindex mértékét évente meghaladja, az indokolatlanul magas árat jelent, ezért a fogyasztói árindex mértékét meghaladó díjnövelést megtiltom. A kötelezettség betartásának ellenőrzése során a fogyasztói árindex mértékét tekintve a KSH által a 2009, ill. a rákövetkező évekre egyenként ténylegesen meghatározott (mért) fogyasztói árindex értéket fogom figyelembe venni.**

A fenti kötelezettség betartásának kikényszerítése, be nem tartásának szankcionálása önálló eljárás (mely hatósági piacfelügyeleti ellenőrzésnek minősül) keretében történik meg.

- b) **Indokolt és arányos kötelezettségként írtam elő az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének tilalmát. Ennek keretében a kötelezettség pontos tartalmát pontosan meghatároztam az alábbi módon:**

Ha a Szolgáltató valamely határozott idejű előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt kezdeményezett megszüntetését vagy az előfizetőnek a határozott idejű előfizetői szerződés keretében igénybe vett díjsomagról a határozott idő letelte előtti más díjsomagra történő váltást olyan egyoldalúan kikötött jogi feltételhez, vagy olyan gazdasági feltételhez köti, amely a Szolgáltató ezen szerződés teljesítésére fordított költségével vagy az általa a teljesítés során nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos.

- c) **A rendelkező rész c) pontjában –tekintettel az Eht. 111. § (1) bekezdésére – a „Hozzáférés nyilvános helyhez kötött telefonhálózathoz lakossági és nem lakossági felhasználók számára” elnevezésű 1. számú kiskereskedelmi piacokon továbbra is előírtam a közvetítőválasztás kötelezettségét a kötelezett szolgáltatók számára.**

III.7.5. Jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

Az eljáró hatóság jelen eljárását a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) hatálybalépését követően indította meg hivatalból.

Az Eht. 23. §-a szerint a hatóság a piaci felügyelettel és piaci szabályozással kapcsolatos eljárásokban az e törvényben foglalt eltérésekkel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (Ket.) rendelkezései szerint jár el. Tekintettel arra, hogy a Ket. 16. §-a – a korábban hatályban volt államigazgatási eljárás általános szabályiról szóló 1957. évi IV. törvénnyel szemben – már mind az eljárás során, mind a

határozat jogerőre emelkedését követő jogutódlással kapcsolatban tartalmaz előírásokat, jelen határozat rendelkező részében szintén rögzítettem a határozatban előírt, illetve módosított kötelezettségek jogutódlása esetén a kötelezett szolgáltató(k), illetve jogutója(ik) által alkalmazandó szabályokat.

A rendelkező részben foglalt szabályok előírására az alábbi okok miatt volt szükség:

- Bár a Ket. 16. §-a értelmében a kötelezett szolgáltató jogutódja nem mentesülhet a kötelezett szolgáltatót korábban jelen határozat alapján terhelő kötelezettségek alól, de az Eht. 52-57. §-a szerinti eljárás olyan speciális, általában kötelezettségek kiszabásával is együtt járó államigazgatási eljárás, amelyben a kötelezettségek jogutódlásáról célszerű speciálisan is rendelkezni.
- A jelen határozatban azonosított kötelezett szolgáltató körében bekövetkező jogutódlás valószínűsíthetően olyan jelentős körülmény, amely rendkívüli piacelemzési eljárásban az Eht. 57. § (3) bekezdés c) és/vagy d) pontja szerinti tartalmú határozat meghozatalát igényli. Bár az Eht. 57. §-ában foglalt rendkívüli piacelemzés esetén az Elnök haladéktalanul hoz határozatot, az Eht. 36. §-a szerinti egyeztetés, illetve az Európai Bizottság Eht. 65. §-a szerinti notifikációs eljárása ezekben az esetekben sem nélkülözhető, ezért a rendkívüli piacelemzési eljárás befejezéséig – figyelemmel a Ket. 16. §-ára szükséges rögzíteni, hogy az új határozat hatályba lépéséig a kötelezettségek jogutódlása miképp alakul.

A határozat rendelkező része –figyelemmel az eltérő jogi jellegre – külön szabályt tartalmaz egyetemes (általános) és az egyedi (ügyleti) jogutódlás esetére.

- Egyedi (ügyleti) jogutódlás esetén – figyelemmel a Ket. 16. §-ában foglalt rendelkezésre – az ügyleti jogutódo(ka)t terheli a jogelőd jelentős piaci erejű szolgáltatót terhelő valamennyi kötelezettség, az azt kirovó határozatban meghatározott tartalommal. Az ügyleti jogutódlás esetén tehát a jogutód valamennyi – jelen határozatban kiszabott, kötelezett szolgáltatót terhelő – kötelezettséget a határozatban foglaltak szerinti tartalommal köteles továbbra is jogfolytonosan teljesíteni.
- Az egyetemes (általános) jogutódlás eseteit a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: **Gt.**) határozza meg. Tekintettel arra, hogy a felek magánjogi viszonyaiba történő beavatkozásra – így a Gt. szerinti jogutódlási formák (társasági formaváltás, egyesülés, szétválás) eseteinek külön vizsgálatára – hatáskörrel nem rendelkezem, ezért csak a Ket. 16. §-a által is szabályozott általános jogutódlás esetére általánosságban és csak a határozattal érintett kötelezettségekre vonatkozóan rendeztem a jogutódlás kérdését. Az Eht.-ban szabályozott, az Elnök által kiszabható kötelezettségek egyrészt önmagukban is változatos képet mutatnak aszerint, hogy azok miképpen terhelik a kötelezett szolgáltatókat, másrészt az Eht. hatálybalépését követően már az Elnök határozza meg a jelentős piaci erejű szolgáltatókat terhelő kötelezettségek pontos tartalmát, ezért az általános jogutódlás esetére előírt rendelkezés szerint a jelentős piaci erejű szolgáltatót jelen határozat alapján terhelő kötelezettség annak határozatban meghatározott céljához, jellegéhez és tartalmához igazodva fogja terhelni a jogutódlással létrejött szolgáltató(ka)t. Ebből következően mindig a jogutódlás konkrét esetében állapítható meg az, hogy a jogutódot miképpen terhelik a korábbi kötelezettségek, figyelembe véve azt, hogy a Ket. 16. §-a értelmében a kötelezett szolgáltató jogutódja nem mentesülhet a kötelezett szolgáltatót korábban jelen határozat alapján terhelő kötelezettségek alól.

B. fejezet

Együttműködés a Gazdasági Versenyhivatallal

A Gazdasági Versenyhivatal észrevételei a DH-8664-1/2010. számú határozattervezet

1. Általános észrevételek

- 1.1 A GVH általánosságban jelzi, hogy a Hatóságnak piacelemzési tevékenysége során törekednie kellene arra, hogy a piaci szereplők egyértelmű jelzést kapjanak a szabályozás várható alakulásáról, kiszámítható legyen a Hatóság befektetési lépcsővel kapcsolatos stratégiája. A GVH az érintett piacok meghatározásával és a JPE szolgáltatók kijelölésével egyetért.

A GVH fenti észrevételével kapcsolatosan megjegyzem, hogy a Hatóság az elektronikus hírközlési piac szereplőivel egyeztetette, megvitatta, s honlapján nyilvánossá tette az elektronikus hírközlés szabályozásáról szóló stratégiáját, mely megtalálható a Hatóság honlapján.

2. Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész a.) pontjához

- 2.1 A GVH álláspontja szerint az a.) pontban foglalt kötelezettség megállapítása csak akkor indokolt, ha az egyetemes szolgáltatásra vonatkozó árszabályozás, illetve a JPE szolgáltatókat terhelő versenynyomás önmagában nem elégséges az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának megelőzésére. Ezt azonban a Határozattervezet nem támasztja alá.

Az eljáró hatóság az ex ante szabályozás részeként folyamatos piacelemzést végez, szabályozási tevékenységét az határozza meg, hogy látja-e annak valószínűségét, lehetőségét, veszélyét, hogy a verseny torzulása, a versenyhelyzet romlása következzen be. E jellegből adódóan a feltételezett, jövőbeli, negatív előjelű folyamatokat előidéző tényezőket igyekszik kiszűrni, a szabályozás előtti/szabályozáskori helyzet a kötelezés – adott esetben az ársapka kötelezettség megállapításának – létjogosultságát nem befolyásolja. Ama tény, hogy a megengedett mértéket meghaladó áremelések nem következtek be, önmagában, egyéb tényezők figyelembe vétele nélkül, nem értékelendő a kötelezés megállapítása során, ahhoz az ilyen természetű probléma bekövetkezése nem kívánalom, előfeltétel, elegendő az előre látható torzulás valószínűsítése, ahogy ezt már a Fővárosi Ítéltábla 2. Kf.27.284/2006/11. sz. ítéletével is megállapította.

Az egyetemes szolgáltatásra vonatkozó szabályozás változása egyebek mellett megszüntette az egyetemes szolgáltatások díjmegállapításainak szabályait, és a 8/2010. (IV.21.) MeHVM rendelettel az egyetemes szolgáltatás megfizethetőségének vizsgálatát a piacelemzés hatáskörébe utalta: „A piacelemzési eljárás keretében Tanács az egyetemes szolgáltatásokon keresztül nyújtott szolgáltatások megfizethetőségét kiemelten vizsgálja.”

Miután a Nemzeti Konzultáció időtartama alatt változott meg az egyetemes szolgáltatásokkal kapcsolatos szabályozás, ezért a vonatkozó jogszabályi módosulások a határozattervezet megfelelő fejezeteiben (Indokolási rész I.4.3. fejezet 3. bekezdése, III. fejezet 5. bekezdése, III.4.3. fejezet b) pontjának 1. bekezdése, III.7.1. fejezet 67. lábjegyzete) átvezetésre kerültek.

3. Észrevételek a Határozattervezet Indokolásához

3.1 A GVH szerint **a vezetékes (PSTN és kábel), valamint a mobilárok, illetve az ár rugalmassági adatok bemutatása és összevetése szükséges**, amely a Határozattervezet indokolását is jobban alátámasztaná. A vezetékes és mobiltelefon helyettesítési vizsgálat szempontjából jelentős lehet fentiek megfelelő ismertetése az Indokolásban. Álláspontja szerint mellőzhető továbbá a 27. oldalon található, a mobil és vezetékes Internet terjeszkedését összegző kijelentés, tekintettel arra, hogy azt a Határozattervezet megfelelően nem támasztja alá.

A vezetékes-mobil helyettesítés vizsgálatakor a távközlési piacon tapasztalható gyorsan változó piaci viszonyok miatt igyekeztem sokféle tényezőt számba venni és ennek összegzésképp vontam le azt a következtetést, hogy a mobil hozzáférés a vezetékes hozzáférés kiegészítő és nem helyettesítő szolgáltatása. Elsősorban arra törekedtem, hogy minél több piaci tényező, pro és kontra szempont kerüljön figyelembevételre, akár annak árán is, hogy olykor csupán egy-egy, a jövőt illetően fontosnak ítélt új jelenség lett megemlítve, - adatok hiányában még - nem bizonyítva (pl. komplex díjsomagok). Így nem minden felsorolt piaci tényező, jelenség mögött található bővebb indoklás.

Felhívom a figyelmet, hogy a fix-mobil helyettesítésre vonatkozó piackutatásoknál nem választhatók élesen külön a hozzáférési, illetve a forgalmi tényezők. A piackutatásnál ugyanis az előfizető vagy a fogyasztó keresletét vizsgáljuk alapvetően az adott szolgáltatás iránt. A telefon szolgáltatások iránti kereslet származtatott kereslet, hiszen e kereslet a fogyasztó számára kétfázisú döntési folyamat: először arról dönt, hogy előfizessen-e egyáltalán, aztán arról, hogy milyen mértékben használja a szolgáltatást. A fogyasztónak tehát előbb a telefonálási lehetőséget kell megfizetnie (a hozzáférést) a hívások lebonyolításához (a forgalom). A piackutatási lekérdezéskor maga a válaszadó sem tudja pontosan megkülönböztetni kereslete felmérésekor a hozzáférési, illetve hívási tényezőket.

Fentiek figyelembevételével a vezetékes és a mobil árak összehasonlításakor a háztartások telefonhasználatának átlagos havi kiadásaira vonatkozó piackutatási eredményeket, adatokat tekintem a legkézzelfoghatóbb konkrét mutatóként és a határozatot kiegészítem az időközben beérkező 2009. évi adatokkal.

A következő bekezdést illeszttem a Határozat a „Helyettesítési felmérések, telefonálási költségek, ár rugalmasság” című I.5.1.1.6. fejezetének első bekezdése helyébe:

„Habár az árarányok az elmúlt években változtak, a vezetékes telefonálás kiadásai még mindig alacsonyabbak a mobilénál. Míg a vezetékes telefon átlagos havi költsége 2009-ben

4259 Ft, addig a mobil telefon költsége pedig 9183 Ft volt. A telefonhasználat kiadásai csökkenő tendenciát mutatnak. 2006-ban ugyanezek a számok a következők voltak: vezetékes 5356 Ft, mobil 9958 Ft.

A háztartások átlagos havi telefonköltsége 2006-2009 (Ft/hó)

Évek	Vezetékes	Mobil
2006	5 356	9 958
2007	4 876	9 232
2008	4 405	9 200
2009	4 259	9 183

Forrás: Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében, Ariosz, 2009.”

A PSTN-, kábeltelefon, valamint a mobil hozzáférési díjakat a szolgáltatások nagyfokú heterogenitása miatt nem tartom összevethetőnek:

- *Kábeltelefon hozzáférési díjak nem állnak rendelkezésre, egyrészt a havidíjak kimutatásának hiányában, másrészt azért sem, mert a hozzáférés egyszeri (pl. belépési) díját az előfizető a kábeltévé szolgáltatásnál fizeti meg.*
- *A PSTN hozzáférés árai tartalmazhatnak (forgalmi) lebeszélhetőséget, és a komplex díjcsomagok kivételével csak hangszolgáltatásra vonatkoznak.*
- *A mobil hozzáférés díját a pre-paid csomagok a forgalmi díjba beépítve tartalmazzák. A post-paid csomagok esetében a havi előfizetési díjak nagy szórást mutatnak, egyrészt a lebeszélhetőség, továbbá az egyéni és üzleti díjcsomagok eltérő tartalma, valamint a konkrét díjcsomagok egyéb szolgáltatásai miatt (sms, adat, opciók stb.).*

Felhívom a GVH figyelmét arra, hogy a helyettesítés kimutatására szolgáló rugalmassági mérőszámok csupán illusztráció céljából kerültek röviden bemutatásra, mivel azok korlátlanul osztható termékekre alkalmazhatók, nem hozzáférés-típusúakra.

A határozat 1.5.1.1.6. Helyettesítési felmérések, telefonálási költségek, ár rugalmasság c. fejezetének rugalmassági mérőszámokra vonatkozó bekezdései (29. oldal 1–3. bekezdése) helyett a következő szöveges részt kívánom szerepeltetni:

„A fix-mobil helyettesítés kérdését elemző tanulmány⁶¹ rugalmassági becslési eredményeit nem használtam fel a vezetékes-mobil telefon helyettesítésének, vagy annak hiányának bizonyítására. Ennek oka az, hogy a helyettesítés rugalmasság-

⁶¹ Vezetékes és mobil helyettesítés vizsgálata, Infrapont, 2009. március, benne Szonda Ipsos felmérés 2008.

alapú definíciója korlátlanul osztható termékekre vonatkozik, nem hozzáférés-típusú kétértékűre, mint amilyen a vezetékes és mobil hozzáférés (vagy van, vagy nincs). A felmérés szövegesen megfogalmazott eredményei azt a tapasztalatot mutatják, miszerint a vezetékes telefon hozzáférési árának emelésére igen érzékenyen, rugalmasan reagálnak a fogyasztók: kevesebbet beszélnek, díjsomagot váltanak, vagy lemondják az előfizetést, azaz áremelés hatására a szolgáltatás kereslete érzékelhetően csökken. A vezetékes telefon saját árrugalmassága tehát magas, ami helyettesíthetőséget jelez. Egyéb esetben (vezetékes árcsökkenés, mobil árnövekedés-, illetve mérséklés) a fogyasztók kereslete inkább rugalmatlan, tehát nem reagálnak a kereslet jelentős fokozásával, illetve visszafogásával. A vezetékes hozzáférés mobil hozzáférésre vonatkozó kereszt-árrugalmassága – ami a fix hozzáférés áremelésének mobil keresletre gyakorolt hatását mutatja – alacsony. Ez elvileg azt jelzi, hogy a mobil nem helyettesítője a fix telefonnak. Ugyanakkor figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy a hazai mobil penetráció igen magas, már alig fokozható és ezt jelzi az alacsony kereszt-árrugalmasság.

A tapasztalatok szerint telefonszolgáltatás esetében a helyettesítési folyamat három fázisban történik, melynek az első szakasza a magas mobil penetráció miatt már megvalósult:

- a vezetékes mellé mobil készülék vásárlása,
- a forgalom átterelődése mobilra,
- az alacsony vezetékes forgalom miatt a fix előfizetés lemondása.”

Egyetérték a GVH azon meglátásával, miszerint a következő (az 1.5.1.1.5 Új lehetőségek, Internet használat... című fejezet 3. bekezdésének utolsó mondatában szereplő) kijelentés mellőzhető a határozatból: „Ugyanakkor a szintén egyre népszerűbbé váló mobil Internet feltételezhetően a vezetékes világháló rovására fog terjeszkedni.”

3.2 A JPE szolgáltatók azonosításával összefüggésben, a kábeltelefon-szolgáltatásokat illetően a GVH egyetért a kábeltelefon-előfizetős szám várható változásának figyelembe vételével, ugyanakkor meglátása szerint **a következtetések, feltételezések további indoklásra szorulnak.** Érvelése szerint a Határozattervezet egyes kapcsolódó szövegrészei ellentmondók, de legalábbis további kifejtést, indoklást igényelnek.

A hozzáférési kiskereskedelmi piac és a piaci erő elemzése érdekében a GVH kérésére megvizsgáltam a potenciális KTV hozzáférések számát abból a célból, hogy látható legyen az, hogy a jelenlegi KTV átfedés mellett van-e áremelési képessége a PSTN szolgáltatóknak a saját földrajzi piacaikon, azaz az előfizetők mekkora része tudna váltani KTV telefonra egy PSTN áremelés esetén. A KTV telefonra váltás azért lehetséges, mert egyrészt az előfizető számára már most is elérhető a KTV telefon, másrészt a KTV telefon megjelenése rövid időn belül várható az adott területen amiatt, hogy a KTV hálózat lényegében már alkalmas telefon nyújtására, így a KTV szolgáltató jelentős beruházás nélkül, gyorsan elkezdheti a tényleges szolgáltatást.

Ezen kérdések megválaszolására a következő vizsgálatokat végeztem:

Számozási területenként kigyűjtésre kerültek:

- a) az összes hozzáférési számnak,*
- b) a legnagyobb szolgáltató (mely a terület inkumbens szolgáltatója) hozzáférési számának,*
- c) az összes KTV telefon előfizetőszámának,*
- d) az összes KTV hozzáférési számának (mely konkrétan a kábelmodemes technológiával ellátott szélessávú internetes ügyfelek számát jelenti),*
- e) az összes visszirányú hozzáférési pont számának (melyen konkrétan azon kiépített azon kiépített hozzáférési pontokat értjük, ahol az adatátviteli kommunikáció – az arra alkalmas berendezések csatlakoztatása esetén - az előfizetői végpont felőli irányból a központ felé is biztosított.) adatai.*

Számozási területenként megbecsültem a potenciális KTV telefon előfizető számokat, melyek azon KTV szolgáltatók KTV hozzáféréseiből, illetőleg visszirányú hozzáférési pontjaiból lettek számolva, akik már most nyújtanak KTV telefon szolgáltatást. (Itt azzal a feltételezéssel éltem, hogy a KTV telefon szolgáltatást nyújtó KTV társaságok teljes területükön rendelkeznek olyan KTV hálózattal, mely nagyon rövid időn belül alkalmassá tehető KTV telefon nyújtására.) Felhívom a figyelmet arra, hogy az e) pontban említett visszirányú hozzáférési pont adatok tartalmazzák azon hozzáférési pontokat, melyen lehet a kábelmodemes technológiával ellátott szélessávú internet szolgáltatást nyújtani. A d) pontban említett kábelmodemes Internet szolgáltatással azonnal lehet KTV telefon szolgáltatást nyújtani. A visszirányú hozzáférési ponton nyújtott szolgáltatás képességének nem feltétele a központ oldali (CMTS) és az előfizetői berendezések (set-top-box) megléte és csatlakoztatása, tehát KTV telefon szolgáltatás nyújtásához még nincs meg minden feltétel, de szükség esetén a KTV szolgáltató nagyon gyorsan meg tudja teremteni a műszaki feltételeket KTV telefon szolgáltatás nyújtásához.

A potenciális KTV telefon előfizetőszám becslés alapja: a vezetékes piacon a helyettesítésre vonatkozó piackutatási vizsgálatok 2009-es évre vonatkozó eredményei. E szerint arra a kérdésre, hogy „Felmondaná-e telefonos előfizetését, az előfizetői díjak 10%-os emelése esetén”, a válaszolók 16 %-a válaszolta azt, hogy „Igen”. E válaszolók 19%-a válaszolt úgy arra a kérdésre, hogy mivel helyettesítenék vezetékes telefon előfizetésüket: KTV telefon előfizetéssel. Számozási területenként az összes KTV hozzáférési szám, illetve visszirányú hozzáférési pont adatok korrigálva lettek a fent említett KTV helyettesítésre vonatkozó százalékokkal.

E vizsgálatok következtetései: megvizsgáltam a potenciális KTV telefon előfizetők arányát az adott számozási területen lévő legnagyobb szolgáltatók (melyek egyben az inkumbens

szolgáltatók) hozzáférsi számaihoz viszonyítva. Az eredmények azt mutatják, hogy a potenciális KTV előfizetők aránya 2% körüli (a legmagasabb arány: X%⁶² az Y számozási területen). Inkumbensi területenként ugyanez a potenciális KTV előfizetői arány az X területen legmagasabb X %-kal.

Ezen tényezők igazolják, hogy a piaci erő vizsgálata tekintetében a potenciális KTV előfizetők figyelmen kívül hagyhatók, az inkumbensek számára nem jelent reális veszélyt az esetleges áremelés.

3.3 A GVH észrevételezi, hogy ugyan – általa is elfogadottan – a jelen piacelemzés mind a lakossági, mind a nem lakossági felhasználókra kiterjed, maga a Határozattervezet is több körülményre utal, amik esetén a lakossági és nem lakossági felhasználók magatartása, árrugalmassága eltér, azonban álláspontja szerint **szükséges lenne, hogy a Határozat azt esetenként értékelje, illetve indokolja, hogy azok miért nem alapozzák meg az „üzleti piac differenciált kezelését”**.

Az eljáró hatóság valóban az Európai Bizottság Ajánlásának 1-es piacra vonatkozó mellékletéből indult ki. A GVH maga sem vitatja azt, hogy önmagában nem szorul magyarázatra a lakossági és nem lakossági piacok egyben való kezelése. A Határozattervezet külön-külön is bemutatja a lakossági és nem lakossági releváns adatokat, különös tekintettel a hozzáférsi földrajzi piacokon a piaci részesedés alakulására. Ennek elemzése, az alapvető versenyprobléma feltárása során a kiszabott kötelezettségek vonatkozásában arra jutottam, hogy e kötelezettségek egyaránt vonatkoznak a JPE szolgáltatók lakossági és üzleti piacaira, különös tekintettel e kötelezettségek megelőző jellegére. Nem találtam olyan versenyproblémát sem, ami indokolta volna az üzleti piacok differenciált kezelését.

3.4 A GVH fontosnak tartja, hogy a **Határozat kitérjen az 1. sz. piac és a szélessávú nagykereskedelmi piaci beavatkozások viszonyára**, mivel a szélessávú kiskereskedelmi telefonszolgáltatások is a helyhez kötött hozzáférsi piac részét képezik.

Tekintettel arra, hogy még folyik a 4-5. piac vizsgálata, még nem tudok érdemben nyilatkozni a szélessávú nagykereskedelmi piaci beavatkozási viszonyokról.

3.5 A GVH álláspontja szerint **az árszabályozási jellegű kötelezettség indokoltsága kérdéses**, a Határozattervezet azt nem támasztja alá kellőképpen. Érvelése szerint a tényleges áremelések elmaradtak, ellentétes trendek mutatkoznak, és az ársapka akkor lenne indokolható, ha ennek ellenkezője lenne igazolva.

Hangsúlyozom, hogy az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma kötelezettség fenntartása indokolt, mivel a JPE szolgáltatók továbbra is gazdasági erőfölényes helyzetben vannak magas piaci részesedésük révén. Úgy ítélem meg, hogy a kötelezettség kirovása, valamint ezen kötelezettség rendszeres ellenőrzése együttesen éri el azt a szabályozói célt,

---

⁶² A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

hogy ex ante módon megakadályozza a JPE szolgáltatók erőfölényes helyzetükkel visszaélő magatartását. A szolgáltatókkal szemben nem aránytalan és nem indokolatlan az az elvárás, hogy folyamatosan figyeljék a fogyasztói árindex és a gazdaság helyzetének alakulását, és folyamatosan elemezzék és ellenőrizzék a ténylegesen végrehajtott és a tervezett árintézkedések várható teljes évi hatását.

A vizsgált kiskereskedelmi piac lakossági szegmensén a kábeltelefon-szolgáltatók, a nem lakossági szegmensén pedig az alternatív szolgáltatók által gyakorolt verseny-nyomás még nem elegendő azon tényezők megváltoztatására, hogy még a hurokátengedések folyamatosan növekvő volumene mellett is az azonosított szolgáltatók bizonyos időtávra továbbra is jelentős piaci erővel fognak rendelkezni az érintett piacokon, azaz a piacra lépő versenytársak által támasztott verseny ellenére sem lesznek azonnal arra kényszerítve, hogy az előfizetői díjakat ne a kompetitív szint felett állapítsák meg.

Az elmúlt években komoly árfékező hatást gyakorolhatott a szolgáltatókra azon vállalásuk, miszerint a 2005-ben megszegett kötelezettség eredményeként jelentkező többletbevételt 2009-ig visszajuttatják az előfizetők részére. A 2010 második felében elvégezni tervezett 2009-es árellenőrzések tapasztalatait felhasználom a további vizsgálatok során.

Ezen túlmenően lásd még a Gazdasági Versenyhivatal észrevételeinek 2.1. pontjára adott válasz első bekezdését.

C. fejezet

Egyeztetés az érdekeltekkel

Szolgáltatók és társadalmi szervezetek észrevételei a határozat tervezetéhez

Az alábbiakban a hozzászólók levelében kifejtett észrevételeit összefoglalva idézzük, válaszaimmal együtt.

C/1

Az INVITEL észrevételei a DH-8664-1/2010. számú határozattervezet

1.1. Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész a.) pontjához

1.1.1 Az Invitel aránytalannak tartja az indokolatlanul magas díjak alkalmazását tilalmazó kötelezettség fenntartását valamennyi **lakossági felhasználó** részére kialakított hozzáférési szolgáltatás esetében, ezért **javasolja, hogy e kötelezettség pusztán az Eht. 117 § a.) pontja szerinti egyetemes szolgáltatáselem hozzáférési díjára terjedjen ki. E körben hivatkozta a 97/2010. Korm. rendeletet, amelynek 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy az egyetemes hozzáférési szolgáltatásnak megfizethetőnek kell lennie.** Hiányolja, hogy a Határozattervezet Indokolása nem tartalmazza a 2008-as árindex-ellenőrzési eljárás eredményét, holott érvelése szerint az eljárásban megállapításra került, hogy a JPE szolgáltatók 2007-ben nem lépték túl a megengedett értéket, így a Hatóság jogsértést nem állapított meg. Érvelése szerint versenynyomás alatt állnak a JPE szolgáltatók (a kábeltelevízió szolgáltatók által nyújtott kábeltelefon szolgáltatás növekedésére és a mobil rádiótelefon piac telítettségére hivatkozik az Invitel), és az erősödő verseny, illetve az üzleti előfizetők érdekérvényesítési képessége kényszeríti a JPE szolgáltatót az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának elhagyására, a tilalom fenntartása ezért álláspontja szerint megalapozatlan.

A kiegészítő adatszolgáltatások alapján időközben elvégzett, 2008. évi hozzáférési adatokra vonatkozó árindex-ellenőrzése eredményével kiegészítettem a határozat hatásvizsgálattal foglalkozó, a szabályozás eredményeit, azon belül a III.5.5.1 Hatósági ellenőrzések tapasztalatait tartalmazó fejezetét. Megállapítottam, hogy 2008-ban a szolgáltatók egyik piacon sem sértették meg az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalmát.

A kötelezettség fenntartását alapvetően a szolgáltatók magas piaci részesedése, erőfölényes gazdasági helyzete indokolja az egyes számozási területeken (2008-ban UPC: 96,05%, Magyar Telekom legkevesebb 79,96%, Invitel legkevesebb 71,62%). A JPE-kre nem nehezedik olyan nyomás, mely hozzáférési díjaik kompetitív szint fölött tartását gazdaságtalanná tenné, ahol a kompetitív díjszint a tökéletes verseny következtében kialakuló árat jelenti. Az eddigi időszakban valamilyen formában mindig érvényesült az érintett piacokon a kiskereskedelmi szolgáltatási árak jogszabályi-hatósági szabályozása. Ez a szabályozás a távbeszélő-szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező távközlési szolgáltató által nyújtott távbeszélő-szolgáltatás díjairól, valamint az

egyetemes távközlési szolgáltatással kapcsolatos díjcsomagokról szóló 3/2002. (I.21.) MeHVM rendelet (Díjrendelet) értelmében 2004. április 1-től csak az érintett piacok egy szeletére, az egyetemes szolgáltatási körbe tartozó hozzáférésekre és hívásokra korlátozódott, melynek következtében az árszabályozás már csak közvetetten hatott az árak szintjére.

A szolgáltatók 2007-es és 2008-as aggregált árindexe a megengedett érték alatt maradt ugyan, de ezen belül az egyedi árindexek jelentős eltéréseket mutatnak ($X\%-YI\%$ ⁶³). A lezárt díjcsomagok nincsenek kivezelve a piacról, azok a korábbi feltételekkel élnek tovább, viszont új előfizetés nem lehetséges rájuk. Az új díjcsomagok, amelyek általában egy magasabb árszínvonalat képviselnek és az egyedi árindexük ezért rendszerint magasabb is az ársapka mértékénél, a bevételi súlyuk alacsony volta miatt (tört év, fokozatos felfutás az induló évben) nem gyakorolnak számottevő hatást az aggregált árindexre. Vagyis a verseny-nyomás mellett technikai okai is vannak az aggregált árindex ilyenén alakulásának. A 2005-ös ársapka túllépés kompenzációjára hagyott határidő lejárt utáni időszak, azaz a 2010-es áralakulás ismeretében lehet megalapozott véleményt adni az árverseny hatásáról.

Az egyetemes szolgáltatásokkal kapcsolatosan lásd a GVH 2.1. észrevételére adott válasz vonatkozó bekezdését.

1.1.2 A nem lakossági felhasználók esetében ugyanerre a következtetésre jut, és kéri, hogy a Hatóság az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalmát „**csak a lakossági felhasználókra, azon belül is az egyetemes szolgáltatás keretében nyújtott hozzáférési díjakra tartsa fenn**”. Itt külön hangsúlyozza, hogy az üzleti előfizetők esetében már a 2005. évre szóló árindex ellenőrzés sem mutatott ki túllépést. **Erre figyelemmel terjesztette elő szövegjavaslatát.**

Az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma ex ante szabályozási eszköz, s mint ilyen, megelőzésre szolgál. A kötelezettség fenntartása nem attól függ, hogy a szolgáltatók eleget tettek-e a kötelezettségnek, hanem attól, hogy fennáll-e annak lehetősége, hogy megszegjék azt. Gazdasági erejüknél, piaci pozíciójuknál fogva pedig elvileg megtehetik, hogy hozzáférési áraikat az inflációnál nagyobb mértékben emeljék. A versenytársak által okozott verseny-nyomás nem bizonyult elegendőnek az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának megelőzésére. A JPE-k gazdasági erőfölénye várhatóan az előretekintő időszakban még fennmarad, ha mérséklődik is.

Bár az ellenőrzések eredményétől függetlenül alkalmazandók az ex ante szabályozási eszközök, az árindex ellenőrzések eredményeit tekintve a következő körülmények figyelembe vételét ajánlom:

- 2005-ben a lakossági piacon mindhárom szolgáltató átlépte a megengedett áremelési mértéket. A feltárt jogosulatlan szolgáltatói többletbevételek

⁶³ A kitért rész üzleti titkot tartalmaz

lakossági előfizetőknek történő visszajuttatását a szolgáltatók legkésőbb 2009 végéig vállalták, a szolgáltatás árának a fogyasztói árindexnél kisebb mértékben történő emelése formájában. A szolgáltatók ezen felajánlása feltehetően komoly árfékező nyomást gyakorolt 2007-2009 között a JPE-k árpolitikájára.

- *A 2009. évre vonatkozó ársapka ellenőrzés fenti vállalások teljesítésének vizsgálatára is ki fog terjedni, ekkor bizonyosodik be, hogy a szolgáltatók végrehajtották-e az ígért felajánlásukat.*
- *A 2007. évre vonatkozó átmeneti szabályozásnak megfelelően⁶⁴ az árindexek gyakorlatilag az utolsó negyedévre tapasztalt árváltozást tükrözik.*

1.2.Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész b.) pontjához

1.2.1 Az Invitel a Határozattervezet Rendelkező rész b.) pontjába beemelni javasolja, hogy **nem minősül a szolgáltató által egyoldalúan kikötött jogi feltételnek, ha a szolgáltató és az előfizető megállapodik a határozott idejű előfizetői szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetésében**, és annak egyéb feltételeiben, amely megkötésének feltételeit szolgáltató köteles ászf-jében közzétenni. Javaslat tartalmazza továbbá, hogy: **nem minősül a szolgáltató által egyoldalúan kikötött gazdasági feltételnek az a kártalanítás, amelynek összege kisebb, mint a szerződés határozott időtartamából hátralévő idő és a határozott időtartamra megkötött szerződésben előfizető által megfizetni vállalt hozzáférési díjak szorzata**, amelynek összegét felek a határozott időtartamú szerződés megszüntetéséről rendelkező közös megegyezésükben elfogadtak. Szövegjavaslata tartalmazza, hogy a b) pontban foglalt, a fentiek szerint meghatározandó kötelezettség pusztán az Eht. 188. § 28. pontjában meghatározott fogyasztók vonatkozásában, a határozat közlésétől számított 180. naptól álljon fenn.

Javaslatát azzal indokolja, hogy a határozott idejű szerződések rendes felmondására hírközlési előfizetői szerződések esetében nincs mód, mivel az Eht. 131. § h) felhatalmazása alapján az ászf-ben rendezhető, hogy milyen alapon fogadható az előfizető határozott idejű szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetésre vonatkozó ajánlata, egyébként pedig a mögöttes jogi háttérrel jelentő Ptk. rendelkezései irányadók, illetve az ágazati hatóság nem korlátozhatja a felek diszpozitivitáson alapuló jogát. Álláspontja szerint e b) pontban foglalt kötelezettség a határozott idejű szerződéseket érinti, ezért annak hatálya csak a hatályba lépés napján hatályban lévő szerződéseket érintheti, és a kötelezettség azonnali alkalmazása indokolatlan, méltánytalan terhet ró a szolgáltatókra

A hírközlési piac sajátosságaira, a szolgáltatók és a fogyasztók nem egyenlő helyzetére és lehetőségeire tekintettel az elektronikus hírközlési jogszabályok külön szabályozzák a szolgáltatók és a fogyasztók közötti szerződések rendszerét, kiemelve azokat a Ptk.

⁶⁴ Lásd III.5.5.1.2 „A 2007. évi árindex ellenőrzés eredménye” c. fejezetet.

általános polgári jogi rendszeréből. A szolgáltató és az előfizető közötti jogviszony esetében elsődlegesen az Eht. kógens rendelkezéseit kell alkalmazni, és az, közjogi minőségéből adódóan, a jogalkotói céllal összhangban az elektronikus hírközlési jogi viszonyokkal összefüggő magánjogi viszonyokat befolyásolhatja, adott esetben korlátozhatja.

Ebből azonban nem következik az, hogy polgári jogi jogintézményeket konstituálnék, azokat értékelném, értelmezném, azonban a Határozattervezet így nem is értelmezhető.

A Határozattervezet polgári jogi jogintézmények értékelését, értelmezését nem végzi el, a rendes felmondás alkalmazásának lehetőségét nem szabályozza, pusztán – jogszabályi kötelezettségeire figyelemmel – az eshető tényállások teljes körét vonja a szabályozás körébe, ugyanis a feltárt versenyprobléma független attól, hogy a szolgáltató milyen polgári jogi formát választ arra, hogy az előfizetőt indokolatlan és aránytalan feltétel kikötésével akadályozza a szolgáltató- vagy díjcsomagváltásban. A hivatkozott szövegrész pusztán a szerződés megszüntetésének nem feltétlenül jogilag tételezett, hanem elvileg lehetséges körülményeire utal, amelynek célja az, hogy ne essen ki a szabályozási körből az adott, indokolatlan megkülönböztetés tilalmát sértő szolgáltatói magatartás csupán azért, mert az előfizetői intézkedés jogszerűsége egy párhuzamos szabályozási rendszerben mérlegelés és elbírálás tárgya lehet.

Ha a felek szerződésükben kizárják a rendes felmondást, és ahhoz, mint szerződésszegő magatartáshoz szankciókat fűznek, szolgáltatói oldalról az akkor eredményezheti az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetése tilalmának sérelmét, ha a b.) pontban írt konjunktív feltételek teljesülnek. Ezzel azt állapítom meg, hogy a megszűnés jogi körülményeitől függetlenül megvalósul a tilalmas megkülönböztetés, ha a b.) pont második bekezdésében írt feltételek teljesülnek. Tehát az, ha a szolgáltató a határozott idejű előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt való felmondását vagy az előfizetőnek a határozott idejű előfizetői szerződés keretében igénybe vett díjcsomagról a határozott idő letelte előtti más díjcsomagra történő váltást olyan egyoldalúan kikötött jogi feltételhez, vagy olyan gazdasági feltételhez köti, amely a szolgáltató ezen szerződés teljesítésére fordított költségével vagy az általa a teljesítés során nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos, sérti az indokolatlan megkülönböztetés tilalmát, tekintet nélkül arra, hogy ez az előfizetői intézkedés milyen jogi formában történik, az esetlegesen más jogág szabályai szerint megítélés, értékelés, elbírálás tárgya lehet, illetve hogy a felek mindehhez milyen egyéb polgári jogi eszközt társítanak (pl. szerződést biztosító mellékkötelezettségek, esetleges szankciók, stb.).

Ezzel pedig a feleket – az elektronikus hírközlési jogszabályokban foglaltak alapján – magánjogi viszonyaikat illetően nem kötelezem, Ptk-ban foglalt „diszpozitivitáson alapuló” jogukat nem korlátozom.

Mindazonáltal, a jogbiztonság és közérthetőség elvét szem előtt tartva, tekintettel arra, hogy az a hatósági jogalkalmazással, valamint jelen eljárással össze nem függő, és

hatáskörömbé nem tartozó jogvitát eredményezhet, a Rendelkező rész b) pontjának második bekezdéséből az „ideértve a rendes és rendkívüli felmondást is” zárójeles szövegrészt törölöm. Továbbá a törölt zárójeles szövegrészt megelőző „az előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt való megszüntetését” szókapcsolatot megváltoztatom, úgy, hogy a „való” kifejezés törlése mellett a „kezdeményezett” kifejezést illeszttem be. Így a határozattervezet „Rendelkező rész b) pontjának második bekezdését (2. oldal) a következőképpen módosítom:

„Ha a b) pont szerint kötelezett szolgáltató (továbbiakban: Szolgáltató) valamely határozott idejű előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt kezdeményezett megszüntetését vagy az előfizetőnek a határozott idejű előfizetői szerződés keretében igénybe vett díjsomagról a határozott idő letelte előtti más díjsomagra történő váltást olyan egyoldalúan kikötött jogi feltételhez, vagy olyan gazdasági feltételhez köti, amely a Szolgáltató ezen szerződés teljesítésére fordított költségével vagy az általa a teljesítés során nyújtott kedvezménnyel nem indokolható és azokkal nem arányos.”

Mindezekkel összhangban kerültek átvezetésre a határozattervezet Indokolás III.4.3. fejezete c) pontjának 1. bekezdésében, a III.7.2. fejezetének 1. bekezdésében, III.7.2. fejezete második b) pontjában (72. oldal), a III.7.3. fejezet feletti 4. bekezdésben, valamint a III.7.4. fejezetének b) pontjában a fenti változtatások.

1.2.2 Álláspontja szerint indokolatlan az előfizetők megkülönböztetésének tilalmát kiterjeszteni a felhasználók (Eht. 188. § 26.) körére. Ezt azzal látja alátámasztottnak, hogy a Határozattervezet Indokolásának III. 7.2. pontjában szereplő megállapításnak ellentmond a szolgáltatói/előfizetői, és piaci gyakorlat, illetve magatartás, így a Határozattervezet b) pontjának jelenlegi szövege indokolatlan és aránytalan hátránnyal jár a kötelezettek terhére. Érvéle szerint az előfizető él, sok esetben „visszaél” a versenyhelyzet adta előnyökkel, és olyan feltételek elfogadásától teszi függővé az előfizetői szerződéseket, amelyek szolgáltató javára történő ellentételezéseként a forgalmi vállalás, hűségidő, illetve ezek mulasztásához fűződő jogkövetkezmények szolgálhatnak. Az üzleti kategóriájú előfizetők nem, vagy csak újabb szerződés megkötésével ösztönözhetők kötelezettségeik betartására, és a szerződésszegés esetére kilátásba helyezett jogkövetkezmények csak nehézkesen érvényesíthetők, jórészt hatástalanok velük szemben, továbbá, a szerződésszegés megfelelő következményeinek elmaradásával a díjkedvezmények megtérülése nem lenne biztosítható.

Az Invitel megállapításával szemben a határozati rendelkezés érdemben nem terjeszti ki a kötelezést, ugyanis a korábbi piacelemzési ciklusban a Tanács az indokolatlan megkülönböztetés tilalmát a DH-16173-40/2007. számú határozatban azonosított korábbi 2-es számú, nem lakossági piacra jogerősen alkalmazni rendelte, ezáltal a kötelezés tartalmi vizsgálata alapján ez a JPE szolgáltatókra nézve új kötelezettséget nem keletkeztet. A tilalom alkalmazási köre nem változott – az ugyanilyen tartalommal már megállapításra került, amelyet a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.309/2008/4. számú ítéletével helyben hagyott – , a versenyhatékonyság elemzése és a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása, illetve a

kötelezettség megállapítása korábban mind a lakossági, mind a nem lakossági érintett piacokon megtörtént. A tilalom alkalmazási köre tehát nem változott, tekintettel arra, hogy a piacazonosítás és piacelemzés lefolytatása alapján ugyanazon jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása történt meg, illetve a kötelezettség alapjául szolgáló versenyprobléma továbbra is változatlan formában fennáll, ezért semmilyen indok nem merül fel arra, hogy korábban mind a lakossági, mind a nem lakossági érintett piacokon kirótt kötelezettség alkalmazási körét szűkítsem, illetve ilyen indokot maga az Invitel sem hozott fel. Mindehhez hozzá kell tenni, hogy az Eht. 109. § (1) bekezdés c) pontja szerinti hatályos szöveg alapján az Elnök mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy a kötelezettséget milyen személyi körben (előfizető vagy felhasználó) kívánja érvényesíteni. Az, hogy a Határozattervezet észrevételezi, hogy egyes esetek elkülönítve kezelendők, úgy, hogy a megkülönböztetés indokolható és arányos, egyébként sem jelentheti azt, hogy az általános kötelezés nem alkalmazandó a felhasználók körére egészében, az egyértelmű jogszabályi megállapításra tekintettel.

1.3.Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész c.) pontjához

1.3.1 Az Invitel a **nem lakossági** felhasználók esetében a közvetítőválasztás-szolgáltatásnyújtási kötelezettség fenntartását indokoltnak tartja.

A lakossági felhasználók tekintetében szükségesnek tartja a közvetítőválasztás-szolgáltatásnyújtási kötelezettség két éves időtávban történő fenntartását, amelyet az infrastruktúra-irányú versenyfolyamatokkal lát indokolva.

A Határozattervezetből hiányolja a kötelezettség visszavonásának menetrendjét, ami álláspontja szerint lehetővé tenné, hogy a szolgáltatók tervezhetően kialakíthassák üzlet modelljüket. **Ezért javasolja, hogy a Határozat tartalmazza a Hatóság szabályozási stratégiáját arra vonatkozóan, hogy a kötelezettség visszavonása várható-e a két év múlva esedékes piachatózatban.**

Mind a lakossági, mind az üzleti felhasználók tekintetében szükségesnek látom a közvetítőválasztás fenntartását. Egyébként pedig a szabályozás logikája szerint, amennyiben a Hatóság a kiskereskedelmi piacokon talált JPE szolgáltatót, arra eleve, mérlegelés nélkül ki kell róni a közvetítőválasztás szolgáltatás nyújtásának kötelezettségét. (Eht. 111.§-a szerint.) Ebből következően a közvetítőválasztás visszavonása attól függ, hogy az 1-es piacon meglévő versenyprobléma fennáll-e, nevezetesen, hogy e piacon létezik olyan szolgáltató, mely döntő erőfőlényben van a helyhez kötött telefon hozzáférések piacán.

1.3.2 Az Invitel kéri, hogy a nomadikus számokra nézve a közvetítőválasztás-szolgáltatásnyújtási kötelezettséget az Elnök ne terjessze ki. Ezt egyrészt azzal indokolja, hogy a „21”-es számon nyújtott szolgáltatás kizárólag forgalmi szolgáltatást jelent, így az előfizető ebben az esetben nem a hozzáférési szolgáltatásra választja a szolgáltatót, másrészt a nomadikus számmal rendelkező előfizetők jelenleg is rendelkeznek szolgáltatóváltási lehetőséggel, amelynek eszköze a számhordozás. Megjegyzi, hogy a nomadikus számok esetében nem állnak fenn a Határozattervezet Indokolás A fejezet I. 3. ca); cc)-cd) pontjaiban

felsorolt jellemzők, ezért azok nem részei a vizsgált piacnak. Sémlemezzi továbbá, hogy a határozati kötelezés összességében aránytalan és szükségtelen terhet ró a JPE szolgáltatókra, ami nem áll arányban jogkövetési közérdekkel és a fogyasztói előnyökkel. **Ezért a c.) pontot követő, a nomadikus hívószámokra e kötelezettséget kiterjesztő bekezdés egészében történő elhagyását javasolja.**

Véleményem szerint a következő indokok alapján kell a piac részének tekinteni a nomadikus szolgáltatást:

- *A piacot nem az igénybevevők, hanem a hozzáférés jellege határozza meg. A nomadikus telefonokat is csak helyhez kötött hozzáféréseken lehet használni.*
- *Azok a szolgáltatók amelyek bevezették a nomadikus szolgáltatást, ill. „21” előszámot adtak előfizetőiknek, Általános Szerződési Feltételeikben jelenleg sem definiálták ezt a szolgáltatást, sőt, a hozzáférés változtatását („áthelyezés”) minden esetben a szolgáltató engedélyéhez kötik.*
- *A hatóság ismeretei szerint egyetlen szolgáltató sem rendelkezik olyan hálózati infrastruktúrával, amely a nomaditást lehetővé tenné, azaz az előfizetőt bármely hozzáféréseken hívószámával azonnal elérhetővé tenné.*
- *A nomadikus szolgáltatás meghatározása a 164/2005.(VIII.16.) Korm. rendelet 1/A § 5. alpontja szerint „a szolgáltatás igénybevétele közben a hozzáférési pont nem változtatható”, tehát ez a szolgáltatás is beletartozik a helyhez kötött hozzáféréseken nyújtható szolgáltatások közé.*

Az Invitel határozattervezet Rendelkező részének c) pontját követő bekezdés törlésére vonatkozó kérését elfogadom, mivel a nomadikus hívószám használatával igénybevett szolgáltatás helyhez kötött telefon hozzáférési szolgáltatás, megkülönböztetése nem indokolt. Ezen kitörendő pont a következő:

„Az 1., 2. és 3. sz. érintett piacokon az a)-c) pontokban leírt kötelezettségek kiterjednek a kötelezett szolgáltató mindazon előfizetői hozzáféréseire is, amelyek az ANFT 1/A § 5. pontjában meghatározott nomadikus, az ANFT 1. mellékletének 2.1.4. pontja szerint „21”-es SHS kijelölőszámú hívószámot kaptak és amely előfizetők számlázási címe az előfizető kötelezett szolgáltatójának jelen határozat szerinti számozási területére esik.”

1.4. Észrevételek a Határozattervezet Indokolásához

1.4.1 Az Invitel álláspontja szerint az Indokolás azon megállapítása, amely alapján a hűség szerződés az előfizetői szerződés része, és hogy ez a hivatkozott kötelezettség fenntartásának eszköze, nem értelmezhető, és nem alkalmazható.

Erre tekintettel kéri hogy az **Indokolás részletezze**, hogy a Hatóság megközelítésében (a) önálló jogviszonyként értelmezendő-e, (b) milyen típusú szerződés részének minősül a

hűség szerződés, mindebből (c) milyen elvárások következnek a szolgáltatókkal szemben, és ennek megállapítása (d) milyen jogkövetkezményekkel járna.

Az Invitel fenti kéréseit több okból sem áll módomban teljesíteni:

- *Egyrészt a Határozattervezet nem érinti a hűségnyilatkozatok témakörét, még csak közvetve sem utal azokra, kizárólag a határozott idejű előfizetői szerződésekkel kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket, ezért a hűségnyilatkozatokkal kapcsolatos szolgáltatói magatartások jogszerűségének értelmezése eleve nem tartozik a Határozattervezet tárgyához.*
- *Másrészt egy jogszabályt, illetve magatartás, gyakorlat jogszerűségét az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint (60/1992. (XI. 17.), valamint a 23/2007. (IV. 19.) számú AB határozatok) a közigazgatási szerv mindig csak az adott egyedi ügyvel kapcsolatban jogosult értelmezni. Tekintettel arra, hogy a Határozattervezet – a fentiekben kifejtettek szerint – nem a hűségnyilatkozatok alkalmazásának, jogszerűségének kérdéskörével foglalkozik, jelen határozatban eleve nincs mód arra, hogy értelmezsem az Invitel által feltett kérdéseket.*
- *Harmadrészt a hűségnyilatkozatokkal kapcsolatos kérdéskörben a Hatóság és az Invitel között 3.K.34.846/2009. számon a Fővárosi Bíróság előtt per van folyamatban, a hűségnyilatkozatok kérdésében tehát a Fővárosi Bíróság fog érdemben állást foglalni, amely ítéletet megelőzően nem kerülhet sor hatósági álláspont kialakítására, különösen nem egy kötelező erejű határozat tekintetében. Felhívom arra is az Invitel figyelmét, hogy az ügyben születendő bírósági ítélet végrehajtásával kapcsolatos jogértelmezési kérdések eldöntése elsősorban az Invitel kompetenciájába tartozik, és a Hatóság annak végrehajtását piacfelügyeleti jogkörében jogosult ellenőrizni, és ezen eljárás keretében jogosult véleményt nyilvánítani a szolgáltató hűségnyilatkozatokkal kapcsolatos gyakorlat jogszerűsége kérdésében.*

C/2

A Magyar Telekom észrevételei a DH-8664-1/2010. számú határozattervezet

A Magyar Telekom észrevételeit egészében üzleti titoknak minősítette.

C/3

A UPC észrevételei a DH-8664-1/2010. számú határozattervezet

3.1. Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész a.) pontjához

A UPC az érintett piacokat azonosító határozatrészben foglaltakra utalva előadta, hogy a piaci versenykörülmények miatt nincs olyan helyzetben, amely a határozattervezet a.)

pontjában szereplő indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma kötelezettség kirovását megalapozná, mivel hivatkozása szerint az árverseny (különösen mobilszolgáltatások, közvetítőválasztás árazási gyakorlata) miatt a 29-es körzetben nem lehetett olyan gazdasági erőfölényes helyzetben, amely lehetővé tette volna díjainak kompetitív szint feletti meghatározását.

Az indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma kötelezettség fenntartásának alapja a JPE-k gazdasági erőfölényes helyzete. A UPC a 29-es körzetben 96,05%-os piaci részesedéssel bírt 2008-ban, piaci pozíciójánál fogva tehát nem nehezedett rá olyan versenynyomás a hozzáférési díjai meghatározása során, amely e díjak kompetitív szint fölött tartását gazdaságtalanná tenné, ahol a kompetitív díjszint a tökéletes verseny következtében kialakuló árat jelenti. A szolgáltató a versenytársak által támasztott verseny ellenére sincs arra kényszerítve, hogy az előfizetői díjait ne a kompetitív szint felett állapítsa meg.

A szolgáltatók aggregált árindexe a megengedett érték alatt maradt ugyan, de ezen belül vizsgálva az egyéni árindexek jelentős eltéréseket mutatnak (X%-Y1%⁶⁵).⁶⁶ A lezárt díjcsomagok nincsenek kivezetve a piacról, azok a korábbi feltételekkel élnek tovább, viszont új előfizetés nem lehetséges rájuk. Az új díjcsomagok, amelyek általában egy magasabb árszínvonalat képviselnek és az egyedi árindexük ezért rendszerint magasabb is az ársapka mértékénél, a bevételi súlyuk alacsony volta miatt (tört év, fokozatos felfutás az induló évben) kezdetben nem gyakorolnak számottevő hatást az aggregált árindexre. Vagyis a versenynyomás mellett technikai okai is vannak az aggregált árindex ilyen alakulásának. A 2005-ös ársapka túllépés kompenzációjára hagyott határidő lejárta utáni időszak, azaz a 2010-es áralakulás ismeretében lehet megalapozott véleményt adni az árverseny hatásáról.

3.2. Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész b.) pontjához

A UPC a tervezet b.) pontját azzal észrevételezte, hogy az terminológiailag pontatlan, és figyelmen kívül hagyja az előfizetői jogviszonyokra irányadó szóhasználatot. A UPC álláspontja szerint a rendes (nem szerződösszegésre alapított) felmondás joga a határozott idejű szerződések esetében nem értelmezhető, az Eht. alapján a határozatlan idejű szerződések „rendes” felmondási joga pedig amúgy is biztosított. Ezért a határozott idejű szerződések esetében a mögöttes joganyag, a Ptk. rendelkezései irányadók, amik azonban határozott idejű szerződések esetén nem teszik lehetővé a „rendes” felmondás jogának gyakorlását, és ezért e szerződések ilyen módon történő megszüntetése jogellenes. A UPC hivatkozik ezen értelmezés ésszerűségére is, mivel a határozott idejű szerződések gazdasági célszerűségét éppen ebbéli kötöttségeik szavatolják.

Minderre tekintettel észrevételében a rendes felmondás lehetőségkénti említésének elhagyását javasolja, és annak kimondását tartja szükségesnek, hogy a határozott idejű szerződések esetében az előfizetői rendes felmondás jogellenes magatartás. Ennek szellemében terjesztette elő szövegjavaslatát.

⁶⁵ A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

⁶⁶ A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

A hírközlési piac sajátosságaira, a szolgáltatók és a fogyasztók nem egyenlő helyzetére és lehetőségeire tekintettel az elektronikus hírközlésre vonatkozó jogszabályok külön szabályozzák a szolgáltatók és a fogyasztók közötti szerződések rendszerét, kiemelve azokat a Ptk. általános polgári jogi rendszeréből. A szolgáltató és az előfizető közötti jogviszony esetében elsődlegesen az Eht. kógens rendelkezéseit kell alkalmazni, és az, közjogi minőségéből adódóan, a jogalkotói céllal összhangban az elektronikus hírközlési jogi viszonyokkal összefüggő magánjogi viszonyokat befolyásolhatja, adott esetben korlátozhatja.

Ebből azonban nem következik az, hogy polgári jogi jogintézményeket konstituálnék, azokat értékelném, értelmezném, illetve a kapcsolódó fogalmakat tartalommal tölteném meg, azonban a Határozattervezet szövege ilyen – sem közvetlenül, sem közvetetten, sem nyelvtanilag, rendszertanilag, stb. – módon nem értelmezhető.

A hivatkozott szövegrész pusztán a szerződés megszüntetésének nem feltétlenül jogilag tételezett, hanem elvileg lehetséges körülményeire utal, amelynek célja az, hogy ne essen ki a szabályozási körből az adott, indokolatlan megkülönböztetés tilalmát sértő szolgáltatói magatartás csupán azért, mert az előfizetői intézkedés jogszerűsége egy párhuzamos szabályozási rendszerben mérlegelés és elbírálás tárgya lehet.

A UPC hivatkozása, amely szerint a Ptk. rendszerében a határozott idejű szerződések rendes felmondása nem értelmezhető, esetünkben nem bír relevanciával, ugyanis a piacsabályozás során – éppen az előbbieket miatt – az Elnök nem a kötelmi jogi viszonyrendszerhez igazítva állapít meg kötelezettségeket, hanem az elektronikus hírközlésre vonatkozó jogszabály által megállapított szabályozási kereten belül szab ki kötelezettséget, figyelemmel saját hatósági jogalkalmazói, azon belül piacsabályozási hatáskörére. Ehelyütt kell megjegyezni, hogy az, hogy a felek határozott idejű szerződésekben kikössék a határozott idő előtti, nem szerződésszegésre alapított felmondást, a Ptk. által nem kizárt, akkor sem, ha az egyébként a határozatlan idejű szerződések sajátja, mint ahogy azt a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.309/2008/4. számú ítéletével is megerősítette. Ugyanakkor, a fentiekre tekintettel ennek a kötelezés megítélése és értelmezése szempontjából jelentősége és jogi relevanciája nincs.

A határozat e körben veszi számba az előfordulható megoldásokat, úgy, hogy ezzel az indokolatlan megkülönböztetés tilalmát a felsorolt feltételek teljesülése esetén – függetlenül a határozott idejű szerződés előfizető általi megszüntetésének módjától – alkalmazni rendeli.

Ezzel a rendes felmondás jogi értékelését nem végzi el, ugyanis az eszköz kizártságának, általános jogellenességének, illetve adott esetben szerződésszegő jellegének megállapítása nem tartozik az Elnök hatáskörébe.

*A Határozattervezet tehát nem a határozott idejű szerződések „rendes” (nem szerződésszegésre alapított) felmondását, mint a szerződés előfizető általi megszüntetésének egy módját, annak jellegét és mikéntjét tételezi, hanem megállapítja, hogy az egyes felhasználók, előfizetők indokolatlan megkülönböztetésének tilalmába ütközik – az ott írt konjunktív feltételek teljesülése esetén – a b) pont második bekezdésében foglalt JPE szolgáltatói magatartás, **függetlenül attól, hogy az előfizető milyen módon szünteti meg az előfizetői szerződést, illetve vált díjcsomagot a határozott idő letelte előtt.***

Amennyiben a felek kizárják a rendes felmondást, az előző ponthoz írt értelmezés alapján – t.i., hogy az előfizetői intézkedés magánjogi megítélésétől függetlenül, a közjogi jellegű és versenyszempontú piacsabályozás célja a piaci folyamatok jogszabályoknak megfelelő befolyásolása akkor, ha torzulások valószínűsíthetők –, az önmagában még nem mentesíti a szolgáltatót a piacsabályozás során megállapított kötelezettség alól.

Minderre tekintettel ugyan a UPC hivatkozása alapján nem látom megalapozottnak, hogy a határozott idejű szerződések esetén a rendes felmondás jogellenes lenne, illetve ennek ellenkezőjét a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.309/2008/4. számú ítéletében is megállapította, azonban nincs hatásköre ezen eszköz jogszerűségének, vagy jogellenességének kimondására. A rendes felmondás jogi minősítése az eljárás tárgyát még közvetve sem érinti, azonban azért hagyom figyelmen kívül a UPC ezen észrevételét, mert ez olyan, polgári jogi kérdés, amelyben hatáskör hiányában az Elnök sem állást foglalni, sem dönteni nem jogosult.

Mindazonáltal, a jogbiztonság és közérthetőség elvét szem előtt tartva, tekintettel arra, hogy az a hatósági jogalkalmazással, valamint jelen eljárással össze nem függő, és a hatáskörömbé nem tartozó jogvitát eredményezhet, a Rendelkező rész b) pontjának második bekezdéséből az „ideértve a rendes és rendkívüli felmondást is” zárójeles szövegrészt törölöm. Továbbá a törölt zárójeles szövegrészt megelőző „az előfizetői szerződésnek az előfizető által a határozott idő letelte előtt való megszüntetését” szókapcsolatot megváltoztatom, úgy, hogy a „való” kifejezés törlése mellett a „kezdemenyezett” kifejezést illeszttem be.

3.3.Észrevételek a Határozattervezet Rendelkező rész c.) pontjához

E pont kapcsán a UPC jelezte, hogy a Határozattervezetben megfogalmazottakkal ellentétben a hűség szerződéses konstrukciókban eddig sem akadályozta a közvetítőválasztást.

Az Elnök az ex ante szabályozás részeként folyamatos piacelemzést végez, szabályozási tevékenységét az határozza meg, hogy látja-e annak valószínűségét, lehetőségét, veszélyét, hogy a verseny torzulása, a versenyhelyzet romlása következzen be. E jellegből adódóan a feltételezett, jövőbeli, negatív előjelű folyamatokat előidéző tényezőket igyekszik kiszűrni, a szabályozás előtti/szabályozáskori helyzet a kötelezés – adott esetben a közvetítőválasztás-szolgáltatásnyújtás kötelezettség megállapítása – létjogosultságát nem befolyásolja. Ama tény, hogy a UPC eddig sem akadályozta a közvetítőválasztást a hűség szerződéses konstrukciókban, önmagában, egyéb tényezők figyelembe vétele nélkül, nem értékelendő a kötelezés megállapítása során, ahhoz az ilyen természetű probléma bekövetkezése nem kívánalom, előfeltétel, elegendő az előre látható torzulás valószínűsítése, ahogy ezt már a Fővárosi Ítéltábla 2. Kf.27.284/2006/11. számú ítéletével is megállapította.

A jogszerű és fair piaci magatartás elvárt, ugyanakkor üdvözlendő, ha a szolgáltató az adott kötelezésben foglaltakat már eleve teljesíti.

D. fejezet

A notifikációs eljárás eredménye

A Tanács az érdekeltekkel történő egyeztetést követően az Eht. 65. § (1) bekezdése valamint a 2002/21/EK. Irányelv 7. cikk (3) bekezdése alapján 2010. június 21-én bejelentette a tervezetet – annak részletes indokolásával együtt - az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak (a továbbiakban: Bejelentés).

A Bejelentés az alábbi dokumentumokat tartalmazta:

- a) kísérő levél és a 2008. október 15-én megjelent C(2008)5925 Ajánlásban előírt formájú notifikációs összefoglaló (Summary Notification Form) angol nyelven,
- b) az egyeztetés az érdekeltekkel keretében érkezett észrevételek alapján átdogozott határozattervezet magyar nyelven,
- c) a GVH határozattervezetre vonatkozó szakmai álláspontja magyar nyelven, és
- d) a szolgáltatók által adott észrevételek magyar nyelven.

A Tanács a b) és d) pontban foglalt dokumentumok kapcsán azzal a kérelemmel fordult az Európai Bizottsághoz, hogy a dokumentum egyes részeit - szolgáltatói kérésre tekintettel – az Európai Bizottság bizalmas információként kezelje. Ennek megfelelően a dokumentumot a Tanács két – üzleti titkot tartalmazó, illetve nem tartalmazó – változatban küldte meg a Bizottság részére.

A Bejelentést az Európai Bizottság HU/2010/1095 számon 2010. június 21-én vette nyilvántartásba.

A Bejelentéssel kapcsolatban az Európai Bizottság 2010. július 2-án kiegészítő információk szolgáltatását kérte. A Bizottság magyarizatot kért, a szélessávú hangszolgáltatás önálló szolgáltatásként való piaci jelenlétére, illetve adatokat kért a különböző technológián alapuló hangszolgáltatások egyedi és csomagban értékesített áraitra és az előfizetések számára vonatkozóan. A Bizottság rákérdezett még a JPE szolgáltatók 2009. évi piaci részesedésére, a közvetítő választás forgalmának alakulására, valamint a kötelezettség kiszabás során alkalmazott hatósági megfontolásokra.

A Hatóság a megjelölt határidőben (2010. július 7-én) elküldte válaszát, amelyben az Európai Bizottság által kért, a tervezetben foglalt szabályozást alátámasztó információkat részletesen kifejtette. A Bizottság kérésének megfelelően külön megerősítette, hogy a hazai kiskereskedelmi piacon az előfizetőnek lehetősége van önálló szélessávú hangszolgáltatásra vonatkozó szerződéskötésre.

A Bejelentéssel indult eljárás lezárásaként az Európai Bizottság 2010. július 22-én kelt magyar nyelvű levelet küldött, amelyben az alábbi észrevételeket tette.

1, Az IP alapú hozzáférési termékek figyelembevétele a hozzáférési piac meghatározásában

Az ajánlás meghatározása szerint a „lakossági és nem lakossági felhasználók nyilvános telefonhálózathoz való helyhez kötött hozzáférés” elnevezésű kiskereskedelmi piac a nyilvános telefonhálózathoz való kapcsolat vagy hozzáférés biztosítását jelenti telefonhívások kezdeményezése és/vagy fogadása, illetőleg ezzel összefüggő szolgáltatások igénybevétele

céljából. Az ajánlás indokolása részletesebben is elmagyarázza, hogy a hozzáférés és a kapcsolódó nyilvánosan hozzáférhető telefonszolgáltatás a szolgáltató vállalkozás és az alkalmazott technológia szempontjából többféleképpen is nyújtható. Bár a széles sávú kapcsolatok a telefonszolgáltatás nyújtását is képesek segíteni, a fogyasztók általában nem csupán a beszédcélú szolgáltatások igénybevétele érdekében választanak keskeny sávú helyett széles sávú kapcsolatot. A fogyasztók a keskeny sávúról a széles sávú kapcsolatra elsősorban a gyorsabb internetelés biztosítása érdekében térnének át. Az eddigiekben jellemző volt, hogy a széles sávú kapcsolatra áttérő fogyasztók gyakran a keskeny sávú kapcsolatukat is megtartották, ami azt jelenti, hogy a két hozzáférési terméket inkább egymás kiegészítésére, semmint egymás helyett veszik igénybe.

A Bizottság megítélése szerint a Hatóság által előadott érvekből és adatokból nem következik meggyőzően, hogy az IP-alapú telefonszolgáltatás a kiskereskedelmi telefon hozzáférés piacához tartozónak tekinthető, ha egyszer ez a szolgáltatás csak meglévő internet- vagy IPTV-szolgáltatás kiegészítéseként vagy ilyen szolgáltatásokkal egy csomagban nyújtható. A Hatóság ilyen értelmű érvei még kevésbé meggyőzőek, ha figyelembe vesszük, hogy Magyarországon a széles sávú hozzáférés penetrációja elmarad az EU-átlagtól. A Bizottság tudomásul veszi ugyanakkor a Hatóság által az IP-alapú termékek és a hagyományos keskeny sávú hozzáférési vonalak egymással való helyettesíthetőségével kapcsolatban elvégzett elemzést, amely a szóban forgó termékek funkcionalitásán, árán és szándékolt felhasználásán alapul. Ezen túlmenően a Hatóság a csomagban értékesített szolgáltatások telefonszolgáltatást tartalmazó részét is az érintett piachoz tartozónak tekinti, míg a szabályozás hatálya alá a csomagnak csak a telefonszolgáltatást tartalmazó része tartozna.

Mindezeket a megfontolásokat figyelembe véve a Bizottság elismeri, hogy annak ellenére, hogy az IP-alapú telefonszolgáltatás értékesítése más termékekkel együtt történik, a szabályozás szempontjából a helyzet végeredményben nem változik, hiszen a Hatóság nem fogja szabályozni azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a javasolt piacmeghatározás nem fed le. Ebben az összefüggésben ugyanakkor a Bizottság felkéri a Hatóságot, hogy kísérelje szoros figyelemmel a piaci fejleményeket, és piacmeghatározását valamint szabályozói minőségében hozott intézkedéseit igazítsa ki abban az esetben, ha a helyhez kötött hozzáférés piacának szerkezete esetleg megváltozik akár (i) a különböző technológiákon alapuló hozzáférési termékek egymással való helyettesíthetősége tekintetében (különösen funkcionalitásukat és árakat tekintve), akár (ii) a termékcsomagok jövőbeli elterjedése és e csomagoknak a hagyományos különálló keskeny sávú hozzáférési termékekkel való helyettesíthetősége vonatkozásában.

2, A nagykereskedelmi vonalbérlettel kapcsolatos korrekciós intézkedés hiánya

A Bizottság tudomásul veszi a Hatóság azon érvét, hogy a magyarországi alternatív szolgáltatók mindeddig nem mutattak érdeklődést a WLR-alapú hozzáférési termékek iránt, annak ellenére sem, hogy a helyi hurok átengedés elterjedtsége különösen csekély, és az érintett piacon az infrastruktúra- alapú verseny még korai fejlettségi szakaszában van.

A WLR-rel kapcsolatos kötelezettség bevezetésekor fontos gondoskodni arról, hogy a kötelezettség megállapított feltételei ne hassanak ellenőszközésként a versenytársak alternatív létesítményekre irányuló beruházásaival szemben, amelyekre pedig hosszú távon szükség volna a verseny fokozódásához. A WLR-el kapcsolatos kötelezettség megállapításakor különösen arra kell figyelni, hogy ne alakulhasson ki árprés, miközben nem szabad elvenni a

kedvet a helyi hurok átengedésével kapcsolatos beruházásoktól sem azokon a földrajzi területeken, ahol az ilyen típusú beruházások gazdaságilag életképesek lennének.

A Bizottság ugyanakkor arra is emlékeztetni kíván, hogy WLR rövid távon igenis segítheti az infrastruktúra-alapú versenyt azáltal, hogy megkönnyíti az alternatív szolgáltatók olyan irányú infrastruktúra befektetéseinek fokozását, melynek végső célja a helyi hurok teljes átengedésén alapuló szolgáltatásnyújtás. Emellett a WLR lehetővé teszi az alternatív szolgáltatók számára azt is, hogy a kiskereskedelmi piacon termék- és szolgáltatáscsomagokat alakítsanak ki (kiskereskedelmi hozzáférési és telefonszolgáltatókat közvetítőválasztás vagy közvetítő-előválasztás útján).

A Bizottság ennek megfelelően felkéri a Hatóságot, hogy kísérje figyelemmel a piaci fejleményeket, és amennyiben – elsősorban a jelenlegi és a potenciális CS/CPS-szolgáltatók részéről – a WLR iránt jelentkező kereslet növekedését tapasztalna, fontolja meg ismételten a WLR-rel kapcsolatos kötelezettség bevezetésének lehetőségét.

Budapest, 2010. szeptember 8.

Szalai Annamária sk.

elnök

A határozatot kapják:

- 1.) A címjegyzékben megjelölt szolgáltatók
- 2.) Irrattár

Függelék

Az Elnök határozatában fenntartott indokolatlanul magas díjak alkalmazásának tilalma kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó módszertan

A rendelkező rész a) pontjában meghatározott kötelezettség ellenőrzése a gazdaságstatisztikában általánosan ismert és használt árindexszámítás módszerével történik. A módszer az ellenőrzésre kijelölt időszakban (tárgyidőszak) megfigyelt átlagos árszintet hasonlítja össze az ellenőrzés alapját képező időszakban (bázisidőszak) megfigyelt átlagos árszinttel. A bázisidőszak és a tárgyidőszak általában célszerűen egy teljes naptári év, de szükség esetén ettől eltérő időszak is használható.

A kötelezett szolgáltató egyes díjcsomagjaiban szereplő díjelemek (egyedi szolgáltatások) tárgyévi/bázisévi átlagárainak hányadosai képezik az egyedi árindexeket, amelyek valamilyen fajta súlyozott átlagából áll elő a kötelezett szolgáltató ún. aggregált árindexe. Az ellenőrzés során az aggregált árindexet kell összevetni a KSH által megadott árindexszel.

A lefolytatandó ellenőrzési eljárás módszertanának részleteit a következők foglalják össze.

1. Az indexképzésben szerepet játszó díjelemek

A hozzáférési piacokon megfigyelhető díjelemek – az Indokolás A. fejezet I.3. c) és e) pontjában foglalt definíciónak megfelelően – az egyszeri (bekapcsolási/belépési, illetve egyéb egyszeri hozzáférési díj) és a havi előfizetési díj.

A hozzáférési díj azon összeg, aminek megfizetése nélkül az igénybevevő nem képes a nyilvános távbeszélő forgalmi szolgáltatáshoz való hozzáférésre, azaz a forgalmi szolgáltatások igénybevételére, hívások indítására és fogadására. A hozzáférési díj fogalma tehát független attól, hogy milyen egyéb (esetleg forgalmi) kedvezmények kapcsolódnak hozzá.

A határozatlan időre szóló, előfizetői szerződések alapján fizetett előfizetési díjak hozzáférési díjnak minősülnek, függetlenül a helyi hurok megvalósításának technológiai módjától.

Az utóbbi években megjelenő, több szolgáltatást egy csomagban kínáló komplex díjcsomagok kezelése árindex-számítási szempontból nem okoz módszertani változást, amennyiben a JPE cégek az árellenőrzéshez kért adatokban a hangszolgáltatásra eső hozzáférési díjelemet elfogadhatóan elkülönítik. A hozzáférési bevétel megosztásának elfogadható módszere:

- az adott csomag bevételeinek megosztása a csomagot alkotó szolgáltatások önálló árainak arányában, illetve
- önálló árak hiányában a szolgáltatáselemek értékének meghatározására szakértői becslés, számítás használható fel, melyet a szolgáltatótól kell bekérni. A becsült értékek a Hatóság rendelkezésére álló információk alapján ellenőrizhetők, indokolt esetben módosíthatók.

2. A törtidőszaki díjcsomagok kezelése

Olyan díjelem egyedi árindexének megállapítása, amely nem létezett folyamatosan a bázisidőszak elejétől a tárgyidőszak végéig (tehát a bázisidőszak kezdete után keletkezett vagy a tárgyidőszak vége előtt megszűnt), speciális eljárást igényel. Az árindex számításához ugyanis szükség van arra, hogy a bázis- és a tárgyidőszak megfeleltethetők legyenek egymással.

Ennek egyik megoldása a tört időszak mennyiségi adatainak kipótlása a teljes időszaknak megfelelően, ún. helyettesítés révén, feltételezett helyettesítő mennyiségek számításával. Helyettesítő szolgáltatásként minden olyan díjsomagot használni kell, amely a helyettesítés időszakában egyáltalán létezett, mégpedig azoknak a helyettesítés időszakában igénybe vett tényleges arányában. Ha azonban valamely törtidőszaki díjsomag esetében egyértelmű információ van egy másik díjsomaggal való összefüggésre, amely bizonyítható módon dokumentált és a tényadatokkal is alátámasztott, akkor a helyettesítő mennyiség becslése során ezt az összefüggést figyelembe kell venni.

3. Árindex-formula

Az egyedi árindexek aggregálása, súlyozása során az alábbi Törnquist árindex formulát használom:

$$\hat{p}_s = \exp\left[\sum_{i=1}^n (\bar{r}_i * \ln \hat{p}_i)\right]$$

ahol:

$\hat{p}_s$ az összesített árindex,

$\hat{p}_i$ az egyes összetevő sorok elemi árindexe,

n az összetevő sorok száma,

$\bar{r}_i$ az egyes összetevő sorokhoz tartozó relatív bevételek számtani átlaga, azaz:

$$\bar{r}_i = \frac{1}{2} \left(\frac{B_{0i}}{\sum_{i=1}^n B_{0i}} + \frac{B_{1i}}{\sum_{i=1}^n B_{1i}} \right)$$

ahol:

B_{0i} az i-edik sorhoz tartozó bevétel a bázis-, illetve

B_{1i} a tárgyidőszakban

4. A figyelembe vett díjsomagok számának korlátozása

Az 1. piac számos díjsomagjának, előfizetés típusának (hozzáférési díjelemeknek) ellenőrzése az árindex számításokat igen terjedelmessé teheti, amihez hozzájárul a helyettesítés számításának összetettsége is. Emiatt a vizsgálatba az aggregálás során csak addig vonom be a különböző díjsomagokat, előfizetés típusokat, ameddig bevétel nagyság szerinti csökkenő sorrendben összegezve az összes bevétel meghatározó hányadát el nem érik; azaz addig a szintig, hogy az ezt követő kisebb díjsomagok árváltozása az összesített (aggregált) árindexet érdemben ne befolyásolja.